

VILNIAUS UNIVERSITETAS
FILOSOFIJOS FAKULTETAS
SOCIOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS

TAIKOMOSIOS IR TEORINĖS KRIMINOLOGIJOS STUDIJŲ PROGRAMA

Eglė Stankevičiūtė

ŽINIJIMO APIE SEKSUALINIŲ PASLAUGŲ TEIKĖJUS SOCIALINIS KONSTRAVIMAS LIETUVOS VIEŠAJAME IR POLITINIAME DISKURSE

Magistro darbas

Darbo vadovė: doc. Maryja Šupa
Darbo konsultantas: prof. Aleksandras Dobryninas

Vilnius
2026

Turinys

Santrauka	3
Summary.....	4
Įvadas.....	5
1. Seksualinių paslaugų už atlygį fenomeno teorinė apžvalga.....	8
1.1. Seksualinių paslaugų už atlygį konceptualizavimo problemos	8
1.2. Vyraujančios tyrimų kryptys seksualinių paslaugų už atlygį kontekste.....	9
1.3. Seksualinių paslaugų socialinė kontrolė: skirtingi požiūriai ir reguliavimo modeliai	11
1.4. Teisinio seksualinių paslaugų reguliavimo socialinės pasekmės	14
1.5. Vyraujantys naratyvai apie seksualines paslaugas medijose	15
1.6. Socialinio konstrukcionizmo perspektyva kaip teorinė tyrimo prieiga	18
2. Žinojimo apie seksualinių paslaugų teikėjus konstravimas: eksternalizacijos ir objektyvizacijos procedūros viešajame ir politiniame diskurse	21
2.1. Tyrimo metodika	21
2.2. Žinojimo apie seksualines paslaugas ir jas teikiančius asmenis konstravimas: idėjų eksternalizavimas viešajame diskurse	25
2.3. Žinojimo apie seksualines paslaugas ir jas teikiančius asmenis objektyvizavimas politiniame diskurse.....	30
2.4. Diskusija	39
Išvados.....	41
Bibliografija.....	42
Priedai.....	48
Priedas nr. 1: Kodų sistema	48
Priedas nr. 2: Pusiau struktūruoto interviu gairės	50
Priedas nr. 3: Duomenų analizės šaltiniai	51

Santrauka

Šiame magistro darbe, remiantis Peter L. Berger ir Thomas Luckmann socialinio konstrukcionizmo teorijos (1999) idėjomis, tyrinėjama, kaip konstruojamas žinojimas apie seksualinių paslaugų teikėjus Lietuvos viešajame ir politiniame diskurse. Darbo kontekste atliktas kokybinis tyrimas, kurio metu analizuotas lietuviškų naujienų portalų LRT.lt, Delfi.lt, tv3.lt ir 15min.lt publikacijų trimis laikotarpiais (2015–2016 m., 2019–2020 m., 2024–2026 m.) bei institucinių ir politinių dokumentų – 2015 m., 2019 m. ir 2026 m. įstatymų projektų dėl seksualinių paslaugų reguliavimo, Seimo posėdžių stenogramų turinys. Papildomai, atlikti du pusiau struktūruoti interviu su Lietuvos seksualinių paslaugų teikėjais. Tyrimo rezultatai atskleidžia, kad abejuose diskursuose dominuoja konstrukcijos, įgalinančios redukcionistinius naratyvus: seksualinės paslaugos už atlygį konstruojamos sąsajoje su sisteminiu smurtu, išnaudojimu, prievarta, ontologiškai tapatinamos su prekyba žmonėmis, o seksualinių paslaugų teikėjai traktuojami kaip „aukos“. Viešajame diskurse pastebėtas temos aktualizavimas kriminalinių naujienų kontekste; teisėsaugos institucijos ir specializuotos NVO funkcionuoja kaip pagrindiniai žinojimo šaltiniai, tuo tarpu eilinių gyventojų ir pačių seksualinių paslaugų teikėjų balsai, įvairialypės jų patirtys ir motyvai reprezentuojami menkai. Politiniame diskurse pastebėtas dominuojančių konstrukcijų institucionalizavimas teisėkūros procesų metu, siekiant įstatymų pakeičių, orientuotų į abolicionistinę baudžiamosios ir socialinės politikos kryptį.

Raktiniai žodžiai: žinojimo socialinis konstravimas, seksualinių paslaugų teikėjai, seksualinių paslaugų teikimas, seksualinių paslaugų tyrimai, viešasis diskursas, politinis diskursas, medijų turinio analizė.

Summary

This master's thesis, drawing on the theory of social constructionism developed by Peter L. Berger and Thomas Luckmann (1999), examines the ways in which knowledge about sex workers is constructed within Lithuanian public and political discourse. The study employs a qualitative research design, analysing publications from Lithuanian news portals LRT.lt, Delfi.lt, tv3.lt, and 15min.lt across three time periods (2015–2016, 2019–2020, and 2024–2026), alongside institutional and political documents, including draft laws on the regulation of sexual services proposed in 2015, 2019, and 2026, as well as transcripts of parliamentary debates. In addition, two semi-structured interviews were conducted with Lithuanian sex workers. The findings reveal the dominant constructions in both discourses that enable reductionist narratives: sexual services are framed through associations with systemic violence, exploitation, and coercion, and are ontologically conflated with human trafficking, while sex workers are predominantly represented as “victims”. In the public discourse, the topic was primarily foregrounded in the context of crime-related news; law enforcement institutions and specialised NGOs function as the principal producers of knowledge, whereas the voices of the broader public and of sex workers themselves, together with the diversity of their experiences and motivations, remain under-represented. In the political discourse, the institutionalisation of dominant constructions was observed throughout legislative processes aimed at legal reforms aligned with an abolitionist approach in criminal and social policy.

Keywords: social construction of knowledge, sex workers, sex work, sex work research, public discourse, political discourse, media content analysis.

Ivadas

Žinojimas apie seksualinių paslaugų už atlygį reiškinį yra neatsiejamas nuo ideologinių pozicijų: skirtingos feministinės tradicijos, advokaciniai tinklai ir akademinės mokyklos konstruoja skirtingas reiškinio sampratas. Tačiau šios interpretacijos neapsiriboja vien teoriniais svarstymais – valstybės, formuodamos seksualinių paslaugų reguliavimo politiką¹, nustato, kokios konstrukcijos pripažįstamos kaip oficialios pozicijos ir paverčiamos reglamentavimo pagrindu. Nors teisėkūros procesai dėl seksualinių paslaugų reglamentavimo Lietuvoje tęsiasi daugiau nei dešimtmetį, vis dar trūksta kritinės analizės, nagrinėjančios, kaip šis reiškinys konstruojamas viešajame ir politiniame diskurse, kokios perspektyvos jame dominuoja ir kaip šios sampratos institucionalizuojamos sprendimų priėmimo lygmenyje. Todėl aktualu tirti seksualinių paslaugų teikėjų reprezentacijas, seksualinių paslaugų kaip reiškinio sampratas ir jų vaidmenį Lietuvos teisėkūros bei socialinės politikos formavime.

Pastarąjį dešimtmetį globalus seksualinių paslaugų tyrimų laukas išaugo – tai ypač paskatino šios veiklos diversifikavimas į skaitmenines erdves (Cunningham et al., 2018; Jiao, Bungay and Jenkins, 2021). Tyrinėjamos ne tik naujai besiformuojančios praktikos ir virtualios sąveikos, bet ir gilinamasi į iššūkius, su kuriais seksualinių paslaugų teikėjai susiduria savo kasdienybėje. Lietuvoje mokslinių darbų šia tema yra nedaug, be to, dauguma egzistuojančių tyrimų – senesni negu 10 metų. Ankstesni lietuvių autorių tyrimai šia tema randami su raktiniu žodžiu „prostitucija“ (Kondrataitė ir Šumskaitė, 2021; Kondrataitė, 2021; Laima et al., 2015; Puidokienė ir Acus, 2014; Pruskus, 2014; Acus, 2012; Puidokienė ir Ruškus, 2011; Pruskus, 2010; Navaitis ir Ralys, 2009; Palavinskienė, 2004; Acus, 2001) bei nagrinėti prekybos žmonėmis kontekstuose (Ruškus ir Mažeikienė, 2005; Žičkutė ir Malinauskas, 2013). Išskyrus Tereškino (2011) atvejo tyrimą, vyrų seksualinių paslaugų teikimo patirtys Lietuvoje nenagrinėtos. Tereškinas (2011) atkreipė dėmesį, jog dalis Lietuvoje atliktų tyrimų pasižymi metodologiniais trūkumais ir moralizuojančiu, stigmatizuojančiu požiūriu į seksualinių paslaugų teikimą. Tai sukuria prielaidas naujų mokslinių žinių apie seksualines paslaugas ir jų teikėjus kūrimui.

Temos pozicionavimas prekybos žmonėmis ir išnaudojimo kontekstuose nėra vien lokalus reiškinys. Akademinėje literatūroje tai conceptualizuojama kaip „priespaudos paradigma“ (Weitzer, 2010) ir analizuojama, kaip ji vis labiau formuoja socialinę politiką. Pasak Vanwesenbeeck (2011), „seksualinio darbo tapatinimas su prekyba žmonėmis yra viena iš fundamentaliausių šių laikų klaidų“ (p. 2), o toks požiūris paskatino seksualinių paslaugų kriminalizavimu paremtų strategijų Europoje ir už jos ribų įsigalėjimą, lemiantį didesnę seksualinių paslaugų teikėjų persekiojimą ir nuolatinį jų

¹ Terminas „politika“ čia ir toliau, minint baudžiamąją ir socialinę politiką, vartojamas angliško žodžio „policy“ prasme: kaip institucinių sprendimų ir reguliavimo priemonių visuma konkrečioje srityje, o ne kaip politinė veikla (*politics*).

socialinės padėties bloginimą (Vanwesenbeeck, 2017). Šio proceso esmę taikliai apibūdina Peršak ir Vermeulen (2014) įžvalga: nors „prostitutės“ įvaizdis yra visur – populiariojoje kultūroje ir naujienų medijose – seksualinių paslaugų teikėjų balsai lieka beveik neatspindėti. Tai veikia seksualinių paslaugų teikėjų reprezentacijas ir prisideda prie jų nematomumo viešajame diskurse. Kartu ribojamos jų galimybės dalyvauti sprendimų priėmime, politiniuose procesuose bei atstovauti savo interesams.

Darbo tikslas: išanalizuoti žinojimo apie seksualinių paslaugų teikėjus socialinio konstravimo procesus Lietuvos viešajame ir politiniame diskurse.

Darbo uždaviniai:

1. Remiantis mokslinės literatūros analize, aptarti seksualinių paslaugų už atlygį apibrėžimo problematiką, šiuolaikinių tyrimų kryptis, konkuruojančius požiūrius į reiškinių, jo reguliavimo modelius bei naratyvus, vyraujančius medijose;
2. Išanalizuoti, kaip seksualinių paslaugų teikėjai konstruojami viešajame diskurse – interneto naujienų portalų publikacijose – ir kokios naratyvinės schemos dominuoja;
3. Išsiaiškinti, kokiomis praktikomis žinojimas apie seksualines paslaugas ir jas teikiančius asmenis institucionalizuojamas politiniame diskurse – įstatymų pataisų kontekste;
4. Papildant analizę interviu su seksualinių paslaugų teikėjais medžiaga, atskleisti kaip dominuojančios konstrukcijos sutampa arba konkuruoja su pačių seksualinių paslaugų teikėjų asmeniniu žinojimu.

Teorinis pagrindas. Šiame darbe remiamasi socialinio konstrukcionizmo (P. Berger ir T. Luckmann, 1999) teorinėmis idėjomis. Ši teorija pasirinkta dėl dviejų priežasčių. Pirma, ji leidžia analizuoti ne tik diskurso turinį – kokios kategorijos ir naratyvai dominuoja – bet ir žinojimo gamybos sąlygas: kas turi teisę konstruoti žinojimą, per kokias institucines struktūras jis cirkuliuojamas ir legitimuojamas ir kokios perspektyvos lieka užribyje. Antra, socialinio konstrukcionizmo perspektyva, analizuojant diskursus (viešąjį ir politinį), leidžia susieti konstruojamą žinojimą su konkrečiomis pasekmėmis: kaip tam tikros žinojimo konstrukcijos, institucionalizuojamos per teisinį reguliavimą ir kitas politines procedūras, įgyja objektyvios tikrovės statusą ir tampa ne tik aprašomaisiais, bet normatyviniais teiginiais, turinčiais realų poveikį seksualinių paslaugų teikėjų gyvenimo ir darbo sąlygoms.

Tyrimo metodai. Atliktas kokybinis tyrimas, taikant teminės turinio analizės metodą. Tyrimo metu išanalizuota 210 interneto naujienų portalų publikacijų seksualinių paslaugų už atlygį temomis ir 10 institucinių dokumentų, susijusių su įstatymų pakeitimų procesais bei NVO veikla. Papildomai atlikti du pusiau struktūruoti interviu su Lietuvos seksualinių paslaugų teikėjais.

Darbo struktūra. Šį darbą sudaro įvadas, du dėstymo skyriai ir išvados. Pirmajame skyriuje apžvelgiama mokslinė literatūra seksualinių paslaugų temomis bei pristatoma darbo teorinė prieiga. Antrajame skyriuje aprašoma tyrimo metodika, pateikiami pagrindiniai empirinio tyrimo rezultatai ir interpretacijos, o diskusijos dalyje išvalgos aptariamos platesniame kontekste ir siūlomos potencialių ateities tyrimų kryptys. Galiausiai formuluojamos išvados.

1. Seksualinių paslaugų už atlygį fenomeno teorinė apžvalga

Šiame skyriuje apžvelgiama aktuali mokslinė literatūra – seksualinių paslaugų tyrimai socialiniuose moksluose bei aptariama teorinė prieiga, kuria remiamasi šiame darbe.

1.1. Seksualinių paslaugų už atlygį konceptualizavimo problemos

Šiandieniniame kontekste terminas „prostitucija“ seksualinių paslaugų temos tyrėjų ir tarptautinių seksualinių paslaugų teikėjų tinklų (pvz., NSWP, 2024) vertintinas kaip atgyvenęs, kadangi jis yra istoriškai ir kultūriškai įkrautas, turintis neigiamas konotacijas, siejamas su nusikalstamu ir amoraliu elgesiu (McMillar, Worth, Rawstorne, 2018) be to, jis neapėmė plačios paslaugų formų įvairovės. Vietoje to, daugelyje šiuolaikinių tyrimų renkamosi naudoti terminą „sekso darbas“ (angl. *sex work*), kadangi jis pabrėžia „darbą, susijusį su socialiniais, seksualiniais ir ekonominiais mainais“ (Orchard, 2019). Kartu, termino „seksualinis darbas“ vartojimas susijęs su bandymu atsiskirti nuo moralizuojančio diskurso, kuriame į seksualinių paslaugų teikėjus žvelgiama kaip „moraliskai sugedusius“, „purvinus“, „bejėgius“ (ten pat). Kita vertus, termino „prostitucija“ vartojimas iš dalies sietinas ir su požiūriu ar ideologija, kuriai atstovaujama: abolicionizmo šalininkai, kovos su prekyba žmonėmis kampanijų atstovai, religinių bendruomenių nariai vartoja terminą „prostitucija“, kadangi jų požiūriu seksualinių paslaugų teikimas visuomet laikytinas vyrų smurto ir galios prieš moteris išraiška (ten pat). Vis dėlto, moksliniame diskurse nėra vieningo sutarimo, kokią terminą vartoti: mokslo darbuose sutinkami tiek terminai „prostitucija“, „prostitutės“ (ypač bandant atskirti tiesiogiai (gyvai) teikiamas paslaugas arba diferencijuojant jų teikimą gatvėje ir paslaugas, kurios teikiamos internetu ar pasitelkiant ryšio perdavimo priemones – pavyzdžiui, telefoną), tiek ir „seksualinis darbas“, „sekso darbuotojai“, „seksualinių paslaugų teikėjai“.

Šiame darbe pasirinkta vartoti terminus „seksualinės paslaugos už atlygį“ (ir sutrumpintai – „seksualinės paslaugos“) ir „seksualinių paslaugų teikėjai“ dėl kelių priežasčių. Pirmiausia, atsisakoma neigiamas prasmės apie seksualinių paslaugų teikėjus reprodukuojančių sąvokų. Taip pat siekiama nusigręžti nuo Lietuvos moksliniame diskurse vyraujančio „prostitucijos“ naratyvo, kuris gretina seksualinių paslaugų teikimą su prekyba žmonėmis ir išnaudojimu, referuojant pirmiausiai į gatvėje seksualines paslaugas teikiančius asmenis ir paslaugas, bei susiaurina šį kompleksiską reiškinį. Pažodinis termino „sex work“ vertimas į lietuvių kalbą būtų „sekso darbas“, tačiau akcentuotina, jog ne visos seksualinės paslaugos, teikiamos už atlygį, yra susijusios su tiesioginiu lytiniu aktu. Kadangi Lietuvos moksliniame diskurse nėra nusistovėjusio vertimo, šio darbo autorė renka terminą „seksualinės paslaugos“, nes mano, jog taip galima tiksliau apibrėžti platų šios srities paslaugų spektrą, kuris vyrauja nuo striptizo, erotinio masažo ar *BDSM* paslaugų, iki naujų – skaitmeninių – seksualinių praktikų, tokių kaip tiesioginės transliacijos internete pasitelkiant kameras

(angl. *webcamming*), seksualizuoto turinio kūrimą ir jo talpinimą dedikuotose interneto platformose, tokiose kaip „Only Fans“ ir kt.

1.2. Vyraujančios tyrimų kryptys seksualinių paslaugų už atlygį kontekste

Praėjusio amžiaus 9-ajame dešimtmetyje ir ankstyvaisiais 2000-aisiais vyravusios socialinių tyrimų apie seksualines paslaugas kryptys ir mokslinės literatūros visuma kūrė diskursą, kuris dažniausiai buvo „moralizuojantis, kategorizuojantis, unifikuojantis ir stigmatizuojantis“ (Vanwesenbeeck, 2001, p. 247). Seksualinės paslaugos už atlygį tuomet dažnai buvo konceptualizuojamos kaip deviantinė socialinė praktika, o seksualinių paslaugų teikėjai daugiausia analizuoti lytiškai plintančių ligų, viktimizacijos ir išnaudojimo kontekstuose.

Pastarąjį dešimtmetį mokslininkai daug dėmesio skiria seksualinių paslaugų persikėlimo iš fizinių erdvių į interneto platformas analizei (Argento et al., 2018; Cowen ir Colosi, 2020; Hamilton et al. 2022), skaitmeninių seksualinių praktikų (Jones, 2015; Cunningham et al. 2018; Jiao, Bungay ir Jenkins, 2021; Rubattu, Perdion ir Brooks-Gordon, 2023), profesinių rizikų ir savisaugos mechanizmų (Jiao, Bungay ir Jenkins, 2021; Campbell et al. 2019) tyrinėjimams. Be to, plačiai analizuojami seksualinių paslaugų teisinio reguliavimo klausimai (Vanwesenbeeck, 2017; Benoit et al. 2018; Platt et al. 2018), naujos socialinės kontrolės formos (Rand, Stegeman, 2023; Beebe, 2022). Seksualinės paslaugos yra ir svarbus feministinės analizės ir lyčių studijų tyrimų objektas, ypač analizuojant socialines galios struktūras, seksualines normas, su lytimi susijusius stereotipus, šeimos ir ekonominius santykius (Claggett, 2021).

Su masiniu interneto ir socialinių tinklų naudojimu reikšmingai pakito ir visa seksualinių paslaugų infrastruktūra. Ši transformacija paskatino dedikuotų interneto platformų, skirtų seksualinių paslaugų teikimui bei erotizuoto turinio talpinimui, kūrimąsi. Kartu su didelės dalies seksualinių paslaugų persikėlimu į internetą, atsirado ir visiškai naujų seksualinių praktikų, tokių kaip transliacija internete pasitelkiant kameras, kurių metu rengiami gyvi pasirodymai klientams, stebintiems transliaciją per savo asmeninius įrenginius (Cunningham et al. 2018), virtualus seksas, medijuojamas vaizdo pokalbių ir/ar tekstinių žinučių, dalijimasis intymiomis nuotraukomis. Kai kurios praktikos, egzistavusios dar iki masinio interneto naudojimo, pavyzdžiui, seksas telefonu ar sekstingas (angl. *sexting*), dėl skaitmeninių priemonių plėtros tapo dar labiau prieinamos.

Skaitmeninės platformos vis daugiau tarpininkauja gaminant, vartojant ir keičiantis daugeliu seksualinių paslaugų, nemokamu ar apmokestintu seksualiniu turiniu (Swords et al. 2023). Internetas ir socialinių medijų platformos suteikia seksualinių paslaugų teikėjams daugiau galimybių kontroliuoti savo įvaizdį bei darbo aplinką, ypač naujosiose prekyvietėse, tiesioginių vaizdo transliacijų svetainėse (angl. *webcamming sites*) (Cunningham et al. 2018). Pasak seksualinių paslaugų teikėjų, tiesiogiai teikiamos seksualinės paslaugos tapo neįmanomos be skaitmeninių

priemonių, nes ženkliai sumažėjo fizinių vietų, kuriose anksčiau buvo galima reklamuoti savo veiklą (ten pat). Paminėtinos ir internete tarpstančios seksualinių paslaugų teikėjų bendruomenės, funkcionuojančios kaip erdvės dalijimuisi patirtimi ir praktiniais patarimais, informacija apie ekonominius, sveikatos ir teisinius aspektus, emocinei paramai ir kitiems ištekliams, skatinant tarpusavio bendrystę (Makbul, Zannat and Hale, 2023).

Asmenys, teikiantys seksualines paslaugas internetu, dėl griežto teisinio reguliavimo bei stigmatizacijos visuomenėje, yra ypač priklausomi nuo platformų, kuriose veikia (Easterbrook-Smith, 2022). Nors valstybės teisinis reguliavimas daro reikšmingą įtaką teikėjų gyvenimams, skaitmeninėje ekonomikoje privatizuotos finansų industrijos paslaugų teikimo sąlygos turi dar platesnį ir tiesioginį poveikį (Beebe, 2022). Todėl kyla poreikis aptarti atsirandančias naujas socialinės kontrolės formas – valdymo būdus, nesusijusius su valstybės kontrolės formomis. Akcentuotinas privačių įmonių vaidmuo reguliuojant seksualinių paslaugų teikimą, pavyzdžiui, per platformų valdymo procesus bei algoritminę valdyseną. Su algoritmine valdysena susijusios tokios problemos kaip tiesiogiai algoritmų diktuojamas darbo užmokestis už paslaugas, ribotos galimybės naudotis finansinėmis paslaugomis, turinio matomumo ribojimai, automatizuotas paskyrų šalinimas. Pastebima, kad algoritmai yra šališki ir dažnai palaiko nelygybės sistemas, prisidedami prie teikėjų subordinacijos lyties ir rasės pagrindu, įtvirtinant stigmą ir sistemine diskriminaciją (Van Doorn, 2017, p. 908 cit. pg. Rand and Stegeman, 2023).

Mokslinėje literatūroje taip pat akcentuojami pavojai ir etikos problemos, kylančios dėl platformų persipynimo (angl. *interconnectedness*) – jų tarpusavio sąsajų techniniais ryšiais ir bendra veikimo sistema (Jiao, Bungay ir Jenkins, 2021; Swords et al., 2023). Platformos suteikia seksualinių paslaugų teikėjams, dirbantiems internete, legalaus darbo erdvę (nors tai priklauso nuo teisės ir geografinio konteksto), didesnę matomumą, pažangius technologinius įrankius profilių valdymui ir verslo modelių kūrimui, prieigą prie naudingų išteklių, tarpusavio paramos ir bendruomenės kūrimo erdves (Sanders et al. 2018; Ryan, 2019; SAMIEYW, 2019 cit. pg. Swords et al. 2023). Visgi, pastebima, jog skaitmeninių informacinių ir komunikacijos technologijų naudojimas kelia tam tikrą „technologinį stresą“ (angl. *technostress*) bei atlieka svarbų vaidmenį didinant socialinę, finansinę, tarpasmeninę žalą seksualinių paslaugų teikėjų sveikatai bei saugumui. Slaptos sąsajos tarp socialinių medijų platformų sudaro nepalankias sąlygas atriboti profesinį ir asmeninį gyvenimą (Jiao, Bungay ir Jenkins, 2021). Be to, persipynusi infrastruktūra didina privatumo ir asmens duomenų pažeidimų rizikas, pavyzdžiui, privačios asmeninės informacijos paviešinimo, filmavimo bei fotografavimo be sutikimo (Jones, 2015), nepageidaujamo kontakto, persekiojimo ir kitų priekabiavimo formų (Swords et al. 2023). Autoriai akcentuoja, jog dėl menkos profesinės apsaugos, paslaugų pirkimo

kriminalizavimo, kyla finansinių rizikų, tarkime, suteikus paslaugas atšaukiami elektroniniai mokėjimai.

Kadangi dėl visų šių aplinkybių seksualinių paslaugų teikėjai jaučiasi nesaugiai, o galimybės kreiptis į teisėsaugą dažniausiai yra ribotos, mokslinėje literatūroje atskiro susidomėjimo sulaukia darbuotojų naudojamos specifinės savisaugos praktikos. Campbell et al. (2019) skiria „tradicines“ ir „skaitmenines“ apsaugojimo strategijas. Tradiciniai metodai daugiausiai apima tokias praktikas kaip saugumo tinklo turėjimas (asmenų, kuriais pasitikima, informavimas apie paslaugų teikimo vietą, laiką, trukmę bei nurodymas, kada vėl bus susisiektas) bei asmeninis vertinimas (gebėjimas vertinti klientus remiantis intuicija, darbo patirtimi). Skaitmeninės strategijos susijusios su interneto platformų siūlomomis saugumo užtikrinimo funkcijomis (tokiomis kaip klientų atsiliepimai ir įvertinimai; perspėjimo sistemos), filtravimo įrankiais, leidžiantys rinkti informaciją apie klientus prieš susitikimus (pvz., tikrinti telefono numerį), informacinių išteklių internete prieinamumas, anoniminis/pseudoniminis darbo pobūdis. Siekdami apsaugoti savo tapatybes, verifikacijai platformose seksualinių paslaugų teikėjai naudoja atskirus telefonus, SIM korteles, elektroninius paštus, interneto naršykles bei specialias privatumui skirtas programas (Sanders et al., 2018a cit. pg. Jiao, Bungay and Jenkins, 2021).

1.3. Seksualinių paslaugų socialinė kontrolė: skirtingi požiūriai ir reguliavimo modeliai

Kalbant apie seksualinių paslaugų teikimo ir naudojimosi jomis praktikas, būtina aptarti ir vyraujančias normatyvines pozicijas, dominuojančius institucinius požiūrius į šį reiškinį bei to pagrindu formuojamą socialinę politiką ir teisinį reguliavimą.

Daugelyje šiuolaikinių visuomenių seksualinių paslaugų teikimas yra draudžiamas visiškai arba iš dalies. Kaip pabrėžia Sanders, O'Neill, Pitcher (2018) „*su seksualinių paslaugų teikimo praktikomis siejamos reikšmės yra socialiai sukonstruotos*“ (p. 12): nors dabartinėse viešosiose diskusijose apie tai kalbama kaip apie deviaciją, socialinis šio reiškinio suvokimas istoriškai kito. Antikos laikais seksualinės paslaugos buvo legali ir paplitusi praktika, ankstyvaisiais viduramžiais vyravo smerkiantis bažnyčios požiūris, traktuojant tai daugiausiai kaip nuodėmę arba „būtiną blogybę“ (angl. *necessary evil*), tačiau nebuvo oficialių reguliuojančių įstatymų, o vėlyvųjų viduramžių ir ankstyvųjų naujųjų laikų Europoje ji egzistavo kaip reguliuojama praktika, valdoma per licencijuotus viešnamius, specialiai skirtus kvartalus ir savivaldybių taisykles, bet ne sisteminį baudžiamąjį persekiojimą (Mielke, 2019). Iki XIX a. diskusijos apie seksualinių paslaugų teikimą už atlygį buvo daugiausia moralinio pobūdžio, tačiau XIX a. moralinius argumentus pakeitė „*medikalizuota gydytojų ir sveikatos priežiūros specialistų retorika*“ (Bretns ir Hausbeck, 2005 cit. pg. Hayes-Smith

ir Shekarkhar, 2010, p. 45). Stiprėjant moderniai policijos galiai, administracinei teisei ir valstybės gebėjimui stebėti bei klasifikuoti gyventojus, pradėjo formuotis naujos seksualinių paslaugų reguliavimo sistemos. XIX a. pab. – XX a. pr. daugelyje Europos šalių įsigalėjo griežta policinė ir medicininė kontrolė: seksualinių paslaugų teikimas nebuvo draudžiamas, bet tuo užsiimančios moterys buvo registruojamos, priverstinai tikrinamos dėl lytiškai plintančių ligų ir izoliuojamos (Hayes-Smith ir Shekarkhar, 2010; Dolinsek ir Hearne, 2022). Tokia sistema įtvirtino dvigubą standartą ir selektyvų persekiojimą, kontroliuojant išimtinai moteris, o vyrų (klientų) seksualinio elgesio neproblematizuojo (netaikant jiems privalomų sveikatos patikrų ir kitokių reguliacinių priemonių).

Reguliavimo raida skirtingose valstybėse buvo nevienoda. Tarpukariu kai kurios šalys (pvz. Švedija, Vokietija ir kt.), panaikino valstybės reguliavimą, siekiant sumažinti policijos represijas, tačiau dažnai tik sukūrė teisinę „pilkąsias zonas“ ir nepašalino valstybės intervencijų. Panaikinusios valstybinį reguliavimą, daugelis vyriausybių priėmė antivenerinius įstatymus, kurie buvo lyčių atžvilgiu neutralūs, tačiau dažnai buvo nukreipti prieš moteris, parduodančias seksualines paslaugas (Dolinsek ir Hearne, 2022). Šie įstatymai atspindėjo platesnį susirūpinimą dėl visuomenės sveikatos. Nepaisant teisinių pokyčių, policijos veikloje atsispindėjo ankstesnių reguliavimo sistemų elementai, pavyzdžiui, Švedija, panaikinusi reguliavimą, seksualinių paslaugų teikėjams taikė benamystės įstatymus, o kitos šalys toliau vykdė stebėjimą ir kriminalizavimą pagal skirtingas sistemas (ten pat). XX a. pabaigoje vėl keltos diskusijos apie seksualinių paslaugų teikimą: vieni pasisakė už šios praktikos įteisinimą ir pripažinimą darbu, kiti – „neo-abolicionistai“ (siekiantys visiško seksualinių paslaugų už atlygį panaikinimo) – rėmė griežtesnę kriminalizaciją (ten pat).

Diskusijos dėl skirtingų požiūrių į reiškinį ir jo reguliavimą lėmė poliarizaciją, vykstančią iki šiol ne tik sociopolitiniame, bet ir akademiniam kontekste. Skirtingi autoriai šias konkuruojančias perspektyvas klasifikuoja nevienodai, tačiau bendriausia prasme išvelgtini du poliai: (1) perspektyva, kurioje seksualinės paslaugos suvokiamos kaip išnaudojimas, neatsiejamas nuo lyčių nelygybės ir vyrų-motelių galios asimetrijos (abolicionizmas, radikalusis feminizmas), ir (2) alternatyvios perspektyvos, ginančios seksualinių paslaugų teikėjų galią veikti (angl. *agency*) ir teises, šią veiklą siejančias su laisvu pasirinkimu (pvz., liberalus feminizmas, sex-positive feminizmas, kritinė rasės teorija, kt.) (ten pat). Nepaisant teorinės įvairovės, socialinių mokslų tyrimai ilgą laiką buvo grindžiami būtent radikalaus feminizmo požiūriais (Wahab and Sloan, 2004 cit. pg. van der Meulen, 2011), kurie „remiasi blogiausiais įmanomais scenarijais ir pateikia juos kaip universalias patirtis, kurias esą patiria visos sekso darbuotojos“ (Weitzer, 2005a, 2005b, cit. pg. van der Meulen, 2011). Šis požiūris prisideda prie paramos abolicionistiniam modeliui, kuriuo siekiama išnaikinti seksualinių paslaugų teikimą kriminalizuojant jų pirkėjus (Claggett, 2021). Visgi, kai kurie autoriai kritikuoja,

kad abi pozicijos dažnai pernelyg supaprastina reiškinių ir neatsižvelgia į ekonomines aplinkybes, lyčių nelygybę bei seksualinių paslaugų industrijos įvairovę (Sanders, O'Neill and Pitcher, 2011).

Su skirtingomis teorinėmis perspektyvomis reikšmingai susiję oficialūs požiūriai į šį fenomeną kaip kontrolės objektą. Mokslininkai išskiria tris pagrindinius socialinės politikos modelius, lemiančius socialinę kontrolę: represyvų (abolicionistinį), reguliuojantį ir integruojantį (Benoit et al. 2018 cit. pg. Kondrataitė, Šumskaitė, 2021).

Represyvusis (abolicionistinis) požiūris traktuoja bet kokio tipo seksualines paslaugas už atlygį kaip vyrų galios išraišką prieš moteris, palaikančią patriarchalines nuostatas ir moterų paklusnumą lyčių nelygybe paremtoje sistemoje (Comte, 2014). Šio požiūrio šalininkai laikosi požiūrio, jog seksualinių paslaugų teikimas yra betarpiškai susijęs su išnaudojimu bei smurtu, be to, tai labai dažnai tapatinama su prekyba žmonėmis. Abolicionizmo idėjų šalininkai pasisako už represyviuosius įstatymus – griežtą asmenų, kurie naudojami šiomis paslaugomis, baudimą. Represyvaus požiūrio šalininkų nuomone, griežtos sankcijos mažina paklausą bei leidžia siekti visiško seksualinių paslaugų sektoriaus panaikinimo.

Reguliuojantis požiūris paremtas nuostata, kad „industrijos klestėjimą lemia nesaugi darbo rinka“ (Benoit et al. 2018 cit. pg. Kondrataitė, Šumskaitė, 2021), sąlygojanti sunkumus gyvenime ir apribojanti socialinio dalyvavimo galimybes. Akcentuojama skirtis tarp prekybos žmonėmis bei pasirinkimo įsitraukti į šią industriją. Šiuo modeliu siekiama suteikti apsaugą seksualinio darbo industrijos darbuotojams, reguliuojant kai kurios seksualinio darbo aspektus – pavyzdžiui, draudžiant seksualinių paslaugų teikimą gatvėje, įpareigojant darbuotojus periodiškai tikrintis sveikatą ir pan. Šį požiūrį palaiko valstybės kuriose seksualinis darbas yra legalizuotas, pvz., Vokietija, Nyderlandai.

Integruojantis požiūris yra visiškai orientuotas į šios industrijos darbuotojų teisių užtikrinimą. Remiamasi principine „seksualinis darbas yra darbas“ nuostata. Integruojančio požiūrio šalininkai siekia dekriminalizuoti pačią veiklą, akcentuodami, jog didžiausią žalą sukelia ne pats seksualinis darbas, o jo kriminalizavimas ir stigmatizavimas (Kondrataitė ir Šumskaitė, 2021). Dekriminalizavimas laikomas būtina sąlyga gerinti seksualinių paslaugų teikėjų gyvenimo ir darbo sąlygas. Vienas iš esminių argumentų – seksualinių paslaugų teikimo ir prekybos žmonėmis atskyrimas: nors neprieštaraujama, kad prievarta ir prekyba žmonėmis egzistuoja, tačiau pabrėžiama, jog tai nėra universali seksualinio darbo dalis, nes didelė dalis žmonių šį darbą renkasi įvertinę kitas ekonomines galimybes (ten pat).

Seksualinių paslaugų teikimas atlygintinai ir naudojimasis jomis Lietuvos teisinėje sistemoje yra uždraustas įstatymų, todėl formaliai atitinka represyvių modelį. Tiek paslaugų teikėjams, tiek jų

klientams kyla administracinė atsakomybė², o tam tikros seksualinių paslaugų formos, susijusios su trečiųjų asmenų dalyvavimu ar organizavimu, patenka į baudžiamosios teisės reguliavimo sritį³.

1.4. Teisinio seksualinių paslaugų reguliavimo socialinės pasekmės

Mokslininkai atkreipia dėmesį, jog seksualinių paslaugų teikėjai susiduria su neproporcinga rizika sveikatai, kurią visų pirma lemia griežta socialinė politika ir struktūriniai veiksniai (Platt et al. 2018). Represyvumu ir kriminalizavimu paremtos politikos įsigalėjimas seksualinių paslaugų už atlygį praktikų atžvilgiu mokslininkų vertinamas kritiškai. Pastebima, jog seksualinių paslaugų teikėjų ir jų klientų kriminalizavimas trukdo naudotis socialinėmis ir sveikatos priežiūros paslaugomis, yra susijęs su didesniu pažeidžiamumu ŽIV ir lytiniu keliu plintančioms ligoms (Platt et al. 2018; Vanwesenbeeck, 2017), verčia paslaugų teikėjus dirbti slapčiau, pavojingesnėmis sąlygomis, o tai didina jų viktimizacijos riziką nusikaltimams ir išnaudojimui (Östergren, 2017), smurto prieš teikėjus apraiškas (Miranda et al., 2019) bei lemia nepasitikėjimą teisėsauga ir nesikreipimą nusikaltimų atveju, kadangi baiminamasi teisinių pasekmių. Baudžiant nesprendžiamos tokios struktūrinės problemos kaip lyčių nelygybė, socialinė atskirtis, stigmatizacija, skurdas, nekontroliuojama darbo rinka, visuomenės sveikata, migracijos iššūkiai, o tik pabloginama seksualinio darbo industrijos darbuotojų padėtis, taikant jiems perteklinę kontrolę, nuolatinius areštus, baudas ir įkalinimą ir užkertant kelią saugesniam pragyvenimui (Vanwesenbeeck, 2017). „Gelbėjimu“ grindžiamos valstybės intervencijos skatina policijos reidus ir „gelbėjimo operacijas“ (angl. raid and rescue), kurių metu asmenys dažnai klaidingai identifikuojami kaip aukos, taip persekiojant seksualinių paslaugų teikėjus dar labiau ir nukreipiant fokusą nuo realių išnaudojimo atvejų; tokių represyvių priemonių naudojimas dažnai dar labiau viktimizuoja seksualinių paslaugų teikėjus, stumia jų veiklą į nesaugias, mažiau kontroliuojamas sąlygas (Ahmed and Seshu, 2012). Scoular (2015) papildomai kelia klausimą, ar apskritai turėtume kliautis teisinėmis priemonėmis reguliuojant šiuos socialinius santykius – tiek kriminalizavimas, tiek legalizavimas yra teisiniai sprendimai, tačiau teisė pati aktyviai formuoja tai, kaip seksualinės paslaugos suvokiamos ir valdomos, todėl negali būti laikoma neutraliu įrankiu.

Griežtas, baudimu paremtas seksualinių paslaugų reguliavimas prieštarauja ir tarptautinių žmogaus teisių bei nevyriausybinų organizacijų rekomendacijoms. Jungtinės Tautos (JT) nurodo, kad seksualinio darbo dekriminalizavimas galėtų sumažinti smurtą, priekabiavimą ir lytiškai plintančių ligų riziką, todėl valstybės raginamos panaikinti baudžiamąsias teisės normas, politiką ir praktiką, pažeidžiančią žmogaus teises (UN, 2016a, 2016b). JT taip pat primygtinai skatina diegti

² Pagal Administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnį „Vertimasis prostitucija, atlygintinis naudojimas prostitucijos paslaugomis“

³ Baudžiamojo kodekso 307 straipsnis „Pelnymasis iš kito asmens prostitucijos“; 308 straipsnis „Įtraukimas į prostituciją“.

žalos mažinimo modelius, mažinant žalas, susijusias su seksualinių paslaugų už atlygį kriminalizavimu (UNAIDS, 2024). Amnesty (2016) ragina visiškai dekriminalizuoti su seksu už atlygį susijusias veiklas, siekiant užtikrinti seksualinių paslaugų teikėjų teises ir saugumą.

Platt et al. (2018) metaanalizė, nagrinėjusi ryšį tarp seksualinių paslaugų reguliavimo įstatymų ir paslaugų teikėjų sveikatos, atskleidė, jog kriminalizuojantys įstatymai ir represyvi policijos veikla yra susijusi su padidėjusia smurto prieš seksualinių paslaugų teikėjus rizika, taip pat didesnėmis rizikomis jų sveikatai bei stigmatiza. O dekriminalizavimu grįstų įstatymų taikymas, tuo tarpu, siejamas su geresnėmis teikėjų sveikatos priežiūros galimybėmis, socialinių paslaugų prieinamumu, geresne gyvenimo kokybe, seksualinių paslaugų teikėjų derybine galia su klientais ir daugiau galimybių siekti socialinio teisingumo (ten pat).

Kritinės krypties mokslininkai pabrėžia, kad seksualinės paslaugos už atlygį *per se* nėra problematiškas fenomenas – problema pirmiausiai yra represyvios priemonės, produkujančios tokius neigiamus reiškinius kaip išnaudojimas ir smurtas (Vanwesenbeeck, 2018). Autorė daro išvadą, jog šios represyvios politikos rezultatas – „vykstanti kova ne „su nusikalstamumu“, o su pačiu seksu, nesprendžiant jokių struktūrinių sąlygų“, iš kurių kyla su nusikalstamomis veikomis susijęs seksualinių paslaugų teikimas (Vanwesenbeeck, 2017, p. 1631). Sanders, O'Neill ir Pitcher (2018) akcentuoja, jog tiek vyraujantys šiuolaikiniai diskursai, tiek ir įstatymai, reglamentuojantys seksualinių paslaugų teikimą, tebėra grindžiami moraliniais argumentais, o tai, vietoje problemų sprendimo, prisideda prie tolesnės seksualinių paslaugų teikėjų socialinės atskirties.

1.5. Vyraujantys naratyvai apie seksualines paslaugas medijose

Daugumos žmonių samprata apie seksualines paslaugas atlygintinai daugiausia formuojama ne tiesioginės patirties ar pažinimo, bet medijų (Hallgrímsdóttir et al., 2008). Seksualinių paslaugų pirkimas ir pardavimas „*visuomet buvo ir tebėra stipriai stigmatizuojamos praktikos, o naujienu medijos yra pagrindinės erdvės, kurioje stigmatos yra aptarinėjamos, stiprinamos arba joms priešinamasi*“ (Hallgrímsdóttir ir kt., 2006; Van Brunschot, Sydie ir Krull, 2000; Farvid ir Glass, 2014 cit. pg. Easterbrook-Smith, 2020). Kadangi medijos, plačiaja prasme, apima ne tik naujienu perdavimo kanalus, bet ir meninius populiariosios kultūros kūrinius, ir yra globalaus pobūdžio, pastebimi tų pačių naratyvų apie seksualines paslaugas atsikartojimai geografiškai skirtinguose sociokultūriniuose kontekstuose (Poppi & Sandberg, 2019).

Viešosios diskusijos apie seksualinių paslaugų teikimą yra pripildytos pasakojimų apie rizikas ir pavojus, kuriose ypač akcentuojami tokie aspektai kaip smurtas ir ligos (Stardust et al. 2021). Medijų polinkis į sensacingumą charakterizuojamas fokusu išskirtinai į problematiškiausių šio reiškinio aspektų aprašymą (O'Neill et al., 2008), o vaizdiniai, susiję su prievarta, išnaudojimu ir priklausomybėmis, yra lengviausiai komercializuojami (Peršak, Vermeulen, 2014, p. 13). Tačiau

tokios vienašališkos reprezentacijos įtvirtina sampratas apie „*pavojingą, smurtinį ir išnaudojimu grindžiamą pagrindinį prostitucijos pasaulį*“ (ten pat), o šioje srityje veikiančių asmenų įrėminimas kaip „asocialių“ ne tik palaiko stigmatas, tačiau ir toliau gilina įtampas tarp seksualinių paslaugų teikėjų ir vietos rezidentų, kurių bendruomenėse šie asmenys veikia, bei skatina kriminalizuoto „kito“ (angl. *criminalized „other“*) baimes (O’Neill et al., 2008).

Nors dalis seksualines paslaugas teikiančių asmenų iš tiesų veikia rizikingomis sąlygomis, tokie teiginiai yra pernelyg generalizuoti ir redukcionistiniai, atspindintys tik (nedidelę) dalį realybės (Peršak, Vermeulen, 2014). Pastebima tendencija, jog naujienų medijose daugiausiai kalbama apie seksualinių paslaugų teikėjus išimtinai kaip moteris, o pirkėjus – išimtinai vyrus (Farvid and Glass, 2014). Autoriai pastebi, kad vyrai – ir kaip klientai, ir kaip teikėjai – lieka mažai reprezentuoti tiek medijų (Pease, 2012; Dawthorne, 2015), tiek moksliniuose diskursuose (Benoit et al., 2018), kaip ir kitų tapatybių, pavyzdžiui, translyčiai asmenys (ten pat).

Hallgrímssdóttir et al. (2008) išskyrė penkias pasikartojančias naratyvines temas Kanados periodinėje spaudoje: (1) „užkrato plitimo“ (seksualinių paslaugų teikėjai identifikuojami kaip moralinio ir medicininio „užkrato“ nešėjai), (2) „vergovės“ (teikėjai vaizduojami kaip įkalinti ar pavergti), (3) „rizikos“ (ligų ir smurto akcentavimas), (4) „kaltės“ (balansavimas tarp „aukos“ ir „nusikaltėlio“ pozicijų), ir (5) „visuomenės žlugimo“ (diskusijos apie socialinių institucijų – šeimos, mokyklų ir religinių organizacijų – negebėjimą apsaugoti jaunų merginų nuo seksualinio išnaudojimo). Šie naratyvai dažnai sąveikauja tarpusavyje, kuriant standartizuotus pasakojimus apie darbą seksualinių paslaugų srityje. Symons & Gillis (2014) išskyrė tris naratyvinius „rėmus“, pasikartojančius akademinėje literatūroje: (1) socialinės/moralinės tvarkos – seksualinių paslaugų teikėjai kaip deviantai, *nuo kurių* reikia apsaugoti likusią visuomenės dalį; (2) priešpaudos/seksualinio dominavimo – seksualinių paslaugų teikėjai kaip aukos, kurias reikia gelbėti; (3) teisių/seksualinio darbo – seksualinių paslaugų teikėjai kaip agentiškos figūros. Aukos – nusikaltėlės dichotomija, kaip pastebėjo (Kondrataitė ir Šumskaitė, 2021), atsispindi ir Lietuvos viešajame diskurse. Tokiu būdu generuojamos gana prieštaringos aukos kaip „pasyvaus gelbėjimo objekto“ bei „kriminalizuojamo subjekto“ kategorijos (Gamson, 1992; Soderlund, 2005; Aradau, 2003 cit. pg. De Shalit et al, 2014).

Socialinės kontrolės požiūriu, asmenų identifikavimas kaip pažeidžiamų turi dvejopas pasekmes. Šiuo terminu apibūdinami asmenys, kuriems reikalinga pagalba, tačiau taip pat juo grindžiama ir kontrolė, siekiant implikuoti asmenų atsakomybę už savo pasirinkimus, aplinkybes ir kontekstus kuriuose jie atsiduria (Munro ir Scoular, 2012 cit. pg. Sanders, O’Neill ir Pitcher, 2018). Nors formalus asmens pažeidžiamo statuso pripažinimas gali tapti pagrindu suteikti jiems reikiamus išteklius ir pagalbą, kartu mokslininkai pabrėžia paralelę tarp priežiūros ir kontrolės, kuomet

socialinei grupei „skiriamos sankcijos už tai, kad ji nekeičia savo elgesio“ (Brown ir Sanders, 2017 cit. pg. Sanders, O'Neill ir Pitcher, 2018). Tokiu būdu sukuriamas paradoksas, sykiu pateisinant ir „gelbėjimo“, ir baudžiamąsias priemones.

Masinėms medijoms būdingas kraštutinių stereotipų propagavimas atsiskleidžia ir per kitų dichotomijų naudojimą, kai supriešinami du vaizdiniai: kalbama arba apie sėkmingas, laisva valia tokį gyvenimo būdą pasirinkusias, „elitines“ sekso darbuotojas, arba „išnaudotas, prekybos žmonėmis aukas“, „sekso verges“ (Pease, 2012). Tokie sensacingi tropai supaprastina ir iškraipo realybę, tačiau sykiu atkartoja visuomenės požiūrių binariškumą: aukos naratyvai pabrėžia moterų „bejėgiškumą“, tuo tarpu seksualinių paslaugų teikimą kaip darbą pripažįstantys naratyvai akcentuoja moteris kaip autonomiškas veikėjas, galinčias spręsti dėl savo seksualumo ir kūno (ten pat). Įdomu tai, jog nors aukos naratyvas ypač paplitęs, moksliniuose tyrimuose pastebima, jog neretai nukentėję nuo nusikaltimų ar smurto seksualinių paslaugų teikėjai nesulaukia atjautos, kadangi visuomenės akyse jie neatitinka kultūrinių lūkesčių, susijusių su lytimi (Lennon and Liamputtong, 2019). Mindedal et al. (2022) tai conceptualizuoja kaip „idealios aukos“ (remiantis N. Christie (1986)) teorija, standarto neatitikimą. Seksualinių paslaugų teikėjai nelaikomi „legitimiomis“ aukomis, kadangi naujienų medijose šie atvejai aprašomi sensacingai, kvestionuojant jų buvimo nusikaltimo vietoje priežastis, veiklą įvykio metu ir ypač pabrėžiant priklausomybes, „vertimąsi prostituciją“, taip siekiant sukurti neatsakingų moterų, kurios iš dalies pačios atsakingos dėl patirtos viktimizacijos, įvaizdį. Aukos kaltinimo retoriką sustiprina ir tai, jog smurtas prieš gatvėje dirbančius seksualinių paslaugų teikėjus normalizuojamas medijoms pateikiant seksualinių paslaugų teikimą kaip „didelės rizikos“ gyvenimo būdą (Strega et al. 2014).

Platesniu požiūriu, binarinėmis opozicijomis ir jų reprodukovimu yra pagrįsti kovos su prekyba žmonėmis naratyvai, kurie numano, jog *„žmogaus veiksmai (nesvarbu, ar tai būtų migracija, seksualinis darbas, ar kitos darbo formos) gali būti aiškiai suskirstyti į savanoriškus arba priverstinius, o žmonės – į veikėjus arba aukas, subjektus arba objektus.“* (Davies, O'Connell Davidson ir da Silva, 2024, p. 2). Kovos su prekyba žmonėmis naratyvuose naudojama šokiruojanti ir labai emocionali kalba konstruojant „aukų“, kurias reikia gelbėti, vaizdinius (De Shalit et al, 2014).

Vanwessenbeeck (2018) pabrėžia, kad pastaruoju metu itin įsivyravusi „prekybos žmonėmis problemos“ konstrukcija ypač veikia migrantų viešąsias reprezentacijas ir skatina vienpusišką sampratą apie migruojančių seksualinių paslaugų teikimo tikslais asmenų padėtį. Migracija dėl seksualinių paslaugų teikimo pristatoma kaip prekyba žmonėmis, į kurią įtraukiamos aukos, neturinčios jokios veikimo laisvės. Oficialios institucijos, moteris pristatančios tik kaip „pasyvias aukas“, neatsižvelgia į priešingus įrodymus. Tyrimai rodo, jog „migracija siekiant užsiimti sekso

paslaugų teikimu didžiajai daliai migrantų yra sąmoningas, apgalvotas pasirinkimas“ (Agustín, 2007; Bradley, 2010; Hwang, 2017; Kempadoo, 2012; Sahni ir Shankar, 2013; Weitzer, 2007, 2015 cit. pg. Vanwessenbeeck, 2018, p. 1962) – kelias į nepriklausomybę, būdas pabėgti nuo lyties diskriminacijos ir smurto (Corrêa, Petchesky ir Parker, 2008 cit. pg. Vanwessenbeeck, 2018, p. 1962), savirealizacijos siekis (Agustín, 2007 cit. pg. Vanwessenbeeck, 2018, p. 1962) ar aktyvi reakcija į prastą ekonominę padėtį (Sanders, O'Neill ir Pitcher, 2018, p. 22), ypač kalbant apie moteris globaliųjų Pietų šalyse. Prekybos žmonėmis naratyvas, kaip pastebima, pasitelkiamas siekiant legitimuoti represines, moralės principais grindžiamas politikos priemonės (Vanwessenbeeck, 2018), stebėseną, priežiūrą ir kontrolę (Hu, 2022).

Tačiau kai kurie autoriai kritiškai pastebi, jog konstruktyviai akademinei bei politinei diskusijai gali trukdyti ir tokie tvirtinimai kaip „ne visi sekso darbuotojai yra prekybos žmonėmis aukos“, kadangi tai „perkelia sekso darbuotojų į „laisvąją“ dichotomijos pusę, o ne kvestionuoja savanoriško/priverstinio ir sutikimo pagrindu/prievarta pagrįsto veikimo konceptualias binarines priešpriešas, kurie sudaro visą kovos su prekyba žmonėmis paradigmą (Cruz, 2018; Doezenia, 1998; Kotiswaran, 2021; O'Connell Davidson, 2010; Smith ir Mac, 2020 [2018] cit. pg. Davies, O'Connell Davidson and da Silva, 2024, p. 2). Patirčių ir motyvų skirstymas į „priverstinio“ ir „savanoriško“ dichotomiją reprodukuoja „nekaltų aukų“ ir „savanoriškų prostitučių“ stereotipus, tačiau neatspindi dažnai kompleksiškos aplinkybių visumos.

Medijų diskursai ir visuomenės požiūris į seksualinių paslaugų teikimo praktikas dialektiškai susiję: diskursus bei viešąsias reprezentacijas veikia visuomenės nuostatos ir požiūris į šį reiškinį, tuo pat metu medijos formuoja visuomenės suvokimą (McCracken, 2010 cit. pg. Mindedal et al., 2022), taip prisidedant prie normatyvinių vertinimų, stigmų konstravimo ir jų palaikymo. Dėl šių priežasčių kyla poreikis moksliskai tirti dominuojančius naratyvus apie seksualinių paslaugų teikimo praktikas. Tai patvirtina ir augantis tyrimų laukas, sutelktas būtent į šią problematiką (pvz. Hallgrímsdóttir et al., 2008; Sanders, 2006; Kaye, 2007; Snajdr, 2013; Albright and D'Adamo, 2017 cit. pg. Poppi & Sandberg, 2019; Easterbrook-Smith, 2020; 2022; Neyland, 2025).

1.6. Socialinio konstrukcionizmo perspektyva kaip teorinė tyrimo prieiga

Šiame darbe seksualinių paslaugų teikimas analizuojamas socialinio konstrukcionizmo perspektyvoje, grindžiamoje P. L. Berger ir T. Luckmann (1999) socialinio tikrovės konstravimo teorija. Ši teorija remiasi idėja, jog socialinė tikrovė nėra objektyvi, vadinasi, ir socialinės problemos nėra objektyviai egzistuojančios. Reiškiniai nuolat apibrėžinėjami: per kalbą, institucines praktikas ir tarpasmenines (intersubjektyvias) žmonių sąveikas. Taigi, žinojimas nėra neutralus tikrovės atspindys – jis yra socialiai gaminamas, platinamas ir legitimuojamas per specifinius mechanizmus bei

priklausomai nuo istorinio konteksto ir socialinių galios santykių. Išskiriamos trys socialinės tikrovės konstravimo stadijos (Berger ir Luckmann, 1999): (1) **eksternalizacija** – socialinių idėjų generavimas, kategorijų, naratyvų kūrimas; (2) **objektyvacija** – konstrukcijų įsigalėjimas (idėjos atsiskiria nuo kūrėjų ir tampa nepriklausomos; konstrukcijos įsivyrėja praktiniame lygmenyje); (3) **internalizacija** (objektyvuota tikrovė internalizuojama socializacijos metu ir tampa individų suvokimo pagrindu; ji priimama kaip natūrali).

Ypatingą vaidmenį socialiniame realybės konstravime viešajame diskurse turi masinės medijos, komunikuodamos apie kriminalines naujienas. Šioje teorinėje perspektyvoje medijos suvokiamos ne kaip neutralūs informacijos perdavimo kanalai, bet kaip aktyvūs socialinio žinojimo konstravimo dalyviai. Kaip pastebi Dobrynina (2012), „medijuojami kriminaliniai vaizdiniai ir apibrėžimai, pateikdami supaprastintus sudėtingų socialinių problemų aiškinimus ir sprendimus, keičia nusikaltimų tikrovės suvokimą, įprastą kriminalinės justicijos kontekste nusikaltimų ir bausmių recepciją“ (p. 5). Kondrataitė (2021) atkreipia dėmesį, kad suvokimas apie seksualinių paslaugų teikėjus kaip dorovės pažeidėjus, trikdančius viešąją tvarką, užkoduotas jau mūsų šalies teisinėje pozicijoje. Kadangi seksualinių paslaugų teikimo praktikos struktūriškai patenka į įstatymu uždraustų veiklų kategoriją, seksualinių paslaugų teikėjai pozicionuojami kaip administracinės atsakomybės subjektai. Tai lemia, jog viešajame diskurse žinojimas apie šias veiklas, jas teikiančius ir jomis besinaudojančius asmenis įprastai medijuojamas kriminalinių naujienų rubrikose. Šiame darbe tai funkcionuoja kaip prielaida tyrinėti eksternalizacijos procesą viešajame diskurse – konstrukcijas interneto naujienų portalų publikacijose apie seksualines paslaugas ir jų teikėjus.

Berger ir Luckmann (1999) nurodo, jog „apibrėžimai visada yra *įkūnyti*, t.y. tikrovę apibrėžia konkretūs individai ir jų grupės“, todėl, siekiant suprasti šias konstrukcijas, „būtina suprasti socialinę organizaciją, leidžiančią tiems, kurie apibrėžia tikrovę, tai daryti“ (p. 148). Akcentuojama svarba nustatyti veikėjus ir jų grupes, turinčias specifines galios pozicijas, išteklius ir organizacines struktūras, leidžiančias konstrukcijoms plačiai cirkuliuoti ir įgyti legitimų statusą. Todėl šio darbo kontekste analizuojama ne tik tai, kas konstruojama – kokios kategorijos kuriamos ir kokie naratyvai jų pagrindu atsiranda, bet ir kas konstruoja ir kokia socialinė organizacija tai įgalina.

Seksualinių paslaugų tyrimų kontekste socialinio konstrukcionizmo perspektyva leidžia analizuoti, kokios konstrukcijos apie seksualines paslaugas už atlygį ir jas teikiančius asmenis dominuoja skirtinguose diskursuose (o kokios lieka neartikuluotos), kokie skirtingi veikėjai konstruoja šio reiškinio apibrėžimus, kaip šis žinojimas institucionalizuojamas ir kokias socialines pasekmes tam tikri apibrėžimai turi paveiktoms grupėms. Būtent pastarasis aspektas nagrinėjamas analizuojant politinį diskursą įstatymų pataisų kontekste, per nevyriausybinę organizaciją (NVO), politikų ir teisėsaugos institucijų oficialiąsias pozicijas ir veiklą. Kitaip tariant, nagrinėjamas

objektyvizacijos procesas: kaip įsivyravusios konstrukcijos tampa pagrindu inicijuoti įstatymų leidybos procesus ir numato socialinės politikos priemonės. Atkreiptinas dėmesys, jog trečias socialinės tikrovės konstravimo elementas – internalizacija – šiame darbe plačiai nenagrinėjamas. Šio proceso tyrinėjimui reikėtų kitokio fokuso, orientuojant tyrimą į tai, kaip šios konstrukcijos įsitvirtina visuomenės nuostatose arba integruojamos kaip tapatybės pagrindas.

Diskursas šiame darbe suprantamas kaip socialiai organizuota prasmų ir žinojimo sistema, apimanti tiek lingvistinius elementus – tekstus, naratyvus, kategorijas – tiek institucines praktikas ir struktūras, per kurias žinojimas konstruojamas ir legitimuojamas. Ši samprata remiasi Foucault įžvalga, kad diskursas nėra neutralus informacijos perdavimo kanalas, bet egzistuoja galios ir žinojimo ryšyje: „kiekviena visuomenė kontroliuoja, daro atranką, organizuoja ir perskirsto diskurso gamybą, atlikdama visa tai vienu metu ir pasitelkdama tam tikras procedūras, kurios turi prislopinti diskurso galias ir pavojus, suvaldyti jo įvykio nenusipėjimą, išvengti jo sunkaus, gąsdinančio materialumo“ (Foucault, 1998, p.7). Tad, kas laikoma tiesa, nėra natūraliai duota – ji yra socialiai gaminama ir saugoma per institucines kontrolės procedūras, nustatančias, kas gali kalbėti, kokia kalba ir kokioje erdvėje. Kitaip tariant, diskursas suprantamas kaip įgalintas kalbėjimas. Foucault (1998) atkreipia dėmesį, kad šios kontrolės procedūros ypač intensyviai veikia politikos ir seksualumo srityse: „sietas labiausiai sutankėjęs ir daugėja tamsių langelių – seksualumo ir politikos srityse, tarytum diskursas, užuot funkcionavęs kaip skaidrus arba neutralus elementas, kuriame seksualumas nuramdomas, o politika numalšta, būtų ta vieta, kur skleidžiasi, beje, ypač palankiomis sąlygomis, kai kurios labiausiai bauginančios jo galios.“ (p.8). Tai, kad seksualinių paslaugų už atlygį reiškinių kontekste susikerta seksualumo reguliavimo ir politikos klausimai, daro jį išskirtinai imliu socialinio konstravimo procesams. Dominuojančios žinojimo konstrukcijos šioje srityje tiesiogiai numano, kokie politiniai atsakai patenka į darbotvarkę ir kokie reguliavimo modeliai laikomi legitimiais. Todėl esminga kritiškai analizuoti, kaip šis žinojimas konstruojamas ir kokias pasekmes tai turi tiesioginės patirties turėtojams.

2. Žinojimo apie seksualinių paslaugų teikėjus konstravimas: eksternalizacijos ir objektyvizacijos procedūros viešajame ir politiniame diskurse

Šiame skyriuje pristatoma empirinio tyrimo, atlikto magistro baigiamojo darbo kontekste, metodika bei pagrindiniai rezultatai, kilę analizuojant viešąjį ir politinį diskursą apie seksualinių paslaugų teikimą ir jų teikėjus Lietuvoje.

2.1. Tyrimo metodika

Šio empirinio tyrimo problema kyla iš Lietuvos viešajame bei politiniame diskurse dominuojančios seksualinių paslaugų sampratos, siejančios šį reiškinį su prekyba žmonėmis ir seksualiniu išnaudojimu. Lietuvos akademiniame kontekste beveik neanalizuota, kaip tokios sampratos konstruojamos, legitimuojamos bei kaip jos veikia seksualinių paslaugų teikėjų reprezentacijas, matomumą ir dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose, kadangi ankstesni tyrimai Lietuvoje daugiausiai rėmėsi panašiomis idėjomis apie seksualines paslaugas už atlygį. Šiai problemai nagrinėti ir atliktas kokybinis tyrimas.

Tyrimo tikslas: Išanalizuoti, kaip konstruojamas žinojimas apie seksualines paslaugas ir juos teikiančius asmenis Lietuvos viešajame ir politiniame diskurse.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti žinojimo konstravimo eksternalizacijos procesą: kaip konstruojamas žinojimas apie seksualinių paslaugų teikėjus viešajame diskurse ir kokios konstrukcijos dominuoja;
2. Nagrinėjant žinojimo konstravimo objektyvacijos procesą, išsiaiškinti, kokios konstrukcijos apie seksualinių paslaugų teikėjus tampa pagrindu įstatymų pataisoms ir socialinės politikos strategijoms;
3. Atskleisti, kokias pasekmes šios konstravimo procedūros turi patiems seksualinių paslaugų teikėjams.

Tyrimo metodai. Pagrindinis tyrimo metodas – kokybinė turinio analizė. Taikant kokybinio teminio kodavimo metodą, išanalizuotas turinys keliuose skirtinguose duomenų šaltiniuose: lietuviškų interneto naujienų portalų publikacijose, teisiniuose bei instituciniuose dokumentuose – seksualines paslaugas reguliuojančių įstatymų projektuose bei jų aiškinamuosiuose raštuose bei stenogramose iš įstatymų projektų svarstymų Seime.

Turinio analizę papildė du pusiau struktūruoti interviu su Lietuvos seksualinių paslaugų teikėjais, atlikti 2026 m. kovo mėn. kontaktiniu ir nuotoliniu būdu (MS „Teams“ platformoje). Kadangi nedidelė imtis neleidžia daryti platesnių apibendrinimų apie seksualinių teikėjų patirtis, interviu šiame darbe naudojama ne kaip savarankiškas metodas, o kaip priemonė kontekstualizuoti

turinio analizės rezultatus, atverti papildomas perspektyvas ir iliustruoti, kiek dominuojantys naratyvai atitinka ar skiriasi nuo autentiškos gyvenimiškos patirties turinčių asmenų įžvalgų.

Tyrimo instrumentai. Turinio analizės instrumentas – tyrėjos sudaryta kodų sistema (žr. [Priedas nr. 1](#)). Pusiaus struktūruotam interviu atlikti parengtos interviu gairės – klausimynas (žr. [Priedas nr. 2](#)).

Duomenų analizė. Medijų ir institucinių dokumentų turinio analizė ir teminis kodavimas vykdytas naudojant MAXQDA programinę įrangą. Pagrindiniai kodai ir subkodai kilo induktyviai – iš pačių duomenų. Tekstai buvo skaitomi kelis kartus, siekiant identifikuoti pasikartojančias naratyvines schemas, kategorijas ir teiginius. Antrajame etape induktyviai atsiradę kodai buvo sugrupuoti į platesnes temines kategorijas ir susieti su socialinio konstrukcionizmo teorine prieiga (Berger ir Luckmann, 1999), kadangi pastebėta, kad induktyviai atsiradusius kodus galima grupuoti pagal du tarpusavyje susijusius socialinio žinojimo konstravimo procesus – eksternalizaciją ir objektyvaciją. Duomenų analizės procesas iš esmės atitiko Fereday ir Muir-Cochrane (2006) aprašytą mišrų (hibridinį) teminės analizės metodą, integruojantį induktyvią ir deduktyvią prieigą. Mišrus kodavimo metodas pagerina duomenų analizės kokybę, suteikiant galimybę gauti tiek duomenimis pagrįstų įžvalgų, tiek teoriniais principais pagrįstų interpretacijų. Taigi, šių dviejų prieigų taikymas leido derinti duomenimis pagrįstą temų atskleidimą su teoriniu pagrindu pagrįstomis interpretacijomis, užtikrinant gilesnį ir patikimesnį analizės procesą.

Interviu metodu surinkti duomenys pirmiausiai transkribuoti, tuomet skaityti kelis kartus skirtinguose analizės etapuose, o galiausiai atrinktos citatos, tinkamiausios papildyti turinio analizę ir palyginti rezultatus.

Atranka. Viešojo diskurso analizei atrinktos publikacijos iš keturių lietuviškų interneto naujienų portalų – LRT.lt, Delfi.lt, tv3.lt ir 15min.lt. Publikacijos apėmė tris dvejų metų laikotarpius aktualių įstatymų pataisų kontekste: 2015–2016 m., 2019–2020 m. ir 2024 m. balandis – 2026 m. balandis. Atrankos principas grįstas prielaida, jog medijų skiriamas dėmesys analizuotai temai ypač intensyvus įstatymų pataisų svarstymų periodais. Dvejų metų imtis kiekvienu laikotarpiu leido fiksuoti tiek diskursą prieš pataisų svarstymus, tiek diskusijas po politinių sprendimų. TV3.lt publikacijos analizuotos tik naujausiu laikotarpiu (2024 m. balandis – 2026 m. balandis), kadangi portalų paieškos sistema, įvedus raktinius žodžius, nepateikė rezultatų ankstesnių nei 2021 m., taip apribojant prieigą. Likę trys portalai – LRT.lt, Delfi.lt ir 15min.lt – analizuoti visais trimis laikotarpiais. Publikacijų ieškota įvedus raktinius žodžius „prostitucija“, „prostitutės“, „sekso paslaugos“, „sekso paslaugų teikėjai“, „sekso darbuotojai“, „seksualinės paslaugos“, „seksualinių paslaugų teikėjai“. Atmestos publikacijos, kurių turinys susijęs išimtinai su kitų šalių kontekstu,

kadangi siekta analizuoti viešąjį diskursą Lietuvoje. Atmesti ir dublikatai – identiški ar iš esmės besikartojantys tekstai, perpublikuoti skirtinguose portaluose.

Politinio diskurso kontekste analizuoti įstatymų projektai, susiję su seksualinių paslaugų reguliavimo pataisomis, jų aiškinamieji raštai. Analizuoti 3 pastarieji bandymai keisti įstatymą. Pirmuoju atveju, 2012–2016 m. Seimo kadencijos parlamentarės M. A. Pavilionienė, G. Purvaneckienė ir V. M. Margevičienė 2015 m. teikė Administracinių nusižengimų kodekso (ANK) 487 str. pakeitimo projektą⁴, kuriuo siūlyta panaikinti administracinę atsakomybę seksualinių paslaugų teikėjams. Antruoju atveju, siūlymas teiktas Seimo 2016–2020 m. kadencijos metu parlamentarų D. Šakalienės, M. Navickienės, A. Syso ir J. Sabatausko. Šiuo siūlymu 2019 m. įstatymų projektais⁵ siekta panaikinti administracinę atsakomybę už seksualinių paslaugų teikimą ir numatyti baudžiamąją atsakomybę seksualinių paslaugų pirkėjams. Trečiuoju atveju, pataisos⁶, numatančios administracinės atsakomybės panaikinimą teikėjams, inicijuotos 2024–2028 metų kadencijos Seimo narės B. Vėsaitės. Pataisos pateiktos 2026 m. balandžio 9 d. posėdžio metu. Šioms pataisoms po pateikimo pritarta, o klausimą numatoma svarstyti birželio 14 d. Papildomai pasitelktos Seimo posėdžių stenogramos – šie dokumentai leido analizuoti svarstymo procesą, rasti politinį diskursą formuojančių asmenų argumentaciją dėl šių pakeitimų svarbos, tikslingumo bei numatomo socialinio poveikio.

Interviu dalyviai atrinkti per tarpininkaujančią organizaciją – kolektyvą, užsiimančią seksualinių paslaugų teikėjų advokacija. Su organizacija susisiekti su prašymu bendradarbiauti atliekant tyrimą. Organizacijos atstovai pasidalijo kvietimu dalyvauti tyrime su asmenimis, su kuriais yra užmezgę ryšius bei padėjo su jais susisiekti.

Imtis: Tyrimo imtį sudarė 210 publikacijų interneto naujienų portaluose (pilną publikacijų sąrašą žr. [Priede nr. 3](#)), 3 įstatymų projektai ir jų aiškinamieji raštai, 3 Seimo posėdžių stenogramos, NVO leidinys ir 2 interviu medžiaga.

Tyrimo etika ir duomenų saugojimo principai. Atliekant turinio analizę, etinių dilemų nekilo. Interviu dalyviai buvo informuoti apie tyrimo tikslus, uždavinius ir duomenų naudojimą, teisę neatsakyti į klausimus, bet kuriuo metu pasitraukti iš tyrimo. Dalyvavimas buvo savanoriškas, gavus informuotą sutikimą. Vengiant žalos tyrimo dalyviams, sudarytos galimybės dalyvauti anonimiškai.

⁴ Pavilionienė, M. A. Purvaneckienė, G. ir Margevičienė, V. V. 2015. Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas.

⁵ Šakalienė, D., Sabatauskas, J., Sysas, A. ir Navickienė, M. 2019. Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso papildymo 147³ straipsniu ir dėl Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas.

⁶ Vėsaitė, B. 2026. Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas.

Konfidencialumui užtikrinti duomenys nuasmeninti, o interviu įrašai saugoti užšifruota forma, tik tyrėjai prieinamuose aplankuose. Interviu įrašai sunaikinti atlikus transkripciją.

Siekiant užtikrinti, kad interviu klausimynas atspindėtų tikrą dalyvių patirtį ir būtų etiškai atsakingas, dėl klausimų formuluočių konsultuotasi su minėto advokacijos kolektyvo ekspertais. Šis žingsnis buvo svarbus tuo, kad ekspertai padėjo identifikuoti jautrias temas, pasiūlyti tinkamą terminologiją, kurią dalyviai suvoktų kaip neutralią, ir patarti, kaip išvengti jautrių klausimų.

Tyrimo apribojimai. Esminis tyrimo apribojimas – ribota prieiga prie tyrimo dalyvių. Nors buvo numatyta atlikti daugiau interviu, nepaisant pastangų, galiausiai atlikti tik du. Tikėtina, jog seksualinių paslaugų teikėjai tebėra sunkiai pasiekiamą populiaciją, ypač dėl stigmatizacijos ir teisinio reguliavimo ir su tuo susijusio nesaugumo jausmo. Šis apribojimas atskleidžia apie platesnes problemas pasiekiant seksualinių paslaugų teikėjus moksliniuose tyrimuose. Europos sekso darbuotojų teisių aljansas (ESWA) akcentuoja, jog nors akademiniai tyrimai generuoja daugiausiai žinių apie seksualinių paslaugų industriją, jie išlieka problematiškais žinių šaltiniais. Pabrėžiamas netinkamas tyrėjų elgesį su marginalizuotomis socialinėmis grupėmis, ypač dėl „*patirčių iškraipymo, istorijų išnaudojimo arba visiško jų eliminavimo iš tyrimų*“ (2025, p. 4). Bendruomenių nariai neretai išreiškia nepasitikėjimą tyrėjais, matydami, kad „*tyrėjų karjeros kuriamos jų sąskaita*“ (ten pat), o nepasitikėjimas mažina prieigą, įtrauktį. Be to, tai sukuria prielaidas efektui, kurį mokslininkai vadina „episteminiu neteisingumu“ (angl. *epistemic injustice*) – seksualinių paslaugų teikėjų žinojimo atskyrimu akademinio tyrimų kontekste (Matos and Woods, 2022). Todėl ateities tyrimuose turėtų būti svarstomos įtraukesnės metodologijos, mažinančios vertingos informacijos praradimą ir žinojimo spragas. Paminėtinos refleksyvios prieigos, skatinančios naudoti metodus, kuriais siekiama kuo daugiau įtraukti pačius tyrimų dalyvius į šį procesą. Dalyvaujamojo pobūdžio tyrimų metodai siekia į procesą „įtraukti bendruomenės narių, turinčių praktinės patirties (angl. *expert by experience*), žinias ir patarimus, suteikia galimybę užmegzti ryšius su sekso darbuotojų tinklais ir užtikrina didesnę įtrauktį, veiksmingiau prisideda prie politikos ir praktikos pokyčių formavimo bei informavimo, gali būti naudojami gebėjimų ir įgūdžių ugdymui, bendruomenės plėtrai bei saviorganizacijai ir savitarpio paramai, taip pat gali būti įtraukti į platesnes strategijas, skirtas prasmingai sekso darbuotojų įtraukčiai.“ (Sanders, Campbell. 2019. p. 28). Tyrimai, kuriuose mokslininkai bendradarbiauja su seksualinių paslaugų teikėjais, leidžia šiems asmenims dalytis savo patirtimis saugioje aplinkoje, tiesiogiai atstovauti savo pozicijai ir daryti įtaką sprendimų priėmimui (Wahab 2003; O'Neill, Campbell 2006; van der Meulen 2011; Sanders, Laing 2018 cit. pg. Kondrataitė ir Šumskaitė, 2021).

2.2. Žinojimo apie seksualines paslaugas ir jas teikiančius asmenis konstravimas: idėjų eksternalizavimas viešajame diskurse

Lietuviškuose interneto naujienų portaluose seksualinių paslaugų teikimo už atlygį praktikos įprastai įvardijamos terminu „prostitucija“. Straipsniuose pasitelkiamos įvairios **semantinės figūros**: metaforos („patamsių zona“, „pilkoji zona“), tropai („plaštakės“, „kurtizanės“), epitetai („laisvo elgesio“, „nukentėjusios moterys“, „pažeidžiamos moterys“), kuriais sustiprinamas emocinis fonas ir moralizuojantis, vertinantis kalbėjimo tonas.

Naujienose vyrauja **sensacingos antraštės**, tokios kaip „*Seniausia ir bene paslaptingiausia profesija slepia suluošintus gyvenimus: net sulaužytais kaulais atsisako pagalbos*“⁷; „*Su prostitutėmis dirbanti ekspertė atvėrė šokiruojančių vakarėlių detales: „Kūnas fiziškai nėra tam sutvertas“*“⁸; „*Šių dienų vergovė: vieną pardavė kaip lėlę, o kitą – privertė ištekti*“⁹ ir aprašymai, pavyzdžiui „*Po nelegalios prostitucijos šydu apklotos slepiasi didžiulės problemos: prekyba žmonėmis, pedofilija, narkotikai, smurtas, lytiškai plintančios ligos, organizuotas nusikaltamumas. Žmonės įtraukiami į prostitucijos verslą, vadinamosios gatvių prostitutės dirba už dozę narkotikų, jauni nepilnamečiai pardavinėjami, o klientai vėliau šantažuojami, sekso paslaugas teikiantys asmenys bijo kreiptis į policiją dažnais smurto atvejais, nes gali ir patys būti nubausti.*“¹⁰ Tokie sensacingi aprašymai konstruoja seksualines paslaugas už atlygį kaip iš esmės grėsmingą veiklą, neatsiejamą nuo įvairaus pobūdžio rizikų jas teikiantiems ir jomis besinaudojantiems asmenims. Tai leidžia atpažinti sensacionalizmo apraiškas, kurias išskiriamas kaip būdingas masinėms medijoms pateikiant informaciją šiomis temomis (O’Neill et al., 2008; Peršak, Vermeulen, 2014).

Grėsmės naratyvai taip pat sustiprinami asocijuojant seksualines paslaugas su ligomis, priklausomybėmis ir išnaudojimu kaip neišvengiamais reiškinių aspektais: „*Pati prostitucija yra viena iš pavojingiausių „žaidimo aikštelių“ – ligos, smurtas, priklausomybės, išnaudojimas yra neatskiriami „lengvų pinigų“ palydovai*“, – įvardijo centro vadovė“¹¹. Skaitmeninės erdvės, nors tyrimuose siejamos su didesnėmis teikėjų galimybėmis kontroliuoti savo įvaizdį, darbo aplinką, saugumą, viešajame diskurse tampa papildomu grėsmės šaltiniu, kuriame aukų tyko sąvadautojai ir išnaudotojai.¹²

⁷ „Seniausia ir bene paslaptingiausia profesija slepia suluošintus gyvenimus: net sulaužytais kaulais atsisako pagalbos“, 2024, Delfi.lt, šaltinis: „Kas vyksta Kaune“, aut. Aleksandras Znamerovskis

⁸ „Su prostitutėmis dirbanti ekspertė atvėrė šokiruojančių vakarėlių detales: „Kūnas fiziškai nėra tam sutvertas““, 2024 šaltinis: tv3.lt, aut. Aistė Zaveckaitė

⁹ „Šių dienų vergovė: vieną pardavė kaip lėlę, o kitą – privertė ištekti“, 2020, šaltinis: TEISMAI.lt, aut. Indrė Cvilikaitė

¹⁰ „Prostitucijos istorijos ar reikia bausti visus, ar legalizuoti seksą už pinigus?“, 2016, šaltinis: 15min.lt, aut. Akvilė Žaromskytė.

¹¹ „Skelbimuose – translyčių sekso paslaugos: įsitraukę į prostituciją nukenčia bent tris kartus“, 2019, altinis: 15min, aut. Kristina Aržuolaitienė

¹² „K.Mišinienė apie besikeičiantį prostitucijos veidą: viešnamiai siūlo savo „prekes“ be sienų ir apribojimų“, 2019, 15min, aut. Domantė Juknonytė

Viešajame diskurse dominuoja naratyvas apie seksualinių paslaugų teikėjus kaip „bejėges aukas“ – išnaudotas, pažeidžiamas, priverstinai ar apgaulės būdu įtrauktas į „organizuotus prostitucijos tinklus“. Tai ypač būdinga kalbant apie migrantus, taip pat – tais atvejais, kai aprašomos prekybos žmonėmis bylos, kvalifikuojamas asmenų išnaudojimas prostitucijai, trečiųjų šalių pelnymas iš jos, tačiau dažnai generalizuojama ir kalbant apie seksualinių paslaugų teikėjus bendrąja prasme.

Pastebėta tendencija temas apie seksualinių paslaugų praktikas aktualizuoti **kriminalinių naujienų** kontekste. Viešasis diskursas atsiskleidė kaip stipriai orientuotas į teisėsaugos veiklos aprašymus – informacijos apie (iki)teisminius procesus (dėl prekybos žmonėmis bei asmenų išnaudojimo prostitucijai, pelnymosi iš prostitucijos organizavimo) pateikimą, informavimu apie bylose paskelbtus nuosprendžius.

Publikacijose gaji „**kovos su nusikalstamumu**“ retorika. Jis pasireiškia aprašymuose apie teisėsaugos institucijų veiklą, nuolatinis siekis „užkardyti“, „pažaboti“, „atgrasyti nuo prostitucijos“. Rasta pasisakymų, kuriuose policijos atstovai teigia, jog baudimas administracine tvarka nemažina seksualinių paslaugų paklausos, todėl „*vertėtų pasvarstyti apie pirkimo paslaugos kriminalizavimą ir tuomet stebėti rezultatus – galbūt baudžiamoji atsakomybė atbaidytų*“.¹³ Tai diktuoja specifinę interpretaciją (kaip nusikalstamos veikos) ir riboja erdvę alternatyviems požiūriams, taip prisidedant prie socialinio nusikaltimų kategorijų konstravimo ir paliekant nedaug erdvės alternatyvioms perspektyvoms.

Daugelyje analizuotų publikacijų kalbėta išimtinai apie **moteris** seksualinių paslaugų **teikėjas**, medijuojant žinią, kad tai yra išskirtinai moterų atstovaujama sfera. Tik epizodiškai kalbama apie seksualines paslaugas teikiančius vyrus^{14,15,16,17,18} ar translyčius asmenis¹⁹. Tuo tarpu komentuojant apie **klientus**, aptariami tik **vyrų**. Tai sutampa tiek su mokslininkų įžvalgomis – vyrai ir kitų tapatybių, pvz., *queer* asmenys, lieka nereprezentuoti (Pease, 2012; Dawthorne, 2015), tiek su šio tyrimo interviu dalyvių įžvalgomis apie įvairovę seksualinių paslaugų sektoriuje:

„<...> apie paslaugų teikėjus tai turbūt pagrindinis mitas, kad jie yra visi moterys. Tai čia, žinai, nėra tiesa. Dauguma, jo, turbūt yra moterys, bet ne tikrai ne visi – yra labai daug ir vyrų. Tada yra

¹³ „Seniausia ir bene paslaptingiausia profesija slepia suluošintus gyvenimus: net sulaužytais kaulais atsisako pagalbos“, 2024, Delfi.lt, šaltinis: „Kas vyksta Kaune“, aut. Aleksandras Znamerovskis

¹⁴ „Prostitutai pas klientus bei klientes atmina ir dviračiais“, 2016, Delfi.lt, šaltinis: „Šiauliai plius“, aut. Oksana Laurutyte.

¹⁵ „Sostinėje policijai įkliuvo prostitutai: vienas iš Vilniaus rajono, kitas iš Nigerijos – Lietuvoje baigęs mokslus ėmėsi moterų“, 2020, šaltinis: Delfi.lt.

¹⁶ „Ką pasakoja studentai, tapę vyresnių moterų žaisliukais“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Rūta Pukėnė.

¹⁷ „Naujas prostitucijos veidas: parsiduoti vyrus priverčia ir greitieji kreditai“, Delfi.lt, 2015, aut. Karolina Panto.

¹⁸ „Mindaugas Vokietijoje buvo patekęs į sekso vergiją: suteneriams reikėjo, kad būtume nesužaloti“, 2025, šaltinis: Delfi.lt, aut. Vytautė Merkytė.

¹⁹ „Skelbimuose – translyčių sekso paslaugos: įsitraukę į prostituciją nukenčia bent tris kartus“, 2019, šaltinis: 15min, aut. Kristina Aržuolaitienė

ir turbūt, pasakyčiau, irgi labai daug yra teikėjų, kurie, nu... Vaidina lytį. Tarkim, aš irgi savęs nelaikau, iš tikrųjų, moterim. Mano lytis daugiau yra visokia, aš taip sakyčiau. Bet jo, seksualinių darbui aš prisiimu tą savo vaidmenį, esu pasivadinsi, kad esu moteris. Tai daug kas pamiršta šitą, kiek daug teikėjų yra iš tikrųjų LGBT žmonės įvairiausių, įvairiausių lyčių.“ (II interviu)

Kadangi dominuoja temų apie seksualines paslaugas už atlygį nušvietimas kriminalinių naujienų rubrikose, galima daryti išvadą, jog **medijos** veikia kaip baudžiamosios sistemos **tarpininkas**. Analizuotose publikacijose vyrauja teisininkų, prokurorų ir policijos pareigūnų pasisakymai, arba žurnalistai kalba jų vardu, pateikdami nubaustų asmenų skaičius, (iki)teisminių tyrimų statistiką, paskirtų bausmių dydžius. Detalizuotai aprašomi tyrimų procesai, operacijų aprašymai, pasakojimų ciklai, tokie kaip „Delfi“ rinkimai „Metų seklys“ leidžia institucijoms demonstruoti veiklos efektyvumą ir legitimuoja žinojimą. Be to, tokie operacijų pavadinimai kaip „Plaštakė“ atlieka diskursyvinę funkciją, etiketizuojant seksualinių paslaugų teikėjus. Medijose tokios operacijos pristatomos kaip sėkmingo institucinio atsako pavyzdžiai, tačiau retai aptariamose pasekmės asmenų, į kuriuos tikslingai nukreiptos šios priemonės, situacijai – taip teisėsaugos veikla tampa viešojo diskurso turiniu, patvirtinančiu baudžiamąją logiką kaip natūralų atsaką į reiškinį. Visa tai formuoja viešąjį žinojimą, apibrėžiant seksualines paslaugas per teisės pažeidimų kategorijas ir seksualinių paslaugų teikėjus struktūriškai priskiriant „pažeidėjų“ kategorijai.

Rasta pasisakymų, kuriuose policijos atstovai teigia, jog baudimas administracine tvarka nemažina seksualinių paslaugų paklausos, todėl *„vertėtų pasvarstyti apie pirkimo paslaugos kriminalizavimą ir tuomet stebėti rezultatus – galbūt baudžiamoji atsakomybė atbaidytų“*.²⁰ Kita vertus, policijos atstovai pabrėžia, jog pareigūnai labiau orientuojasi *„į sunkesnius nusikaltimus, kurie slypi už šių pažeidimų: prekyba žmonėmis, organizuotas nusikalstamumas, narkotikai. Šią sritį dažnai kontroliuoja įvairios nusikaltėlių grupuotės, kurios iš to pelnosi, išnaudoja ar net žaloja merginas“*, kadangi tai *„žymiai sunkesni nusikaltimai“*.²¹

Reikšmingą poziciją užima **NVO atstovai**, kalbinami žurnalistų kaip ekspertai. Jie atstovauja gana vienašalę nuomonę – „prostitucija“ tapatinama su prekyba žmonėmis, priverstiniu įtraukimu į šią veiklą. Pabrėžiama, kad seksualinių paslaugų teikimo ir pirkimo praktikos yra visais atvejais susijusios su galios santykiais, nelygybe ir išnaudojimu, patriarchalinės sistemos dominavimu. NVO diskursui būdingi prievartos ir išnaudojimo naratyvai kaip centrinė kalbėjimo ašis – įskaitant mitą, kad visi seksualinių paslaugų teikėjai yra prekybos žmonėmis aukos: *„nepriklausomai nuo to, ar prostitucija įteisinta, ar ne, sekso industrija įtraukia itin pažeidžiamus, kenčiančius asmenis, kurių*

²⁰ „Seniausia ir bene paslaptingiausia profesija slepia suluošintus gyvenimus: net sulaužytais kaulais atsisako pagalbos“, 2024, Delfi.lt, šaltinis: „Kas vyksta Kaune“, aut. Aleksandras Znamerovskis

²¹ R. Matonis: prostitučių klientų viešinimas – puiki priemonė“, 2015, LRT.lt, šaltinis: LRT RADIJO laida „60 minučių“.

*išnaudojimas neatsiejamas nuo fizinio ir psichologinio smurto, ir visais atvejais tai visapusiškai traumuojanči patirtis.*²². Savanoriškas apsisprendimas NVO retorikoje iš esmės neegzistuoja: asmenys konstruojami kaip išnaudojami „kaip prekės“, be autonomijos ir pasirinkimo galimybės: *„dar man labai nepatinka viešojoje erdvėje tiražuojamas žodis „prostitutės“. Mes, teikiantys pagalbą išnaudojamoms moterims, šio termino nenaudojame. Mes sakome „moteris prostitucijoje“ arba „asmenys prostitucijoje“. Mes akcentuojame tai, kad žmonės yra išnaudojami sekso paslaugų teikimui, o ne yra kažkoks pasirinkimas*²³.

Visuomenės požiūriai viešajame diskurse dažniau pristatomi ne tiesiogiai, o per tarpininkavimą – specialistų ar žurnalistų interpretacijas, kuriose akcentuojama visuomenės stigmatizacija ir neigiamas požiūris į sekso darbuotojus, ar remiantis pasenusiomis (2004 m.) apklausomis²⁴. Specialistai apibūdina visuomenėje įsitvirtinusius stigmatizuojančius įsitikinimus – *„kad prekybos žmonėmis aukos – tai „blogos moterys“*²⁵ ir kartu juos kritikuoja kaip klaidingus. Arba aprašoma žurnalistų: *„Visuomenės nuomonė apie parsiduodančias moteris yra labai prasta. Retas bando jas pateisinti ar užjausti. Mitai apie lengvai uždirbamus didelius pinigus bei lengvabūdišką pačių pasirinkimą greitai išsisklaido, kai pasidomima tų moterų gyvenimu, susipažįstama su nepavydėtina daugelio jų dalia.*²⁶ Pasitaiko publikacijų, kuriose pateikiamos gyventojų emocinės reakcijos – nuostaba, nepasitenkinimas – pavyzdžiui, dėl seksualinių paslaugų reklamos skelbimų portaluose²⁷ ar „nepadorių, nenormalių pasiūlymų“, rastų automobilių stovėjimo aikštelėse²⁸. Tam tikrais atvejais publikacijose medijuojamas vietos **bendruomenių nerimas** ir **nesaugumo jausmas**. Emociškai įkrautos formuluotės („baisūs dalykai“²⁹, „pagalbos šauksmas“³⁰, „nesaugiai jaučiasi“³¹) reprodukuoja grėsmės naratyvus, individualias patirtis pateikiant kaip platesnę visuomenės saugumo problemą (O'Neill et al., 2008).

Alternatyvių nuomonių, į seksualines paslaugas žvelgiančių kitokiu nei dominuojančiu rakursu, pasitaiko nedaug. Kaip išskirtiniai paminėtini atvejai, kai skaitytojai publikuoja savo asmenines nuomones kaip komentarą kitai publikacijai, reaguojant į paplitusias sampratas: *„Norėčiau*

²² „K.Mišinienė apie besikeičiantį prostitucijos veidą: viešnamiai siūlo savo „prekes“ be sienų ir apribojimų“, 2019, šaltinis: 15min, aut. Domantė Juknonytė

²³ Ekspertė – apie skandalinę vakarėlį: riba tarp striptizo ir sekso paslaugų – labai slidi, 2024, LRT.lt, aut. Karolina Aleknavičė, šaltinis: Darius Matas, LRT RADIJO laida „Lietuvos diena“

²⁴ „Radikalus siūlymas: panaikinti bausmes prostitutėms, o jų klientus viešinti „gėdos lentoje““, 2016, šaltinis: 15min.lt, aut. Inga Saukienė.

²⁵ Specialistai apie ukrainiečių seksualinį išnaudojimą Lietuvoje: „Sutinkame buvusias pareigūnes, mokytojas“, 2025, šaltinis: 15min.lt aut. Irma Bogdanovičiūtė ir „Veda Vidus“ – VšĮ Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras

²⁶ „Sekso vergija: parduodamos net 12-metės, o sumuštos ar išžagintos sulaukia patyčių“, 2015, Delfi.lt, šaltinis: „Sekundė“, aut. Vitalija Jalianiauskienė

²⁷ „Gyventojas atliko eksperimentą ir nustebė: negi tokie skelbimai toleruojami“, 2025, šaltinis: Delfi.lt, aut. Lukrecija Giedraitytė

²⁸ „Palikę automobilius stovėjimo aikštelėje kėdainiečiai randa meilės už pinigus pasiūlymus: ar tai pokštas?“, 2019, Delfi.lt, šaltinis: www.rinkosaikste.lt, aut. Dimitrijus Kuprijanovas

²⁹ „18-metės drama: vaikas atsiviliojo į Vilnių ir priverstė dirbti prostitute“, 2015, šaltinis: 15min.lt

³⁰ „Supratę, ką savo bute veikia kaimynė, daugiabučio gyventojai tylėti nebegali: laiptinėje – laukiančių vyrų eilė“, 2025, tv3.lt, šaltinis: AlytusPlius

³¹ Ten pat

*pristatyti visiškai priešingą poziciją dabartiniam supratimui, kas yra sekso paslaugų teikimas už atlygį, ir vartoti ne terminą prostitucija, o sekso darbas.*³². Arba „Delfi“ skaitytojo tekstas, kuriame kritikuojama, jog NVO atstovai, politikai ir mokslininkai į šį klausimą žvelgia išskirtinai per abolicionistinę perspektyvą, selektyviai atstovaujant tam tikrų interesų grupių pozicijoms ir ignoruojant kitus požiūrius ir sekso kaip darbo legitimavimo galimybę³³. Tačiau tokios publikacijos yra pavienės, neinicijuojančios platesnių diskursyvinių pokyčių.

Analizės metu aptiktos tik kelios publikacijos, kuriose reprezentuojamas eilinių gyventojų žinojimas apie reiškinį per jų tiesioginę patirtį. Aptartinos 2016 m. pasirodžiusios publikacijos iš klientų perspektyvos. Dviejuose identifikuotuose atvejuose vyrai kaip paslaugų naudojimosi priežastis įvardijo skyrybų sukeltą krizę³⁴, vienišumą ir intymių santykių trūkumą³⁵; abu pasisakė už dekriminalizaciją ar legalizaciją, argumentuodami autonomijos ir laisvos sutarties principais. Šie atvejai taip pat paneigia stereotipą apie klientus kaip „iškrėpėlius“ – reflektuojama, kad tai dažniausiai išsilavinę, socialiai sėkmingi vyrai. Tačiau abu atvejai sulaukė stiprių kontrreakcijų: ekspertė komentavo, kad „gerų sekso pirkėjų nebūna“³⁶, o tokiomis publikacijomis „peršamas grobuoniškas požiūris į moteris“³⁷, o kitas skaitytojas teigė, kad „tapti auka nėra lygu laisvei“³⁸. Tai iliustruoja, kaip alternatyvūs naratyvai, bandomi artikuliuoti viešajame diskurse, susiduria su **nutildymu ir moralizavimu**.

Seksualinių paslaugų **teikėjų tiesioginės pozicijos** atstovaujamos retai. Už juos daugiausiai kalba kiti – jų istorijos perpasakojamos trečiuoju asmeniu. Dažniausiai, kaip jau minėta, žinojimas konstruojamas iš specialistų, dirbančių su specifiniais atvejais, perspektyvos, arba aprašant bylų nagrinėjimo procesus. Tačiau tai susiję ir su atvejais, kai žurnalistai bando susisiekti skelbimuose nurodytais teikėjų kontaktais ir gauta informacija pristatoma kaip fenomeną „demaskuojanti“ arba proceso šalių parodymai teismo posėdžių metu pristatomi kaip „išskirtinės išpažintys“³⁹. Neretai žurnalistų naudojamos strategijos, kai siekiama išgauti informaciją apsimitant klientais ar teikėjais, tai įvardijant žurnalistiniu tyrimu ar eksperimentu^{40 41}. Tokios strategijos yra problematiškos, kadangi provokuoja fiktyvias sąveikas. Be to, žurnalistika nutolsta nuo pirminės visuomenės informavimo

³² „Apibrėžkime dar kartą: prostituciją – ar ją tikrai galime laikyti profesiją? 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Markas Paura

³³ „Nuėjo į konferenciją apie prostituciją – padarė išvadą, kad pranešėjos smūgiavo į vienus vartus“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Delfi skaitytojas.

³⁴ „Prostitučių kliento išpažintis: visada rinkausi tik tas, kurios nestovi gatvėje“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Delfi skaitytojas

³⁵ „Už seksą mokėjusio ekonomisto išpažintis: yra tik viena nerašyta taisyklė“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Rūta Pukėnė

³⁶ „M. Jankauskaitė. „Gerų“ sekso paslaugų pirkėjų nebūna“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. M. Jankauskaitė, Lygių galimybių plėtros centro atstovė, moterų teisių gynėja

³⁷ Ten pat

³⁸ „Pakraupau perskaitęs prostitučių kliento išpažintį“, 2016, šaltinis: Delfi.lt aut. Delfi skaitytojas Andrius

³⁹ „Išskirtinė prostitučių išpažintis: kaip nuo bado gelbėjo vaiką ir kasdien aptarnaudavo po 10 klientų“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius

⁴⁰ „Skelbimuose – translyčių sekso paslaugos: įsitraukę į prostituciją nukenčia bent tris kartus“, 2019, šaltinis: 15min, aut. Kristina Aržuolaitienė

⁴¹ „Kaip Vokietijoje bandžiau įsidarbinti prostitute: neužtenka gulėti tik kojas išskėtus, yra ir griežtos taisyklės“, 2025, šaltinis: 15min.lt, aut. Vytautė Merkytė.

funkcijos ir tampa aktyviai konstruojančia socialinę realybę – žurnalistų metodai ir naratyviniai rėmai ne tik reprezentuoja, bet ir formuoja pačią tiriamą tikrovę.

Dveiose publikacijose kalbinti seksualinių paslaugų teikėjams atstovaujančio kolektyvo nariai^{42,43}. Organizacijos įkūrėjai komentavo apie sisteminės problemas: „*Lietuvoje taikoma prohibicionistinė nuostata stumia seksualinių paslaugų teikėjus į akligatvį, kuria dar daugiau stigmatos, ir šitaip apriboja galimybę gauti įvairialypę pagalbą*“⁴⁴. Pašnekovai nurodė būtinybę atskirti prekybą žmonėmis nuo savanoriško seksualinių paslaugų teikimo ir įvardijo, jog organizacija siekia sudaryti sąlygas prieigai prie žalos mažinimu paremtų priemonių ir socialinių paslaugų.

Apibendrinant, viešasis diskursas Lietuvoje apie seksualinių paslaugų teikimą yra stipriai orientuotas į kriminalinio konteksto, sąsajų su prekyba žmonėmis ir išnaudojimu nušvietimą. Publikacijose vyrauja sensacingos antraštės, metaforos, tropai ir epitetai, kuriais formuojamas neigiamas emocinis fonas bei stiprinamas „aukos“ įvaizdis. Be to, diskursas atsiskleidė kaip moralizuojantis ir institucionalizuotas – jame dominuoja teisėsauga, NVO bei žiniasklaidos atstovai kaip esminiai diskurso formuotojai, pačius paslaugų teikėjus neretai paliekant „anapus“ diskurso ribų. Tokia situacija sukuria žinojimo asimetriją, kuri atitinka Matos ir Woods (2022) „episteminio neteisingumo“ efektą: legitimu laikomas tik vienas žinojimas, kol tam tikros grupės balsai lieka neįtraukti į diskursą arba diskvalifikuojami kaip nepatikimi, uždarant diskursyvinį ratą, kuriame dominuojančios konstrukcijos patvirtina pačios save.

2.3. Žinojimo apie seksualines paslaugas ir jas teikiančius asmenis objektyvizavimas politiniame diskurse

Analizės metu nustatyta, jog politiniame diskurse dominuoja **abolicionistinė samprata** apie seksualines paslaugas, įtvirtinanti seksualinių paslaugų už atlygį ir prekybos žmonėmis ontologinį **sutapatinimą**. Tai pastebėtas visų trijų įstatymų pataisų svarstymo procese. Laikomasi nuostatos, jog „**tai nėra profesija, tai nėra darbas**“.⁴⁵

Įdomu tai, jog nors kai kurie politikai pripažįsta **savanoriško išitraukimo galimybę** (tai ypač pastebėta analizuojant diskusiją 2016 m. posėdyje), pabrėžiama, jog tai yra „**nelegali ir smerktina paslauga**“⁴⁶, „**gėdinga paslauga**“⁴⁷, reikalaujanti teisinio atsako. Tai sukuria paradoksą – kalbama apie teisę rinktis, tačiau tuo pačiu ji ir atimama, kadangi pasirinkimas yra „smerktinas“ ir „turi būti

⁴² „Tokios paslaugos teikiamos, bet nukentėjus – bijoma prašyti pagalbos: „Situacija yra tragiška““, 2025, šaltinis: tv3.lt, aut. Aušra Maskeliūnaitė

⁴³ „Sekso paslaugų teikėjai: mes nesijaučiame saugūs ir nesulaukiame pagalbos“, 2024, šaltinis: LRT.lt, aut. Agnė Šimkūnaitė

⁴⁴ Ten pat

⁴⁵ D. Šakalienė, VII (RUDENS) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 344 STENOGRAMA, 2019 m. lapkričio 7 d.

⁴⁶ K. Masiulis, VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA 2016 m. kovo 17 d.

⁴⁷ B. Vėsaitė, VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA 2016 m. kovo 17 d.

baudžiamas“. Tokiu būdu objektyvuojama simbolinė „blogio“, prieš kurį reikia kovoti, konstrukcija. „Kovos“ retorikos atspindžių galima rasti ir NVO atstovų pasisakymuose: „leidimas naudotis į prostituciją įtrauktais asmenimis yra tolygus leidimui „vykti karui“.⁴⁸

Politinei retorikai būdinga griežta „**nukentėjusiųjų**“ ir „**agresorių**“ **diferenciacija**, objektyvuojant „aukos“ ir „kaltininko“ kategorijas. Įtvirtinama samprata apie seksualines paslaugas teikiančius asmenis kaip „aukas“ – moteris, patiriančias sisteminių smurtą, išnaudojimą ir „atvedamas“, „parduodamas“, „įtraukiamas į prostituciją“, be jokio pasirinkimo ir galimybių veikti (dažnai, anot politikų – ir be suvokimo apie savo padėtį, pažeidžiamumą), nekontroliuojančias savo gyvenimo aplinkybių, „kur jas valdo suteneriai, prekybos žmonėmis reguliuotojai.“⁴⁹

Seksualinėmis paslaugomis besinaudojantys asmenys suprantami kaip „**kaltininkai**“ – racionalūs veikėjai, atsakingi už didžiąją dalį smurto ir išnaudojimo, kurie „*mano turį teisę pirkti, parduoti, perparduoti moters, mergaitės kūną kaip prekę, kaip pasilinksminimo vakaro žaislą.*“⁵⁰

Vis dėlto, interviu dalyvė tai įvertino kaip vieną pagrindinių **stereotipų**:

„pagrindinis turbūt stereotipas, kurį girdžiu iš, organizacijų galbūt, ar ne, kažkokių tai NVO, yra tai, kad nu, kad visi klientai nori blogo darbuotojams. Kad jie nori ateiti ir išnaudoti, kad čia jų yra pagrindinis tikslas, tai... Man niekad neteko su tuo susidurti per mano, kiek čia, penkis metus...? Žinau, kad yra žmonių, kuriems teko su tuo susidurti, kai klientai ateina su intencija pakenkti, išnaudoti. Bet tai yra, čia, man atrodo, daug daugiau turbūt tai atsitinka per pasimatymus, žinai, galbūt nežinau, ar šiaip su vyrais būnant žmonėms. <...> kai žiūri į statistiką, ar ne, tai pagrindinis smurtas vyksta santykiuose. <...> klientai, iš esmės jie ateina dėl to, kad jie nori praleisti laiką gerai <...> jie nori, žinai, juoktis kartu, žinai, mylėtis, tiesiog jausti malonumą kartu.“ (II interviu)

Prie „kaltininkų“ taip pat priskiriami ir iš to besipelnantys tretieji asmenys (sąvadautojai, organizatoriai). Pirkėjų identifikavimas kaip „kaltininkų“, kuriems priskiriama atsakomybė ne tik už sandorius, bet ir už paklausos kūrimą, legitimuoja baudžiamąjį reguliavimą kaip racionalų atsaką. Deklaruojamas tikslas – netaikyti atsakomybės teikėjams, iš pirmo žvilgsnio atrodo kaip progresyvi pozicija. Tačiau ši logika turi savitas pasekmes ir teikėjams: pirkėjų kriminalizavimas tiesiogiai veikia teikėjų darbo sąlygas, saugumą ir prieigą prie paslaugų (Platt et al., 2018), tiek interviu duomenys. Tad diskursyviai deklaruojant kilnų tikslą – aukų apsaugą – neatsižvelgiama, kad pasirinktas reguliavimo modelis praktine prasme reprodukuoja pažeidžiamumą. Tai iliustruoja ir vieno iš interviu citata:

⁴⁸ „Po Vyriausybės sprendimo dėl sekso pirkėjų – audringa reakcija: jie mirtinai suspardė gulintį“, 2020, aut. Gintarė Bakūnaitė, šaltinis: Delfi.lt

⁴⁹ M. A. Pavilionienė, VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA 2016 m. kovo 17 d.

⁵⁰ Ten pat

„visi šneka, ypač, žinai ten politikės moterys, ar ten moterų organizacijos, kaip ten nori padėti žmonėms išeiti iš industrijos, bet tai jos tikrai šneka – nieko dėl to nėra daroma. <...> jos visos nori, kad ateitų tas švediškasis modelis, kur, vyrai – nu, klientai; sakau vyrai, bet klientai – yra tiktais kriminalizuojami. <...> bet jos nesuvokia, kad de facto tada būsim ir mes kriminalizuojami, kad mus, žinai, policija dar daugiau stebės, seks, ir taip toliau“. (II interviu)

Kalbant apie seksualinių paslaugų reguliavimo perspektyvas pasitelkiamos **nusikaltimų analogijos**: „Taip yra ir su perkančiais ir parduodančiais narkotikus. Jeigu mes bausime tik narkotikų, ginklų pirklius, bet platintojų ne, tai kaip čia išeina?“⁵¹; „Mes sakome, pavyzdžiui, draudžiamas kyšio davimas. Tai kriminalizuojamas ir gavėjas, ir davėjas. Jeigu mes narkotikų platinimą kriminalizuojame, tai ir platinimas, ir vartojimas.“⁵²

Svarstymo procesuose įžvelgta bandymų **depolitizuoti ginčą**, apeliuojant į tai ne kaip į politinį, o pirmiausiai moralinį klausimą: „Aš įsivaizduoju, kad čia turbūt negali tarp mūsų būti ideologinių nesutarimų, ir nesvarbu, kokiai partijai kas priklauso, nesvarbu, kas iš mūsų yra tikintis ir kas ne, nors šiaip manyčiau, kad krikščionybė turbūt dar labiau turėtų paskatinti šiuo atveju prieštarauti tam smurtui, išnaudojimui ir pagaliau tų pačių daugeliui galbūt svarbių šeimos vertybių paniekinimui.“⁵³ Laikantis tokio požiūrio, kitokios pozicijos užėmimas reikštų smurto ir išnaudojimo pateisinimą, konservatyvių „šeimos vertybių“ paniekinimą. Panašių tendencijų įžvelgtina tais atvejais, kai užduodami tokie retoriniai klausimai kaip: „ar jūs norėtumėte, kad jūsų seserį, dukrą ar vaikaite pirtų klientas?“⁵⁴ Tokia retorika, tikėtina, labiau skatina emocines reakcijas negu atveria galimybes kritinei diskusijai, kadangi jie riboja alternatyvias nuomones, derybas, kuria politinį spaudimą pritarti vienai „tiesai“.

Moraliniai argumentai naudojami ne tik politinėje retorikoje, bet ir tampa pagrindu įstatymų pataisų atmetimui. Tai parodė 2020 m. Vyriausybės sprendimas nepritarti siūlymui panaikinti atsakomybę už seksualinių paslaugų teikimą. Vyriausybės nutarime argumentuota apie įstatyme užkoduotų vertybių apsaugą: „Panaikinus administracinę atsakomybę <...> Kartu būtų paneigta visuomenėje nusistovėjusių vertybių sistema, pagal kurią prostitucija iki šiol buvo traktuojama kaip veikla, kuri pažeidžia visuotinai priimtinas dorovės normas ir yra netoleruotina visuomenėje.“⁵⁵ Be to, nuogaustauta, jog panaikinus atsakomybę už paslaugų teikimą „visuomenė susidarytų klaidingą požiūrį, kad prostitucija pripažįstama legalia ir visuotinai priimtina elgesio norma, o tai sukeltų

⁵¹ K. Masiulis, VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA 2016 m. kovo 17 d.

⁵² R. J. Dagys, VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA 2016 m. kovo 17 d.

⁵³ Ten pat

⁵⁴ M. A. Pavilionienė, VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA 2016 m. kovo 17 d.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupė. 2020. Pažyma dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso papildymo 147-3 straipsniu įstatymo projekto NR. XIII-4099 ir Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto NR. XIII-4100“ projekto (TAP NR. TAP-20-38(2); TAIS NR. 19-15112(3))

visiškai priešingas pasekmes nei tos, kurių siekiama administracinės atsakomybės už vertimąsi prostitucija panaikinimu.“⁵⁶. Toks argumentavimas atskleidžia, jog politiniame diskurse vyrauja interesus išlaikyti esamą socialinę tvarką ir kontrolę.

Tarp skirtingų lygmenų institucijų – Seimo ir Vyriausybės – kartais pastebimi **ginčai įstatymų leidybos klausimais**. Jau minėtu atveju, susijusiu su Vyriausybės nepritarimu parlamentarų 2019-2020 m. teiktam įstatymo projektui, buvo komentuojama: „*Įstatymo projektą rengę parlamentarai tokį Vyriausybės žingsnį vadina cinišku ir kaltina jį užsimerkiant ne tik prieš statistinius duomenis bei mokslinius tyrimus, bet ir apskritai ignoruojant vieną žiauriausių smurto formų.*“⁵⁷

Politikos formavimo ir įgyvendinimo procesuose NVO, žmogaus teisių, moterų organizacijų atstovai užima poziciją kritikuodami esamą reguliavimą, siekdami daryti spaudimą, įtaką politiniams sprendimams bei įstatymų leidėjams („politikai turi imtis veiksmų tam, jog apsaugotų nuo smurto ir išnaudojimo kenčiančias žmones“⁵⁸). NVO politiniame diskurse pristatomos kaip vienintelės, ką nors darančios vardan seksualinių paslaugų teikėjų gerovės: <...> *iš tiesų nevyriausybininkai, neturėdami lėšų, stengiasi padėti toms moterims, kai realiai tai yra valstybės pareiga, nes mūsų akyse sulaužyti tie žmonės.*“⁵⁹

Žinojimo **institucionalizavimas** politiniame diskurse pasireiškia ir per viešus renginius, kurių funkcija yra ne tik informuoti, bet įtvirtinti pozicijas ir demonstruoti politinę valią. Konkrečiai, paminėtinos keturios tarptautinės konferencijos (2014⁶⁰, 2015⁶¹, 2019⁶², 2021 m.⁶³) ir 2026 m. spaudos konferencija⁶⁴, vykusios aplink įstatymų pataisų teikimo procesus. Visuose tarptautiniuose renginiuose dominuoja tie patys veikėjai – specializuotų kompleksinių pagalbos centrų, NVO, užsienio ambasadų (Švedijos, Britų, JAV) ir tarptautinių organizacijų atstovai, pataisas iniciavę politikai ir mokslininkai, tyrinėję temą išnaudojimo kontekstuose – su identiškomis naratyvinėmis pozicijomis: „Šiaurės modelis“ pristatomas kaip sėkmingas pavyzdys, kurį siūloma praktiškai pritaikyti nacionaliniam kontekstui. Nė viename iš šių renginių nedalyvavo patys seksualinių paslaugų teikėjai, jų organizacijos, akademikai su alternatyviomis pozicijomis ar žalos mažinimo srities ekspertai.

⁵⁶ Ten pat

⁵⁷ „Po Vyriausybės sprendimo dėl sekso pirkėjų – audringa reakcija: jie mirtinai suspardė gulintį“, 2020, aut. Gintarė Bakūnaitė, šaltinis: Delfi.lt

⁵⁸ „Tokios paslaugos teikiamos, bet nukentėjus – bijoma prašyti pagalbos: „Situacija yra tragiška““, 2025, šaltinis: tv3.lt, aut. Aušra Maskeliūnaitė

⁵⁹ D. Šakalienė, VII (RUDENS) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 344 STENOGRAMA, 2019 m. lapkričio 7 d.

⁶⁰ „Seksualinių paslaugų poreikio dekonstravimas: moterų išnaudojimo per prostituciją ir prekybą žmonėmis prevencija“, 2014 m. Konferencijos programa: <https://www.lrs.lt/docs2/HMGPATBP.DOC>

⁶¹ „Ar tu už smurtą prieš žmogų? Kur tu esi?“, 2015 m. Konferencijos programa: <https://www.lrs.lt/docs2/ZAVHDEWL.PDF>

⁶² „Abolicionistinis požiūris į prostituciją: Švedijos patirtis“, 2019 m. Konferencijos programa: <https://www.tspmi.vu.lt/wp-content/uploads/2019/09/%C5%A0iaur%C4%97s-modelis-konferencija.pdf>

⁶³ „Jos ateitis – lygybė“, 2021 m. Konferencijos programa: https://www.lrs.lt/sip/getFile3?p_fid=33695

⁶⁴ B. Vėsaitės spaudos konferencija „Ne tolerancija, o atsakomybė: griežtesnės sankcijos prostitucijos pirkėjams“. Pranešimas spaudai: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=36191&p_k=1&p_t=293960

Be to, NVO pagrindu kuriasi tokie judėjimai kaip 2022 m. suburta koalicija „**Lietuva be prostitucijos**“, vienijanti 15 NVO, „išreiškiančių tvirtą poziciją prieš moterų ir vaikų išnaudojimą prostitucijos tikslais bei smurtą lyties pagrindu, tinklas“.⁶⁵ Tarp koalicijos tikslų – siekis „pripažinti, kad prostitucija nėra asmens pasirinkimas, o organizuotas nusikaltimas ir prekybos žmonėmis forma“. Abolicionistinių idėjų matomumas realizuojamas virtualiame koalicijos „**Abolicionizmo muziejuje**“⁶⁶. Nors tai yra advokacinio turinio platforma, muziejaus metafora įtvirtinamas simbolinis kultūrinis autoritetas – sudaromas įspūdis, jog pateikta informacija traktuotina kaip faktinė istorinė tiesa, pašvenčiama edukacijai ir visuomenės atminties saugojimui. Svetainės navigacijos struktūra „Priežastys“ → „Išgyvenusiosios“ → „Faktai“ → „Išėjimas“ yra naratyvas, vedantis lankytoją per iš anksto apibrėžtą kelią iki vienintelės galimos išvados (siekiu „išstrūkti“).

Politinis diskursas legitimuojamas per **institucinius autoritetus** – Baltijos Asamblėją, JT, Europos Parlamentą, Seimą^{67 68}. Tarptautinių institucijų ir Seimos rezoliucijos pateikiamos kaip privalomi „įsipareigojimai“, nors rezoliucijos, skirtingai nei direktyvos ar įstatymai, nėra teisiškai privalomos ir neįpareigoja valstybių jų vykdyti. O kitų tarptautinių organizacijų (pvz., PSO, UNAIDS, Amnesty) oficialios pozicijos nepristatomos. Tai atskleidžia, kad „tarptautiniai įsipareigojimai“ yra selektyviai konstruojama kategorija – cituojami tie tarptautiniai dokumentai, kurie legitimuoja norimą poziciją, o tie, kurie ją kvestionuoja, lieka nematomi. Tam tikrais atvejais įstatymų pataisų iniciatyvas skatina užsienio šalių lyderių, bendradarbiaujančių su Lietuva, pozicijos: „*Administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pataisa apie bausmių prostitutėms naikinimą buvo pateikta po Švedijos karališkosios poros vizito, po konferencijos, kurioje karalienė pasisakė apie prekybos žmonėmis užkardymą.*“⁶⁹ Argumentuojant įstatymų pataisų reikalingumą, tikslingumą, remiamasi užsienio šalių praktika kaip „gerą patirtimi“ – ypač tų šalių, kuriose galioja vadinamasis „Šiaurės modelis“ (pvz., Švedija, Norvegija, Islandija).

Abolicionistinės nuostatos politiniame diskurse realizuojamos ir per įvairių programų vykdymą. Paminėtinas Lietuvos moterų lobistinės organizacijos leidinys „18 prostitucijos mitų“⁷⁰, kurį finansavo Europos moterų lobistinė organizacija (EWL) ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Leidinyje pristatoma EWL kartu su „Mouvement du Nid“ ir fondu „Scelles“ inicijuota kampanija „Briuselio kvietimas: Telkimės už Europą be prostitucijos“. Kampanija ES nares skatinamos sekti „Šiaurės modeliu“ – jis leidinyje, analizuojant Švedijos vs. Olandijos patirtį, pristatomas kaip universaliai sėkminga praktika. Nors leidinys struktūruojamas kaip „mitų

⁶⁵ <https://www.abolicionizmomuziejus.lt/lt/about-lt/>

⁶⁶ Ten pat

⁶⁷ M. A. Pavilionienė. VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA 2016 m. kovo 17 d.

⁶⁸ D. Šakalienė, VII (RUDENS) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 344 STENOGRAMA, 2019 m. lapkričio 7 d.

⁶⁹ VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA, 2016 m. kovo 17 d.

⁷⁰ Lietuvos moterų lobistinė organizacija, 2018. „18 prostitucijos mitų“. Prieiga per internetą: https://womenlobby.org/wp-content/uploads/2017/10/myths_lt_2017_web.pdf

griovimas“, tačiau jis neapžvelgia tyrimų, kurie prieštaringai vertina „Šiaurės modelio“ rezultatus, **suabsoliutina argumentus** („*Jei tai darbas, kaip ir bet kuris kitas, kodėl šią galimybę renkasi tik kai kurios moterys iš Vakarų Europos?*“), naudoja „o kas, jei“ (angl. *what about*) struktūras („*Ar norėtum, kad tai būtų Tavo sesuo / dukra / draugė?*“) ir, panašiai kaip įstatymų svarstymo procesuose, pasitelkia **analogijas į sunkiausius nusikaltimus** („*Nejaugi kažkas neturėtų ir negali būti pakeista vien dėl to, kad egzistuoja ilgą laiką pasaulyje. Juk neteigiame, kad nėra nieko, ką galėtume pakeisti, nes ir žmogžudystės vyksta nuo neatmenamų laikų*“). Reikia įvertinti, jog leidinys visų pirma yra advokacinis, su tikslu komunikuoti poziciją, cirkuliuoti tam tikrą žinojimą ir interesus, todėl nepretenduoja į subalansuoto, nešališko žinojimo produkciją, tačiau tai yra pavyzdys, iliustruojantis, kaip tarptautinis abolicionistinis diskursas lokalizuojamas nacionaliniame kontekste.

Kadangi politiniame kontekste žinojimas institucionalizuojamas, tai daro dar platesnį socialinį poveikį tiesiogiai susijusiems asmenims. Tiek viešajame, tiek politiniame diskurse dominuojančios binarinės „aukos“ ir „kaltininko“ konstrukcijos, išnaudojimo, grėsmės ir rizikos schemos, sukuria prielaidas instituciniam atsakui kaip „**rizikų valdymui**“. Problemos apibrėžimas per nusikaltėlio ir aukos kategorijas leidžia racionalizuoti teisinės atsakomybės griežtinimą, o prieštaringos „aukos“ ir „pažeidėjos“ konstrukcijos įtvirtina dvigubą stigmą.

Pastebėta, jog politiniame diskurse, teikiant įstatymų projektus, visais atvejais buvo vadovaujamasi argumentacija apie pažeidžiamų grupių apsaugojimo poreikį, o seksualinės paslaugos už atlygį tapatinamos su prekyba žmonėmis, sisteminiu išnaudojimu ir prievarta. Šios pozicijos atkartoja radikalsios feministinės teorijos požiūrius, pristatančius seksualinių paslaugų teikėjus išimtinai kaip aukas, o paslaugų pirkėjus kaip išnaudotojus.

„Aukos“ konstrukcijos dominavimas politiniame diskurse sukuria prielaidas traktuoti seksualinių paslaugų teikėjus kaip specifinius **socialinės rūpybos objektus** ir jų atžvilgiu įgyvendinti **paternalistinę** socialinę politiką. „Aukos“ konstrukcija leidžia skleisti idėjoms apie „gerovės valstybės“ idealą, kartu suponuojant, kad šiems asmenims apsaugoti būtinas valstybės įsikišimas: „*Europoje kasmet pusė milijono moterų tampa sekso vergėmis, todėl moteris iš vergijos reikia vaiduoti, o neskandinti sekso industrijoje.*“⁷¹. Teikėjų reprezentavimas kaip pažeidžiamų, neturinčių gebėjimo suvokti savo situacijos, be savigarbos („*ta mergaitė, apie kurią mes kalbėjome laidoje, neturi savivokos. Savivokos. Būtina ugdyti moters savivoką, savigarbą, tai ir bus ateities planų, veiksmų planų įgyvendinimas*“⁷²) ne tik reprodukuoja stigmą, bet ir legitimuoja intervencijas.

⁷¹ M. A. Pavilionienė, VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA, 2016 m. kovo 17 d.

⁷² Ten pat

Pabrėžiamas poreikis kurti „išėjimo programas“, orientuotas į „savivertės atkūrimą“, „normalių darbų suteikimą“⁷³ ir kt. Sistemingos pagalbos ir apsaugos programos yra itin svarbus resursas asmenims, esantiems šioje rinkoje, o „išėjimo programų“ poreikis asmenims, tapusiems prekyba žmonėmis aukomis ar nukentėjusiems nuo priverstinio darbo, yra pagrįstas. Tačiau kalbėjimas apie „išėjimo programas“, integruotas į Šiaurės modelį palaikantį diskursą, gali funkcionuoti ne tik kaip pagalbos priemonė šiems asmenims, bet ir kaip priemonė siekti seksualinių paslaugų eliminavimo, kuriame „išėjimas“ konstruojamas kaip vienintelė socialiai ir politiškai legitimuota trajektorija visiems asmenims šioje industrijoje.

Politinėse derybose, kaip pastebėta, seksualinių paslaugų teikėjams lieka dar mažiau galimybių **atstovauti sau**: panašiai kaip ir viešajame diskurse, seksualinių paslaugų teikėjų pozicijos politiniuose procesuose atstovaujamos per NVO. Toks atstovavimas gana problematiškas. NVO praktikai, kurių veikla specializuota į pagalbos teikimą nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis ir seksualinio išnaudojimo atvejus, savo darbo pobūdžio yra veikiami selektyvaus žinojimo, todėl realybė konstruojama per prievartinių atvejų prizmę. Tačiau kai šis specializuotas žinojimas tampa vienu iš nedaugelio legitimų žinojimo šaltinių viešajame diskurse, autonomijos ir pasirinkimo motyvai kategoriškai atmetami, reprodukuojant vieną patirties modelį kaip universalų. Šios žinios ne visada sutampa su pačių teikėjų gyvenimiška patirtimi (Kondrataitė ir Šumskaitė, 2021).

Abejuose interviu šio tyrimo metu išryškėjo, jog seksualinių paslaugų teikėjai **nustato savo sąlygas**, apibrėžia taisykles ir paslaugų formas. Didesnė derybinė galia ypač sietina su darbu nepriklausomai (nuo agentūros ar klubo) ir interneto erdvėse (Platt et al. 2018). Žinoma, iš dviejų atliktų interviu negalima daryti bendresnių išvalgų ir generalizuoti jų visai seksualinių paslaugų teikėjų populiacijai. Tačiau šie radiniai patvirtina, jog egzistuoja **patirčių įvairovė** ir **santykiai** tarp paslaugų teikėjų ir klientų yra **dinamiški**. Kartu šie rezultatai kontrastuoja su standartiniais pasakojimais apie tai, jog seksualinių paslaugų teikėjai privalo tenkinti visus klientų įgeidžius bei yra priklausomi nuo trečiųjų šalių. Tokiais naratyvais generuojamas esencialistinis žinojimas apie visų seksualines paslaugas teikiančių asmenų patirtis ir gyvenimo aplinkybes, niekaip neatliepiant įvairovės ir kategoriškai atmetant kitus galimus fenomeno aiškinimus – atspindint tik „dalį tiesos“ (Peršak, Vermeulen, 2014).

Nors pozicijų, kuriomis išreiškiamas **palaikymas kitokiems reguliavimo modeliams**, skatinant juos svarstyti, fiksuota („aš manau, kad prostitucijos legalizavimas yra teigiamas ir geras dalykas, aišku, priklauso, kaip jis bus sureguliuotas ir kaip tai veiks“⁷⁴; „jeigu naikiname atsakomybę

⁷³ Ten pat

⁷⁴ R. Žemaitaitis, VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA, 2016 m. kovo 17 d.

*už paslaugos teikimą, galbūt būtų protinga naikinti atsakomybę ir už paslaugos įsigijimą?*⁷⁵), tokie modeliai įstatymų iniciatorių kritikuoti kaip žalingi ir kontrargumentuota, jog „Tie, kurie kalba apie prostitucijos legalizavimą, siekia, kad valstybės mastu būtų įteisintas vyro smurtas prieš moterį, kad sekso industrijai.“⁷⁶

Anot seksualinių paslaugų teikėjos, kalbintos tyrimo metu:

„mes nenorim, kad ten teisėsauga, valstybė kištųsi ten labai į tuos dalykus. Nes yra skandalai čia visi, dabar tas visas šiaurietiškas modelis, kur ten teisia tą klientą, ne paslaugų teikėją, bet vis tiek ten... nieko neišsprendžia tai. Tiesiog norėtusi, kad mes susimokam mokesčius, ten, nežinau, kažkokią informaciją pateiki – ne tai, kad kiekvieną, kad būtų kažkoks tai visą laiką, lyg kameros stebėtų tave. Mes nenorim to legalizavimo – mes norim dekriminalizacijos.“ (I interviu)

Klausimai apie seksualinių paslaugų teikėjų patirtis, pasirinkimus ir motyvus, **nėra įtraukiami** į politinę darbotvarkę. Tai sukuria situaciją, kurioje seksualinių paslaugų teikėjų balsai netraktuojami kaip lygiateisė žinojimo forma, o yra filtruojami per ekspertų, politikų ar teisėsaugos perspektyvą. Nors šie ekspertai gali siekti teigiamų pokyčių seksualinių paslaugų teikėjų atžvilgiu, jų žinojimas vis tiek veikia per tarpininkavimą, o ne leidžiant pačiai grupei artikuliuoti savo pozicijas ir atstovauti savo poreikiams. Atstovavimo sau poreikį pabrėžė patys seksualinių paslaugų teikėjai, kalbinti šio darbo rėmuose:

„<...> jeigu būtų dekriminalizacija, man atrodo, tada galėtume turėti tokius, irgi, net platesnius dialogus, kur galėtų pakviesti, žinai, teikėjus į rimtas diskusijas, kur teikėjai galėtų dalyvauti sprendimuose, sprendimų priėmime apie juos, ir būtų tokie lygiaverčiai partneriai, žinai, kaip kažkokiose kitose industrijose.“ (II interviu)

Kaip parodė analizė, pagrindiniai veikėjai, institucionalizuojantys socialiai sukonstruotą žinojimą apie seksualines paslaugas politiniame lygmenyje, yra atskiri politikai ir jų grupės – ypač inicijuojančios įstatymų pataisų projektus – bei skirtingų lygmenų valdžios institucijos ir nevyriausybiniis sektorius. Šie veikėjai ne tik artikuliuoja dominuojančias konstrukcijas, bet per konkrečius politinius veiksmus – įstatymų projektų teikimą – paverčia jas normatyvinėmis, suteikdami joms **objektyvios tikrovės** statusą. Įtvirtinamas heteronormatyvus ir stereotipinis požiūris į šią sritį: moterys – kaip bejėgės (prievartos ir/ar aplinkybių) aukos, vyrai – kaip išnaudotojai. Vyraujanti žinutė – seksualinių paslaugų teikimas yra ne pasirinkimas, o išnaudojimo forma, su kuria reikia „kovoti“.

⁷⁵ A. Mazuronis, VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA, 2016 m. kovo 17 d.

⁷⁶ M. A. Pavilionienė, VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA, 2016 m. kovo 17 d.

Nors politiniame diskurse nuolat pabrėžiamas pažeidžiamų grupių apsaugos poreikis, tačiau analizuoti dokumentai sudaro vaizdą, jog valstybės politika pirmiausiai siekiama išlaikyti socialinę tvarką, o politiniai sprendimai dažnai grindžiami konservatyviomis nuostatomis ir deklaruojamais „moralės normatyvais“ arba argumentais apie „pažeidžiamų grupių apsaugą“. Šiuo požiūriu, politiniame diskurse greičiau atsispindi ne rūpestis derinti interesus bei užtikrinti įvairių visuomenės grupių atstovavimą, kiek pastanga išlaikyti socialinę kontrolę, moralinį autoritetą ir hegemoniją, grindžiamą tik tam tikros visuomenės dalies vertybėmis.

2.4. Diskusija

Viena iš pagrindinių tyrimo metu identifikuotų problemų – prekybos žmonėmis, išnaudojimo ir prievartos naratyvų universalizavimas aiškinant seksualinių paslaugų teikimą. Nors dalis seksualinių paslaugų teikimo atvejų yra susiję su priverstiniu darbu, asmenų išnaudojimu ir prekyba žmonėmis, seksualinių paslaugų, šiais atvejais, tai yra tik „dalis tiesos“ (Peršak, Vermeulen, 2014); kitaip tariant, problema kyla tuomet, kai būtent šie aspektai tampa dominuojančiu ar beveik vieninteliu žinojimu apie seksualines paslaugas už atlygį. Tokie supaprastinimai homogenizuoja, stiprina redukcionistinius „aukos“ įvaizdžius ir apsunkina galimybę matyti seksualines paslaugas teikiančius asmenis kaip turinčius skirtingas patirtis ir poreikius.

Terpės seksualinių paslaugų teikėjams atstovauti sau, nors ir ribotai, pastebėtos viešajame diskurse. Tuo tarpu į politinį diskursą seksualinių paslaugų teikėjų žinojimas tiesiogiai neatstovaujamas. Tai išryškina problemą, jog seksualines paslaugas teikiantys asmenys vis dar neįtraukiami į sprendimų priėmimą, svarstymo dėl socialinės politikos, teisinio reguliavimo pokyčių procesus, ir viešąsias diskusijas bendrąja prasme. Šį faktą reikia vertinti atsižvelgiant į kontekstą: nacionaliniame lygmenyje seksualinių paslaugų teikėjams atstovaujantys judėjimai Lietuvoje yra dar tik besikuriantys ir beįsitvirtinantys, o viešai matomi kalbėtojai, atstovaujantys kitokiai (į žalos mažinimą orientuotai) perspektyvai, pasirodo itin retai – tai iš dalies galėjo lemti jų neįtraukimą. Vis dėlto, turint omenyje renginių, vykstančių aplink įstatymų pakeitimus, tarptautinį pobūdį, kuriuose reguliariai dalyvauja užsienio svečiai, negalima neatsižvelgti į globalių seksualinių paslaugų teikėjų advokacinių tinklų, gerai žinomų ir pasiekiamų tarptautinėje erdvėje, neįtraukimą. Nors alternatyvių balsų įtraukimas reikštų platesnę diskusiją, tikėtina, kad tai lemtų konfrontaciją ir komplikotą dominuojantį naratyvą, kuriame seksualinės paslaugos suvokiamos ne kaip darbas, o pirmiausiai kaip smurto prieš moteris forma. Todėl tai galima vertinti kaip sprendimą, pasirinktą neatsitiktinai, o sąmoningai, siekiant išvengti abolicionistinės pozicijos destabilizavimo.

Tarptautinėje mokslinėje literatūroje (Sanders, Campbell, 2019), bei žmogaus teisių organizacijų veikloje (NSWP, 2020) seksualinių paslaugų teikėjai vis plačiau pripažįstami kaip ekspertai (angl. *experts by experience*) ir remiamasi idėjomis, pabrėžiančiomis, kad demokratinis ir žmogaus teisėmis grįstas politikos formavimas neįmanomas be tiesioginiai to veikiamų grupių dalyvavimo („nothing about us without us“ idėja), Lietuvoje kol kas tokių tendencijų nepastebima. Dėl to kuriamos politikos priemonės dažnai remiasi išorinėmis prielaidomis apie tai, ko šiai grupei „reikia“, o ne pačių asmenų įvardijamais poreikiais bei patirtimis, sukuriant „episteminio neteisingumo“ (Matos, Woods, 2022) efektą. Tai sukuria prielaidas kurti intervencijas, kurios ne tik neatitinka realių bendruomenės poreikių, bet gali turėti priešingą poveikį.

Analizės metu pastebėta, jog viešajame diskurse menkai atspindima visuomenės nuomonė apie seksualines paslaugas ir jų teikėjus. Naujienų publikacijos, instituciniai dokumentai daugiau reprezentuoja institucines pozicijas, tačiau nesuteikia galimybės spręsti apie platesnės visuomenės nuostatas. Tai apriboja galimybę vertinti, kiek dominuojantys diskursyviniai konstruktai atitinka faktinį visuomenės suvokimą ir kaip pasireiškia socialinio žinojimo konstravimo internalizacijos procesai. Todėl įžvelgtinas poreikis naujų visuomenės apklausų šia tema.

Nors tyrimas apėmė kelis laikotarpius, interneto naujienų portalų publikacijų imtis suformuota aplink teisėkūros iniciatyvų momentus – laikotarpius, kai diskursas ypač intensyvus. Tai neleidžia daryti išvadų apie „rutininį“ seksualinių paslaugų temų pristatymą ir konstrukcijų apie seksualinių paslaugų teikėjus kūrimą medijose. Kiek ir kaip tema aptariama įprastu, teisėkūros prasme neaktyviu laikotarpiu, lieka neatsakytu klausimu. Tai būtų vertinga analizuoti ateities tyrimuose.

Potencialios ateities tyrimų kryptys galėtų apimti platesnę diskurso analizę, remiantis kriminologinių diskursų teorija (Dobryninas et al., 2014) ir įtraukiant profesinio kriminologinio diskurso elementą. Tikslinga būtų ir tirti, kokį vaidmenį viešajame diskurse užima kriminologinis žinojimas, pasitelkiant viešosios kriminologijos (Loader, Sparks, 2011) perspektyvą. Be to, ateities tyrimuose įžvelgtinas poreikis kiek įmanoma labiau įtraukti pačius seksualinių paslaugų teikėjus. Tokiam procesui ateityje ypač pasitarnautų tyrimo dalyvaujant (angl. *action research*) metodikos, kurios yra orientuotos į tyrimo dalyvių įtraukimą į visus tyrimo proceso etapus, tyrimo dalyvius traktuojant kaip bendraautorius. Kartu įžvelgtinas poreikis nepriklausomų apžvalgų apie seksualinių paslaugų teikėjų padėtį Lietuvoje, kurie susistemintų žinias apie šios grupės patirtis, gyvenamąją realybę ir nebūtų stigmatizuojantys.

Išvados

Mokslinės literatūros apžvalga parodė, jog globaliame akademiniame diskurse vyrauja konkuruojančios perspektyvos ir skirtingos tyrimų kryptys. Pastebima tendencija, kad pastaraisiais metais reikšmingai išaugo dėmesys seksualinių paslaugų skaitmenizacijai: vis daugiau tyrimų nagrinėja internetinių platformų, socialinių tinklų ir kitų skaitmeninių erdvių poveikį seksualinių paslaugų organizavimui, teikėjų saugumui bei santykiui su reguliavimo politika. Tuo tarpu, Lietuvos moksliniai tyrimai seksualinių paslaugų tematika yra negausūs ir orientuoti daugiausiai aplink viktimologinę perspektyvą. Naujos seksualinių paslaugų formos, seksualinių paslaugų dalyvių įvairovė ir skirtingi jų įsitraukimo motyvai netirti.

Viešasis diskursas apie seksualinių paslaugų teikimą Lietuvos interneto naujienų portaluose yra sistemingai „įrėminamas“ per naujienų pateikimą kriminaliniame kontekste, sąsajoje su prekyba žmonėmis ir išnaudojimo atvejais, taip palaikant esamas galios struktūras ir neatsižvelgiant į alternatyvias pozicijas. Publikacijose, selektyviai parenkant akcentuoti būtent šiuos aspektus, o ne kitus (pavyzdžiui, savanoriško asmenų pasirinkimo dalyvauti šioje veikloje motyvus), konstruojamas suvokimas apie seksualinių paslaugų teikimo praktikas kaip opią socialinę problemą, keliančią grėsmę ir reikalaujančią (griežto) institucinio atsako. Tokios diskursyvinės praktikos riboja viešą diskusiją bei trukdo pažvelgti į seksualinių paslaugų teikimą kaip į kompleksinį reiškinį, kuriame egzistuoja ir kiti paaiškinimai, nesusivedantys į nusikalstamo elgesio bei išnaudojimo kontekstus.

Politiniam diskurse, sprendimų priėmimai neretai grindžiami moraliniais argumentais, „kovos su blogiu“ bei „gelbėjimo“ retorika. Tai sukuria paradoksą, vienu metu legitimuojant ir baudžiamąsias, ir „apsaugos“ priemones (Sanders, O'Neill ir Pitcher, 2018). Nors dominuojantis požiūris apie aukų apsaugojimo būtinybę gali atspindėti nuoširdų susirūpinimą pažeidžiamais asmenimis, jis struktūriškai sutampa su abolicionistine pozicija, kurioje seksualinės paslaugos konceptualizuojamos pirmiausiai kaip sisteminis smurtas, o jas teikiantys asmenys – kaip sisteminės aukos. Tokiu būdu politiniame lygmenyje reprodukuojama socialinės kontrolės ir tvarkos palaikymo logika. Alternatyvios socialinės politikos ir reguliavimo formos, grįstos žalos mažinimu, seksualinių paslaugų teikėjų galios veikti pripažinimu, viešojoje erdvėje kol kas neįgauna legitimumo.

Viešajame ir politiniame diskursuose dominuojančias seksualinių paslaugų sampratas daugiausiai konstruoja teisėsauga, politikai, nevyriausybinės organizacijos ir medijos. Kadangi galia apibrėžti reiškinio „tikrovę“ sutelkiama institucinių veikėjų rankose, įvairialypės seksualinių paslaugų teikėjų patirtys bei perspektyvos lieka menkai reprezentuotos. Tokia diskurso struktūra susiaurina ne tik visuomenės sampratą apie reiškinį, bet ir erdvę politinėms deryboms.

Bibliografija

Mokslinė literatūra:

1. Acus, A. 2001. Marginalinės grupės tapsmas (sociologiniai prostitucijos tyrinėjimai). *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, 3(4), 56–67.
2. Acus, A. 2012. Expression of prostitution in the context of consumer society development, *Social Welfare: Interdisciplinary Approach*, 2(1), 26–36.
3. Ahmed, A. and Seshu, M. 2012. “We Have the Right Not to Be Rescued...”: When Anti-Trafficking Programmes Undermine the Health and Well-Being of Sex Workers, *Anti-Trafficking Review*, 149, 149–168.
4. Argento, E. et al. 2018. The Loss of Boystown and Transition to Online Sex Work: Strategies and Barriers to Increase Safety Among Men Sex Workers and Clients of Men. *American Journal of Men's Health*. 12(6), 1994–2005.
5. Beebe, B. 2022. “Shut Up and Take My Money!”: Revenue Chokepoints, Platform Governance, and Sex Workers’ Financial Exclusion. *International Journal of Gender, Sexuality and Law*, 2(1), 140–170.
6. Benoit et al. 2018. "The Prostitution Problem": Claims, Evidence, and Policy Outcomes. *Archives of Sexual Behavior*, 48(7), 1905–1923.
7. Berger, P. L., Luckmann, T. 1999 [1966]. *Socialinis tikrovės konstravimas. Žinojimo sociologijos traktatas*. Vilnius: Pradai.
8. Bungay, V., Oliffe, J. ir Atchison, C. 2016. Addressing Underrepresentations in Sex Work Research. *Qualitative Health Research*, 26(7), 966–978.
9. Bungay, V., Oliffe, J., and Atchison, C. 2016. *Addressing Underrepresentation in Sex Work Research: Reflections on Designing a Purposeful Sampling Strategy*, *Qualitative Health Research*, Vol. 26(7) 966–978.
10. Campbell, R. et al. 2019. Risking safety and rights: online sex work, crimes and ‘blended safety repertoires’. *British Journal of Sociology*, 70(5), 1539-1560.
11. Claggett, M. 2021. Sex work and biopolitics: a Foucauldian analysis of Bill C-36 discourse in the Parliament of Canada. *Politics, Groups, and Identities*, 11(1), 187–205.
12. Comte, J. 2014. Decriminalization of Sex Work: Feminist Discourses in Light of Research. *Sexuality & Culture*, 18(1), 196–217.
13. Cowen, N. and Colosi, R. 2020. Sex Work and Online Platforms: What Should Regulation Do? *Journal of Entrepreneurship and Public Policy*.
14. Cunningham et al. 2018. Behind the screen: Commercial sex, digital spaces and working online. *Technology in Society*, 53, 47–54.

15. Davies, D. J., O'Connell Davidson, J. N., ir da Silva, A. P. Making Progress: 'Sex Trafficking', Sex Work, Temporality, and Im/mobility. *Sociological Research Online*, 30(4), 1–16.
16. Dawthorne, N. 2015. Misrepresentation & Silence: Gendered Sex Work Discourse in the London Free Press. *Nexus: The Canadian Student Journal of Anthropology*, 23 (2), 61–82.
17. De Shalit et al, 2014. Human Trafficking and Media Myths: Federal Funding, Communication Strategies, and Canadian Anti-Trafficking Programs. *Canadian Journal of Communication* 39(3), 385–412.
18. Dobrynina, M. 2012. *Kriminalinio žinojimo konstravimas viešajame diskurse*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, sociologija (05 S). Vilnius: Vilniaus universitetas.
19. Dobryninas, A. ir kt. 2014. *Kriminalinės justicijos suvokimas visuomenėje: monografija*, 1–227. Vilnius: Vilniaus universitetas.
20. Dolinsek, S., ir Hearne, S. 2022. Introduction: prostitution in twentieth century Europe. *European Review of History: Revue européenne d'histoire*, 29(2), 121–144.
21. Easterbrook-Smith, G. 2020. Sex work, advertorial news media and conditional acceptance. *European Journal of Cultural Studies*, 24(2), 411–429.
22. Easterbrook-Smith, G. 2022. Stigma, invisibility and unattainable 'choices' in sex work. *Sexualities*, 25(8), 1006–1020.
23. Farvid, P. and Glass, L. 2014. 'It isn't prostitution as you normally think of it. It's survival sex': Media representations of adult and child prostitution in New Zealand. *Women's Studies Journal*, 28(1), 47–67.
24. Fereday, J., & Muir-Cochrane, E. 2006. Demonstrating rigor using thematic analysis: A hybrid approach of inductive and deductive coding and theme development. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), 80–92.
25. Foucault, M. 1998. *Diskurso tvarka*, 1–53, Vilnius: Baltos lankos.
26. Goldenberg, S. M. et al. 2021. Overview and Evidence-Based Recommendations to Address Health and Human Rights Inequities Faced by Sex Workers. In Goldenberg S. M. et al. (Eds.). *Sex Work, Health, and Human Rights: Global Inequities, Challenges, and Opportunities for Action* Cham: Springer.
27. Hayes-Smith, R., and Shekarkhar, Z. 2010. Why is prostitution criminalized? An alternative viewpoint on the construction of sex work. *Contemporary Justice Review*, 13(1), 43–55.
28. Hallgrímsdóttir et al., 2008. Sporting Girls, Streetwalkers, and Inmates of Houses of Ill Repute: Media Narratives and the Historical Mutability of Prostitution Stigmas. *Sociological Perspectives*, 51(1), 119–138.

29. Hamilton, V., Barakat, H. and Redmiles, E. M. 2022. Risk, Resilience and Reward: Impacts of Shifting to Digital Sex Work. *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction*, 6, 1–37.
30. Hu, R. 2022. Problematizing the Educational Messaging on Sex Trafficking in the US “End-demand” Movement: The (Mis)Representation of Victims and Anti-Sex Work Rhetoric. *Feminist Inquiry in Social Work*, 37(3), 1–18.
31. Jiao, S., Bungay, V. and Jenkins, E. 2021. Information and Communication Technologies in Commercial Sex Work: A Double-Edged Sword for Occupational Health and Safety. *Social Sciences*, 10(23).
32. Jones, A. 2015. Sex Work in a Digital Era. *Sociology Compass*, 9(7), 558-570.
33. Kondrataitė, I. 2021. Tarp gėdos ir moteriškumo: Lietuvos moterų, pasitraukusių iš prostitucijos industrijos, patirtys. *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*.
34. Kondrataitė, I. ir Šumskaitė, L. 2021. Prostitucijos problemos sprendimo beiėškant: represyvos socialinės politikos taikymas. *FILOSOFIJA. SOCIOLOGIJA*, 32(4), 386–393.
35. Laima, S. et al. 2015. Stresiniai moterų įtraukimo į prostituciją veiksniai. *Laboratorinė Medicina*, 17(4), 160–164.
36. Lennon, R., and Liamputtong, P. 2019. Two women, two murders: stigmatised media representations of violence against sex workers. In Dewey, S., Crowhurst, I. ir Izugbara, C. (Eds.) *Routledge International Handbook of Sex Industry Research*, 516–526. London: Routledge.
37. Makbul, N. E., Zannat, R. and Hale, B. J. 2023. Communicating Sex Work Online: A Content Analysis of Client and Provider Discourse in r/SexWorkers, *The Journal of Sex Research*, p. 1–13.
38. Matos, B. and Woods, J. 2022. Carnal Knowledge: Epistemic Injustice and the Wisdom of Whores. In Sanders, T., McGarry, K. and Ryan, P. (Eds.) *Sex Work, Labour and Relations*. Palgrave Advances in Sex Work Studies. Cham: Springer.
39. McMillan, K., Worth, H. & Rawstorne, P. Usage of the Terms Prostitution, Sex Work, Transactional Sex, and Survival Sex: Their Utility in HIV Prevention Research. *Archives of Sexual Behavior*, 47, 1517–1527.
40. Mielke, C. 2019. Rub-a-dub-dub, Three Maids in a Tub: Women in Bathhouses and Secondary Sites of Sex Work in Medieval Hungarian Towns. In Mielke, C., Znorovskzy, A. B. (Eds.) *Same Bodies, Different Women: 'Other' Women in the Middle Ages and the Early Modern Period*. Trivent Publishing.

41. Mindedal, A. et al. 2022. Victimized Female Sex Worker Representation in the UK News Media in *Sexual Violence - Issues in Prevention, Treatment, and Policy* (Ed. Monahan, K.). London: IntechOpen.
42. Navaitis, G. ir Ralys, K. 2009. Nepilnamečių merginų įtraukimo į prostituciją prevencija. *Pedagogika*, 93, 47–52.
43. Neyland, M. 2025. 'Foreign, illegal prostitutes' and 'New Zealand working girls'. Sex workers as villains and victims in media discourse. In Rowlett, B. J. L. & Borba, R. (Eds.) *Sex Work and Language*. New York: Routledge.
44. O'Neill, M. et al. 2008. Living with the Other: Street sex work, contingent communities and degrees of tolerance. *Crime, Media, Culture: An International Journal*, 4 (1), 73–93.
45. Orchard, T. 2019. Sex Work and Prostitution. In Lykins, A. D. (Ed.) *Encyclopedia of Sexuality and Gender*. Cham, Switzerland: Springer.
46. Östergren, P. 2017. From zero tolerance to full integration: Rethinking prostitution policies. DemandAT Working Paper No. 10.
47. Palavinskienė, B. 2004. Gatvių prostitucijos Vilniaus mieste kriminologinė analizė. *Jurisprudencija*, 2004, 61(53), 35–48.
48. Pease, B. 2012. Holding men accountable: where are the men in media representations of prostitution. In Little, J. et al. (Eds.) *The sex factor: media representations of women and men in Australia*. Deakin University: Geelong.
49. Peršak, N. and Vermeulen, G. 2014. Faces and spaces of prostitution. In Peršak, N. And Vermeulen, G. (Eds.) *Reframing prostitution: from discourse to description, from moralisation to normalisation?* 1–326. Maklu Publisher: Antwerpen.
50. Platt, L. et al. 2018. Associations between sex work laws and sex workers' health: A systematic review and meta-analysis of quantitative and qualitative studies. *LoS Med*, 15(12), 1–54.
51. Poppi, F. I. M. and Sandberg, S. 2019. A bene placito: Narratives of sex work. *Narrative Inquiry*, 30(2), 294–315.
52. Pruskus, V. 2010. *Prostitucijos fenomenas : gatvės prostitucija Lietuvoje: raiška, sklaida ir kontrolė: monografija*, 1–401. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
53. Pruskus, V. 2014. Gatvės prostitučių vertybinės nuostatos. *Socialinis ugdymas / Socialinės inovacijos socialinių industrijų plėtrai*, 39(3), 153–174.
54. Puidokienė, D. ir Acus, A. 2013. Pagalbos moterims, užsiimančioms prostitucija, sistemos kūrimo problemos Klaipėdos mieste. *Tiltai*, 2(63), 115–129.
55. Puidokienė, D. ir Ruškus, J. 2011. What does it mean to be a prostitute?: a lived personal experience of women in prostitution. *Pensée plurielle : parole, pratiques et réflexions du social*, 27, 111–139.

56. Rand, H. and Stegeman, H. M. 2023. Navigating and resisting platform affordances: Online sex work as digital labor. *Gender, Work & Organization*, 30(6), 2102-2118.
57. Rubattu, V., Perdion, A. and Brooks-Gordon, B. 2023. 'Cam Girls and Adult Performers Are Enjoying a Boom in Business': The Reportage on the Pandemic Impact on Virtual Sex Work. *Social Sciences*, 12(62), 1–29.
58. Ruškus, J. ir Mažeikienė, N. 2005. Prekybos moterimis ir prostitucijos aukų reabilitacija ir reintegracija Lietuvoje: situacijos analizė ir galimybių modeliavimas. *Socialinis darbas*, 4(2), 100–112.
59. Sanders, T. and Campbell, R., 2019. *Practice guidance for working with online sex workers*. University of Leicester.
60. Sanders, T. et al. 2020. Policing vulnerability in sex work: the harm reduction compass model. *Policing and Society*, 31(1), 1–17.
61. Sanders, T., O'Neill, M. and Pitcher, J. 2018. *Prostitution: Sex Work, Policy & Politics*, 1–296. SAGE: London.
62. Scoular, J. 2015. The Subject of Prostitution: Sex Work, Law and Social Theory. 1–189. Routledge: New York.
63. Scoular, J. et al. 2025. Sex Work and Sexual Violence Laws in Each Jurisdiction. In Sanders, T. et al. (Eds.) *Voicing Consent*. London: Palgrave.
64. Symons K. and Gillis, K. 2014. Talking about prostitution and the representation of a (problematic) group: Identifying frames in Flemish news coverage on prostitution. In Peršak, N. and Vermeulen, G. (Eds.) *Reframing prostitution: from discourse to description, from moralisation to normalisation?* 1–326. Maklu Publisher: Antwerpen.
65. Loader, I., Sparks, R. 2011. *Public Criminology?* New York: Routledge.
66. Stardust, Z. et al. 2021. 'I Wouldn't Call the Cops if I was Being Bashed to Death': Sex Work, Whore Stigma and the Criminal Legal System, *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 10(3), 142–157.
67. Strega, S. et al. 2014. Never innocent victims: Street sex workers in Canadian print media. *Violence Against Women*, 20(1), 6–25.
68. Swords et al. 2023. Platforms, sex work and their interconnectedness. *Sexualities*, 26(3) 277–297.
69. Tereškinas, A. 2011. Sexuality, Social Marginalization and Wounded Masculinity: A Male Sex Worker's Case. *Kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas*, 2(2), 37–54.
70. van der Meulen, E. 2011. Action Research with Sex Workers: Dismantling Barriers and Building Bridges. *Action Research*, 9(4), 370–384.

71. Vanwesenbeeck, I. 2001. Another Decade of Social Scientific Work on Sex Work: A Review of Research 1990–2000, *Annual Review of Sex Research*, 12(1), 242–289.
72. Vanwesenbeeck, I. 2011. Sex Workers' Rights and Health The Case of The Netherlands. In Dalla, R. L., Baker, L. M., DeFrain, J. and Wiliamson, C. (eds.) *Global Perspectives on Prostitution and Sex Trafficking*. Lanham, US: Lexington Books.
73. Vanwesenbeeck, I. 2017. Sex work criminalization is barking up the wrong tree. *Archives of sexual behavior*, 46(6), 1631–1640.
74. Vanwesenbeeck, I. 2019. The Making of “The Trafficking Problem”. *Archives of Sexual Behavior*, 48, 1961–1967.
75. Weitzer, R. 2013. Researching Sex Work in the Twenty-First Century. *Contemporary Sociology: A Journal of Reviews*, 42(5), 713–722.
76. Winters, L. and MacDonald, G. 2025. The politics of everyday life as a sex worker: “Affect”, stigma and resistance. *Sexualities*, 28(7), 2011–2028.
77. Žičkutė, M. ir Malinauskas, G. 2013. Moterų, nukentėjusių nuo prostitucijos, rekonstruoti gyvenimo ir pagalbos naratyvai. *Socialinis darbas. Patirtis ir metodai*, 11, 129–156.

Tarptautinių institucijų, nevyriausybinių organizacijų dokumentai:

1. Amnesty International, 2016. *Explanatory note on Amnesty International's policy on state obligations to respect, protect and fulfil the human rights of sex workers*. Index: POL 30/4063/2016, 26 May.
2. European Sex Workers' Rights Alliance, 2025. *Gold Standard Guidelines for Safe and Ethical Sex Work Research in Europe*, 1–20.
3. Global Network of Sex Work Projects. 2020. *Smart Guide: Recognising Sex Workers as Experts*. NSWP: Amsterdam.
4. Global Network of Sex Work Projects 2024. *Let's talk about sex work – a terminology statement and guide*. NSWP,
5. Miranda, W. et al., 2019. *Twenty years of failing sex workers: A community report on the impact of the 1999 Swedish sex purchase act*. Fückförbundet, September.
6. UNAIDS, 2024. *HIV and sex work: Human rights fact sheet series 2024*.
7. United Nations, 2016 a. *On the fast track to ending the AIDS epidemic: Report of the Secretary-General*. A/70/811, 1 April.
8. United Nations, 2016b. *On the fast track to ending the AIDS epidemic: Report of the Secretary-General. Corrigendum*. A/70/811/Corr.1, 2 May.

Priedai

Priedas nr. 1: Kodų sistema

Code System
Viešasis diskursas (eksternalizacija)
Dominuojančios konstrukcijos
Klientai / paslaugų pirkėjai / sąvadautojai
Kalti už paklausą
Išnaudotojai
Seksualinių paslaugų teikėjai
Aukos
Migrantai
Teikėjų portretai
Seksualinės paslaugos už atlygį
Blogis, moralinis sugedimas
Prekyba žmonėmis
Sekso vergija
Grėsmė, pavojus
Nusikalstama veika
Latentinis reiškiny
Mastas
Modernios formos
Sisteminis smurtas, prievarta, išnaudojimas
Siekis išgyventi neturint kitos išeities
Ligų šaltinis
Pasirinkimo ir autonomijos klausimai
Alternatyvios nuomonės
Pelninga, sėkminga veikla
Sekso darbas
Medijų charakteristikos
Kriminalinės rubrikos
Nepasitikėjimas/nesikreipimas
(Iki)teisminių procesų aprašymas, bylų komentavimas
Prostitucijos organizavimas (pelnymasis iš)
Policijos veikla, teisėsaugos darbas

Kt. poveikio priemonės
Stereotipizavimas
Homogenizavimas
Sensacionalizmas
Etiketės
Veikėjai, konstruojantys apibrėžimus
Žmogaus teisių atstovai, NVO sektorius
Teisėsaugos atstovai
Teisininkai
Politikai
Seksualinių paslaugų teikėjai
Gyventojai
Mokslininkai
Psichologai
Naujienų portalų redaktoriai / žurnalistai
Klientai
Politinis diskursas (objektyvizacija)
Institucionalizavimas
Visuomenės saugumo interesų deklaravimas
Abolicionistiniai siekiai
Kova su nusikaltimais
Prevencinės priemonės
Kritika esamam reguliavimui
Įstatymų pataisos
"Kova" su nusikaltimais
Pagalbos nukentėjusiems strategijos
Neigiamos reiškinių pasekmės
Reiškinių pavojingumas
Vertybiniai/moraliniai klausimai
Veikėjai, konstruojantys apibrėžimus
Tarptautinės institucijos
Teisėsaugos atstovai
Politikai
NVO ekspertai

Priedas nr. 2: Pusiau struktūruoto interviu gairės

Temos	Klausimai
Samprata ir kontekstas	1. Kaip savais žodžiais apibūdintumėte savo veiklą? 2. Kaip pradėjote užsiimti seksualinių paslaugų teikimu? 3. Kokį įsivaizdavimą apie seksualinių paslaugų teikimą turėjote pradėdama(s) šią veiklą (jei turėjote)? 4. Kokia informacija apie tai tuo metu buvo prieinama? Kokios informacijos, resursų labiausiai reikėjo pradžioje? 5. Kiek realios patirtys skyrėsi nuo įsivaizdavimo, kaip pakito požiūris (jei pakito)?
Kasdienybė, darbo aplinka ir sąlygos	6. Papasakokite, prašau, kaip atrodo įprasta jūsų darbo diena? 7. Kaip galėtumėte apibūdinti savo darbo aplinką? <u>Papildomi/patikslinamieji</u>: Kur paprastai vyksta darbas? (pvz. gyvai / interneto platformose); Galbūt – kodėl pasirinkta dirbti gyvai / internetu? (Jeigu internete – kaip platformų taisyklės ar politika veikia darbo sąlygas (jei apskritai veikia?); Jei gyvai, galbūt kaip fizinės erdvės formuoja darbo sąlygas (pvz. galimybės, pranašumai / trūkumai)? 8. Kaip įprastai įvyksta kontaktas su klientu? Dėl ko susitariama, kaip nustatomos sąlygos, ribos? 9. Kaip derinate darbą ir asmeninį gyvenimą? (Kaip darbas sąveikauja su kitomis gyvenimo sritimis, vaidmenimis?) 10. Kaip galėtumėte palyginti su kitais darbais, kuriais esate dirbęs(-usi), jeigu tokių buvo? 11. Su kokiais iššūkiais susiduriate savo darbe? Kokiais būdais juos sprendžiate?
Išankstinės nuostatos, stereotipai, mitai	12. Su kokiais aplinkinių požiūriais, išankstinėmis nuostatomis apie seksualinių paslaugų teikimą / teikėjus susiduriate? 13. Kiek šie įsitikinimai / požiūriai atitinka Jūsų patirtį? 14. Kiek jie veikia Jūsų kasdienės patirtis, gyvenimą apskritai? 15. Kaip jaučiatės dėl to, kaip seksualinių paslaugų teikėjai vaizduojami žiniasklaidoje ir viešose diskusijose?
Teisinio reguliavimo poveikis, reikalingi pokyčiai	16. Kaip Jūs vertinate Lietuvoje galiojančius įstatymus, reglamentuojančius seksualinių paslaugų teikimą? Kiek tai veikia Jūsų kasdienį darbą? 17. Kokių pokyčių įstatymuose, Jūsų nuomone, reiktų? 18. Kaip manote, kokie pokyčiai apskritai galėtų pagerinti seksualinių paslaugų teikėjų darbo ir gyvenimo sąlygas, atliepti jų poreikius?
Baigiamieji klausimai (refleksija)	19. Ar yra dar kas nors svarbaus, ko neaptarėme, bet norėtumėte paminėti?

Priedas nr. 3: Duomenų analizės šaltiniai

Teisiniai, instituciniai dokumentai:

1. Administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3821 (*pateikimas*), VIII (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 321 STENOGRAMA, 2016 m. kovo 17 d. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/0d0d88e1ecfd11e5820eec7ea316d20a>
2. Baudžiamojo kodekso papildymo 147³ straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIP-4099, Administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIIP-4100 (*pateikimas*), VII (RUDENS) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 344 STENOGRAMA, 2019 m. lapkričio 7 d. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga per internetą: https://www.lrs.lt/sip/getFile3?p_fid=44051
3. Administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XVP-1218 (*pateikimas*), IV (PAVASARIO) SESIJOS VAKARINIO posėdžio NR. 131 STENOGRAMA, 2026 m. balandžio 9 d. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/a641e8b0343e11f19c389aefab77fb47>
4. Projektas. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pakeitimo įstatymas 2026 m. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/06d110d00c8e11f1a9c8d1c199560a47>
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, Teisės grupė, išvada dėl Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto. Prieiga per internetą: <https://lr.lt/media/viesa/saugykla/2023/8/cKe3NcpkDIE.pdf>
6. Pavilionienė, M. A. Purvaneckienė, G. ir Margevičienė, V. V. 2015. Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAK/bda949d2933b11e59c9a8f8c9980906b/>
7. Šakalienė, D., Sabatauskas, J., Sysas, A. ir Navickienė, M. 2019. Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso papildymo 147³ straipsniu ir dėl Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAK/9bcd9c80fa4d11e985ccb0561410d874/>
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupė. 2020. Pažyma dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso papildymo 147-3 straipsniu įstatymo projekto NR. XIIP-4099 ir Lietuvos

- Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto NR. XIII P-4100“ projekto (TAP NR. TAP-20-38(2); TAIS NR. 19-15112(3)). Prieiga per internetą: Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/d8e240c03cf211eabd71c05e81f09716?jfwid=-nj8h6v72i>
9. Vėsaitė, B. 2026. Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/7f0417a00c8e11f1a9c8d1c199560a47>
10. Lietuvos moterų lobistinė organizacija, 2018. „18 prostitucijos mitų“. Prieiga per internetą: https://womenlobby.org/wp-content/uploads/2017/10/myths_lt_2017_web.pdf

Publikacijos interneto naujienų portaluose

2015 – 2016 m.:

1. „Lietuvio sutenerio išpažintis: „Iš seksualinės vergijos Londone išlaisvinau daug moterų““, 2015, 15min.lt, šaltinis: ANGLIJA.today, aut. Vytautas Gira. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/zmones/naujiena/pasaulis/lietuvio-sutenerio-ispazintis-is-seksualines-vergijos-londone-islaisvinau-daug-moteru-1052-476367>
2. „51 metų mažeikiškis davė maisto ir pinigų 16-metėms, kad galėtų jas išnaudoti“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/51-metu-mazeikiskis-dave-maisto-ir-pinigu-16-metems-kad-galetu-jas-isnaudoti-59-479028>
3. „Panevėžyje nuo vergijos išgelbėta 26-erių mergina – sekso „prekę“ ruošiasi išvežti“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/panevezyje-nuo-vergijos-isgelbeta-26-eriu-mergina-sekso-preke-ruostasi-vezti-i-uzsieni-59-479548>
4. „Panevėžio policija ieško nukentėjusiųjų nuo įtariamųjų sekso vergovės organizatorių“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/panevezio-policija-iesko-nukentejusiųjų-nuo-itariamųjų-sekso-vergovės-organizatorių-59-481486>
5. „Prostitucijai išnaudojama šiaulietė apalpo pareigūnų akivaizdoje“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/prostitucijai-isnaudojama-siauliete-apalpo-pareigunu-akivaizdoje-59-482789>

6. „18-metės drama: vaikinai atsiviliojo į Vilnių ir privertė dirbti prostitute“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/18-metes-drama-vaikinas-atsiviliojo-i-vilniu-ir-priverte-dirbti-prostitute-59-483242>
7. „Suteneriai iš Kupiškio merginas įtikinėjo apie teigiamą prostitučių įvaizdį Italijoje“, 2015, šaltinis: 15min.lt. <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/suteneriai-is-kupiskio-merginas-itikinejo-apie-teigiama-prostituciu-ivaizdi-italijoje-59-486018>
8. „Padavėjomis Osle norėjusios dirbti merginos iš Lietuvos buvo paverstos prostitutėmis“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/padavejomis-osle-norejusios-dirbti-merginas-is-lietuvos-buvo-paverstos-prostitutemis-59-486044>
9. „Policija aiškinasi, kas padorį 21 metų prieniškę internete reklamuoja kaip kekšę“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/policija-aiskinasi-kas-padoria-21-metu-prieniske-internete-reklamuoja-kaip-kekse-59-486280>
10. „Vilniuje į policijos akiratį pakliuvo 4 savo kūnais prekiavusios merginos“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/vilniuje-i-policijos-akirati-pakliuvo-4-savo-kunais-prekiausios-merginas-59-487874>
11. „Anykščių meras Sigutis Obelevičius aiškinosi su prostitutėmis: už ką mokėjo 200 Lt?“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/anyksciu-meras-sigutis-obelevicius-aiskinosi-su-prostitutemis-uz-ka-mokejo-200-lt-56-489792>
12. „Ketrios patyrusios Vilniaus prostitutės savo kūnus vertino nuo 15 iki 60 eurų“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/ketrios-patyrusios-vilniaus-prostitutes-savo-kunus-vertino-nuo-15-iki-60-euru-59-491903>
13. „Šiaulių policija ragina atsiliepti merginas, nukentėjusias nuo prekiautojo žmonėmis Mindaugo Radvilo“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/siauliu-policija-ragina-atsiliepti-merginas-nukentejusias-nuo-prekiautojo-zmonemis-mindaugo-radvilo-59-490624>
14. „Už sąvadavimą nuteista Marta Kulikauskaitė pataisos namuose nekalės“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/uz-savadavima-nuteista-marta-kulikauskaite-pataisos-namuose-nekales-59-498909>

15. „Už pelnymąsi iš prostitucijos bausmė sutenerius pasivijo po 12 metų“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/uz-pelnymasi-is-prostitucijos-bausme-sutenerius-pasivijo-po-12-metu-59-500366>
16. „Panevėžietis, vilnietis ir šakietis bus teisiami už bandymą išvežti merginą į sekso vergiją Airijoje“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/panevezietis-vilnietis-ir-saketis-bus-teisiami-uz-bandyma-isvezti-mergina-i-sekso-vergija-airijoje-59-513718>
17. „Teismui perduota Šiauliuose vystyto prostitucijos verslo byla“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/teismui-perduota-siauliuose-vystyto-prostitucijos-verslo-byla-59-515429>
18. „Už prekybą žmonėmis Londone nuteista Vita Ramonaitė fiktyviam jauniui įsiūlė net savo seserį“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/uz-prekyba-zmonemis-londone-nuteista-vita-ramonaite-fiktyviam-jaunikiui-isiule-savo-seseri-56-521786>
19. „Už pelnymąsi iš prostitucijos Vilniaus naktiniuose klubuose – lygtinės bausmės ir baudos“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/uz-pelnymasi-is-prostitucijos-vilniaus-naktiniuose-klubuose-lygtines-bausmes-ir-baudos-59-518372>
20. „Viešbutyje prie stoties latviui neatlaikius orgijos su Vilniaus prostitute, suimta mirtinų kvaisalų pardavėja“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/viesbutyje-prie-stoties-latviui-neatlaikius-orgijos-su-vilniaus-prostitute-suimta-mirtinu-kvaisalu-pardaveja-59-518074>
21. „Apie sekso paslaugas arba kodėl Lietuvoje nepasikartos Brendos Myers istorija“, „ , 2015, šaltinis: 15min.lt, aut. Jūratė Juškaitė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/kultura/naujiena/kinas/apie-sekso-paslaugas-arba-kodel-lietuvoje-nepasikartos-brendos-myers-istorija-4-538094>
22. „Klaipėdoje iš prostitučių lobo vyras su savo sugyventine ir motina“, 2015, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/klaipedoje-is-prostituciu-lobo-vyras-su-savo-sugyventine-ir-motina-59-540563>
23. „Klaipėdos pareigūnai interneto platybėse sučiupo šešias „plaštakes“, 2016, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/klaipedos-pareigunai-interneto-platybese-suciupo-sesias-plastakes-59-571927>

24. „Naktinių klubų veikloje – prostitucija ir nelegalūs milijonai“, 2016, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/naktiniu-klubu-veikloje-prostitucija-ir-nelegalus-milijonai-59-599935>
25. „Prostitutė Alina tvirtina – jos klientas buvo ir Radžis: „Maldavo nuolaidos““, 2016, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/zmones/naujiena/lietuva/prostitute-alina-tvirtina-jos-klientas-buvo-ir-radzis-maldavo-nuolaidos-1050-606915>
26. „Psichologinis sekso pirkėjo portretas: kokie vyrai naudojami prostitučių paslaugomis“, 2016, šaltinis: 15min.lt, aut. Inga Saukienė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/psichologinis-sekso-pirkejo-portretas-kokie-vyrai-naudojami-prostituciu-paslaugomis-56-621203>
27. „Pusė Lietuvoje užsikrėtusių lytiškai plintančiomis infekcijomis – jaunimas“, 2016, šaltinis: 15min.lt, aut. Kristina Saulytė-Rindzevičė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/sveikata/puse-lietuvoje-uzsikretusiu-lytiskai-plintanciomis-infekcijomis-jaunimas-1028-625309>
28. „Užkietėjęs savadautojas vėl atsidūrė už grotų dėl prostitucijos tinklo organizavimo“, 2016, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/uzkietejus-savadautojas-vel-atsidure-uz-grotu-del-prostitucijos-tinklo-organizavimo-59-632093>
29. „Siaubinga 16-metės patirtis: į Ispaniją važiavo skinti mandarinų, atsidūrė Vokietijos viešnamyje“, 2016, šaltinis: 15min.lt, aut. Inga Saukienė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/siaubina-16-metes-patirtis-i-ispnija-vaziavo-skinti-mandarinu-atsidure-vokietijos-viesnamyje-56-642773>
30. „Išardytas prostitucijos tinklas, kuriame spurdėjo dešimt 19-48 metų moterų iš visos Lietuvos“, 2016, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/isardytas-prostitucijos-tinklas-kuriame-spurdejo-desimt-19-48-metu-moteru-is-visos-lietuvos-59-658425>
31. „Kaune nuteistas prostitucijos verslą organizavęs buvęs Krikščionių partijos narys“, 2016, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/kaune-nuteistas-prostitucijos-versla-organizaves-buves-krikscioniu-partijos-narys-59-734124>
32. „Prostitucijos istorijos: ar reikia bausti visus, ar legalizuoti seksą už pinigus?“, 2016, šaltinis: 15min.lt, aut. Akvilė Žaromskytė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/prostitucijos-istorijos-ar-reikia-bausti-visus-ar-legalizuoti-seksa-uz-pinigus-56-722408>

33. „Radikalus siūlymas: panaikinti bausmes prostitutėms, o jų klientus viešinti „gėdos lentoje““, 2016, šaltinis: 15min.lt, aut. Inga Saukienė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/radikalus-siulymas-panaikinti-bausmes-prostitutems-o-ju-klientus-viesinti-gedos-lentoje-56-719878>
34. „Lietuviai priklausė tarptautinei gaujai Anglijoje, prekiausiai prostitutėmis ir nuotakomis“, 2016, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/lietuviai-priklause-tarptautinei-gaujai-anglijoje-prekiavusiai-prostitutemis-ir-nuotakomis-56-661295>
35. „Lietuvių gauja stos prieš teismą dėl prekybos žmonėmis ir narkotikų verslo“, 2016, šaltinis: LRT.lt. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/127543/lietuviu-gauja-stos-pries-teisma-del-prekybos-zmonemis-ir-narkotiku-verslo>
36. „Valstybės kontrolė: valstybė nepakankamai rūpinasi kova su prekyba žmonėmis“, 2015, LRT.lt, šaltinis: ELTA. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/115908/valstybes-kontrole-valstybe-nepakankamai-rupinasi-kova-su-prekyba-zmonemis>
37. „Nuteistas prostitucijos verslą organizavęs buvęs Krikščionių partijos narys“, 2016, šaltinis: LRT.lt. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/158871/nuteistas-prostitucijos-versla-organizaves-buves-krikscioniu-partijos-narys>
38. „Mykolas Drunga. „Sekso darbuotojai“ ir jų žmogaus teisės“, 2015, šaltinis: LRT.lt, aut. Mykolas Drunga. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/111058/mykolas-drunga-sekso-darbuotojai-ir-ju-zmogaus-teises>
39. „Mykolas Drunga. Kodėl nereikia legalizuoti prostitucijos“, 2015, šaltinis: LRT.lt, aut. Mykolas Drunga. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/111755/mykolas-drunga-kodel-nereikia-legalizuoti-prostitucijos>
40. „Mykolas Drunga. Seksas ir meilė: du požiūriai, viena išvada“, 2015, šaltinis: LRT.lt, aut. Mykolas Drunga. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/111387/mykolas-drunga-seksas-ir-meile-du-pozuoriai-viena-ismada>
41. „FNTT pareigūnas įtariamas duoklių rinkimu iš prostitučių“, 2015, LRT.lt, šaltinis: BNS. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/96342/fntt-pareigunas-itiriamas-duokliu-rinkimu-is-prostituciu>

42. „R. Matonis: prostitučių klientų viešinimas – puiki priemonė“, 2015, LRT.lt, šaltinis: LRT RADIJO laida „60 minučių“. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/tavo-lrt/15/104997/r-matonis-prostituciu-klientu-viesinimas-puiki-priemone>
43. „Aukščiausiojo Teismo teisėjas: žmonių pardavinėjimas pridengiamas prostitucija“, 2015, LRT.lt, šaltinis: LRT RADIJO laida „LRT aktualijų studija“. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/tavo-lrt/15/90578/auksciausiojo-teismo-teisejas-zmoniu-pardavinejimas-pridengiamas-prostitucija>
44. „Buvusiai restorano direktorei iš Baltarusijos, Vilniuje tapusiai prostitute, klientai dovanoja gėles“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Ainis Gurevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/buvusiai-restorano-direktorei-is-baltarusijos-vilniuje-tapusiai-prostitute-klientai-dovanoja-geles-71532740>
45. „Lietuvaites Norvegijoje gatvės lėlėmis pavertusiam sąvadautojui – tikras smūgis“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/lietuvaites-norvegijoje-gatves-lelemis-pavertusiam-savadautojui-tikras-smugis-73290784>
46. „Vilniaus prostitutei teko amputuoti kojas: nesididžiuoju tuo, ką dariau“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/vilniaus-prostitutei-teko-amputuoti-kojas-nesididziuju-tuo-ka-dariau-73100598>
47. „Iš slaptų Vilniaus viešnamių išvaduotos nepilnametės tai buvo ne gyvenimas“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/is-slaptu-vilniaus-viesnamiu-ismaduotos-nepilnametes-tai-buvo-ne-gyvenimas-72909466>
48. „Atviras vaikino laiškas: esu priklausomas nuo prostitučių“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Delfi skaitytojas. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/kartu/tikros-istorijos/atviras-vaikino-laiskas-esu-priklausomas-nuo-prostituciu-71115942>
49. „Už seksą mokėjusio ekonomisto išpažintis: yra tik viena nerašyta taisyklė“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Rūta Pukėnė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/uz-seksa-mokejusio-ekonomisto-ispazintis-yra-tik-viena-nerasyta-taisykle-71092048>
50. „Kauno policininkė atskleidė darbo subtilybes: operacija „Plaštakė““, 2016, Delfi.lt, šaltinis: „Savaitraštis Kaunui“, aut. Nerijus Povilaitis. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/kauno-policininke-atskleide-darbo-subtilybes-operacija-plastake-70951308>

51. „Pakraupau perskaitęs prostitučių kliento išpažintį“, 2016, šaltinis: Delfi.lt aut. Delfi skaitytojas Andrius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/kartu/zmones-kalba/pakraupau-perskaite-prostituciu-kliento-ispazinti-70997566>
52. „M. Jankauskaitė. „Gerų“ sekso paslaugų pirkėjų nebūna“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. M. Jankauskaitė, Lygių galimybių plėtros centro atstovė, moterų teisių gynėja. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/ringas/lit/m-jankauskaite-geru-sekso-paslaugu-pirkeju-nebuna-71164800>
53. „Nepilnametės tragedija: apsigyveno su išrinktuoju, o jis su draugais pardavė į prostituciją“, 2016, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/nepilnametes-tragedija-apsigyveno-su-isrinktuoju-o-jis-su-draugais-pardave-i-prostitucija-71189960>
54. „Prostitucijos verslą įsukęs vyras nepersiauklėjo: net po teistumo organizavo fotosesijas ir viliojo į užsienį“, 2016, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/prostitucijos-versla-isukes-vyras-nepersiauklejo-net-po-teistumo-organizavo-fotosesijas-ir-viliojo-i-uzsieni-71363752>
55. „Sekso vergija: parduodamos net 12-metės, o sumuštos ar išžagintos sulaukia patyčių“, 2015, Delfi.lt, šaltinis: „Sekundė“, aut. Vitalija Jalianiausienė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/sekso-vergija-parduodamos-net-12-metes-o-sumustos-ar-iszagintos-sulaukia-patyciu-69764232>
56. „Metų seklys: prostitutės viešnamiams, kupiškėnų kelionės į Pietų Ameriką, pilni skrandžiai kokaino“, 2015, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/metu-seklys-prostitutes-viesnamiams-kupiskenu-keliones-i-pietu-amerika-pilni-skrandziai-kokaino-69179670>
57. „Nepilnamečių prostitucijos užkulisiai: jas įtraukę į nusikaltimus sulaukė gerų žinių iš teismo“, 2016, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/nepilnameciu-prostitucijos-uzkulisiai-jas-itrauke-i-nusikaltimus-sulauke-geru-ziniu-is-teismo-71453586>
58. „Sekso vergija: parduodamos net 12-metės, o sumuštos ar išžagintos sulaukia patyčių“, 2015, Delfi.lt, šaltinis: „Sekundė“, aut. Vitalija Jalianiausienė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/sekso-vergija-parduodamos-net-12-metes-o-sumustos-ar-iszagintos-sulaukia-patyciu-69764232>
59. „Į sekso vergiją išvežti ketinamą merginą kauniečiai kalino rūsyje ir vertė vartoti narkotikus“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Rafaelis Achmedovas. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/i-sekso-vergija-isvezti-ketinama-mergina-kaunieciai-kalino-rusyje-ir-verte-vartoti-narkotikus-70125948>

60. „Pareigūnai susipažino su nuotykius už pinigus siūlančiomis merginomis: dabar jos turės pačios susimokėti“, 2016, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/pareigunai-susipazino-su-nuotykius-uz-pinigus-siulanciomis-merginomis-dabar-jos-tures-pacios-susimoketi-70197946>
61. „Gauja vyrus vertė pardavinėti heroiną, o merginas pavertė prostitutėmis“, 2016, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/gauja-vyrus-verte-pardavineti-heroina-o-merginas-paverte-prostitutemis-70365212>
62. „Klaipėdoje pričiupti sąvadautojai prostitučių rado Kaune“, 2016, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/klaipedoje-pričiupti-savadautojai-prostituciu-rado-kaune-70379888>
63. „Prostitutė namuose priėmė „kultūringą policininką“ ir sekse yra tabu“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/prostitute-namuose-prieme-kulturinga-policininka-ir-sekse-yra-tabu-70387596>
64. „Prostitutė prisipažino: gaunu 7 tūkst. eurų“, 2016, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/veidai/ivairenybes/prostitute-prisipazino-gaunu-7-tukst-euru-70597668>
65. „D. Šakalienė. Su prostitutėmis galima daryti bet ką?“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dovilė Šakalienė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/ringas/lit/d-sakaliene-su-prostitutemis-galima-daryti-bet-ka-70702778>
66. „Naktiniuose klubuose veikusiuose pagrindiniuose viešnamiuose dirbo 85 šokėjos“, 2016, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/naktiniuose-klubuose-veikusiuose-pogrindiniuose-viesnamiuose-dirbo-85-sokejos-70774364>
67. „Pasipiktino patyčiomis iš prostitučių: spėkit, kas jų dažniausi klientai“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Ieva Urbonaitė-Vainienė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/pasipiktino-patyciomis-is-prostituciu-spekit-kas-ju-dazniausi-klientai-70954450>
68. „Prostitutai pas klientus bei klientes atmina ir dviračiais“, 2016, Delfi.lt, šaltinis: „Šiauliai plius“, aut. Oksana Laurutytė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/prostitutai-pas-klientus-bei-klientes-atmina-ir-dviraciais-71010392>
69. „Stoties prostitutės pavertė princesėmis: klientai garbino net baidykles“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/stoties-prostitutes-paverte-princesemis-klientai-garbino-net-baidykles-71065150>

70. „Prostitučių kliento išpažintis: visada rinkausi tik tas, kurios nestovi gatvėje“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Delfi skaitytojas. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/kartu/tikros-istorijos/prostituciu-kliento-ispazintis-visada-rinkausi-tik-tas-kurios-nestovi-gatveje-70972318>
71. „Populiariausia didmiesčio viešnamio paslauga pranoksta net pasakojimus apie nacių kankinimus“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Virginija Spurytė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/populiariausia-didmiescio-viesnamio-paslauga-pranoksta-net-pasakojimus-apie-naciukankinimus-68738328>
72. „Prekyba žmonėmis. Ar esate tikri, kad su jumis tai nesusiję?“, 2015, šaltinis: Delfi.lt aut. Dr. Dalia Puidokienė.
73. „Ką pasakoja studentai, tapę vyresnių moterų žaisliukais“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Rūta Pukėnė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/ka-pasakoja-studentai-tape-vyresniu-moteru-zaisliukais-69096358>
74. „Kaip jaunutės Vilniaus studentės ieško partnerių: internete prabyla labai atvirai“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Rūta Pukėnė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/kaip-jaunutes-vilniaus-studentes-iesko-partneriu-internete-prabyla-labai-atvirai-69289032>
75. „Naujas prostitucijos veidas: parsiduoti vyrus priverčia ir greitieji kreditai“, Delfi.lt, 2015, aut. Karolina Panto, šaltinis: „Vakarų ekspresas“. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/naujas-prostitucijos-veidas-parsiduoti-vyrus-privercia-ir-greitieji-kreditai-69421428>
76. „Buvusi Vilniaus prostitutė pasakojo apie gyvenimą, kuris šokiruoja“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/buvusi-vilniaus-prostitute-pasakojo-apie-gyvenima-kuris-sokiruoja-72272354>
77. „Iš buvusios prostitutės lūpų – apie tamsiausias Vilniaus viešnamių paslaptis“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/is-buvusios-prostitutes-lupu-apie-tamsiausias-vilniaus-viesnamiu-paslaptis-72399346>
78. „Seksas automobilyje, ir dar Vilniaus širdyje, – nubaudė ir prostitutę, ir jos klientą“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/seksas-automobilyje-ir-dar-vilniaus-sirdyje-nubaudė-ir-prostitute-ir-jos-klienta-67638930>
79. „Prekyba žmonėmis vaikai įtraukiami ir į prostituciją, ir į nelegalias kovas“, 2015, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/prekyba-zmonemis-vaikai-itraukiami-ir-i-prostitucija-ir-i-nelegalias-kovas-67676050>

80. „Kaip Norvegijoje dirba prostitutės iš Lietuvos neįtikėtina, ką vienas žmogus gali padaryti kitam“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Rūta Pukenė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/kaip-norvegijoje-dirba-prostitutes-is-lietuvos-neitiketina-ka-vienas-zmogus-gali-padaryti-kitam-67718158>
81. „Tik grįžusi į Lietuvą prabilo apie patirtą pragarą: norėjau apsaugoti savo dukrele“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/tik-grizusi-i-lietuva-prabilo-apie-patirta-pragara-norejau-apsaugoti-savo-dukrele-67778682>
82. „Naujais draugais 15-metė džiaugėsi neilgai: prisijaukinę privertė tenkinti klientų įgeidžius“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Inga Saukienė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/education/naujais-draugais-15-mete-dziaugesi-neilgai-prisijaukine-priverte-tenkinti-klientu-igeidzius-67726364>
83. „Vilniečio nuotykis su garsia prostitute nuogą išvarė iš namų, nes už seksą pareikalavo pinigų“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/vilniecio-nuotykis-su-garsia-prostitute-nuoga-ismare-is-namu-nes-uz-seksa-pareikalavo-pinigu-67839442>
84. „Gydomasis masažas“ su laiminga pabaiga prostitutes parūpino ir buvęs policininkas“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/gydomasis-masazas-su-laiminga-pabaiga-prostitutes-parupino-ir-buves-policininkas-67855758>
85. „Prostitutė atskleidė slapto verslo užkulius kaip vedęs vyras pasikvietė į savo namus“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/prostitute-atskleide-slapto-verslo-uzkulius-kaip-vedes-vyras-pasikviete-i-savo-namus-67905748>
86. „Išskirtinė prostitučių išpažintis kaip nuo bado gelbėjo vaiką ir kasdien aptarnaudavo po 10 klientų“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/isskirtine-prostituciu-ispazintis-kaip-nuo-bado-gelbejo-vaika-ir-kasdien-aptarnaudavo-po-10-klientu-72247430>
87. „Plinta venerinė liga Kauno medikai sunerimę“, 2015, šaltinis: Delfi. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/sveikata/sveikatos-naujienos/plinta-venerine-liga-kauno-medikai-sunerime-68248802>
88. „Garsiai Vilniaus prostitutei – liūdnas antradienio rytas“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/garsiai-vilniaus-prostitutei-liudnas-antradienio-rytas-69462370>

89. „FNTT pareigūnas rinko duokles iš prostituciją užsiimančių merginų“ 2015, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/fntt-pareigunas-rinko-duokles-is-prostitucija-uzsiimanciu-merginu-69467586>
90. „Vilniečio nuotyčiai su prostitute iš šilto guolio – į policijos komisariatą“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/vilniecio-nuotyčiai-su-prostitute-is-silto-guolio-i-policijos-komisariata-69474322>
91. „Šeimos verslas „naktinių plaštakių“ paslaugos“, 2015, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/seimos-verslas-naktiniu-plastakiu-paslaugos-69550604>
92. „Siekama panaikinti baudas už vertimąsi prostitucija“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/siekama-panaikinti-baudas-uz-vertimasi-prostitucija-69668064>
93. „Šešerius metus lobo iš prostitucijos organizavimo merginos žinojo, ko važiuoja į užsienį“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/seserius-metus-lobo-is-prostitucijos-organizavimo-merginos-zinojo-ko-vaziuoja-i-uzsieni-69586964>
94. „Pas prostitutę aptikus heroino, už grotų atsidūrė dar dvi moterys“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/pas-prostitute-aptikus-heroino-uz-grotu-atsidure-dar-dvi-moterys-ir-vyras-72035732>
95. „Kauno policininkę bandė suvilioti vyras už pinigus: už seksą – 50 eurų“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/kauno-policininke-bande-suvilioti-vyras-uz-pinigus-uz-seksa-50-euru-72177200>
96. „Misija – parduoti moterį, vyrą arba – vaiką milijonai, kuriuos gauna nusikaltėliai“, 2016, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/law/misija-parduoti-moteri-vyra-arba-vaika-milijonai-kuriuos-gauna-nusikalteliai-72565812>
97. „Pigiausias vienos nakties nuotykis tapo brangiausiu: valstybei mokės ir klientas, ir prostitutė“ 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/pigiausias-vienos-nakties-nuotykis-tapo-brangiausiu-valstybei-mokes-ir-klientas-ir-prostitute-67915310>
98. „Prie kapinių trys vilniečiai išsityčiojo iš prostitutės: kaip demonai virto angelais“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/prie-kapiniu-trys-vilniečiai-issityciojo-is-prostitutes-kaip-demonai-virto-angelais-68060928>

99. „Merginą iš katalikiškos šeimos suviliojo donžuanas: gyvenimą pavertė pragaru“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/mergina-is-katalikiskos-seimos-suviliojo-donzuanas-gyvenima-paverte-pragaru-68133786>
100. „Sutiko Ispanijoje dirbti pakelės prostitute norėjau pamatyti savo mamą“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/sutiko-ispnijoje-dirbti-pakeles-prostitute-norejau-pamatyti-savo-mama-68136720>
101. „Elitinės prostitutės Vilniuje linksmo garsius vyrus: klientų buvo net per daug“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/elitines-prostitutes-vilniuje-linksmo-garsius-vyrus-klientu-buvo-net-per-daug-68301214>
102. „Kelių gaidžių“ karaliene tapti pretenduoja už prostituciją bausta masažo salono savininkė“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Ainis Gurevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/keliu-gaidziu-karaliene-tapti-pretenduoja-uz-prostitucija-bausta-masazo-salono-savininke-68297110>
103. „Pasigailėjo keturiolikmetes pardavinėjusių vyrų: jie jau kuria savo šeimas“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/pasigailejo-keturiolikmetes-pardavinejusių-vyru-jie-jau-kuria-savo-seimas-68350588>
104. „Šešios prostitutės papildys valstybės biudžetą“, 2015, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/sesios-prostitutes-papildys-valstybes-biudzeta-68456810>
105. „Birmingemo mieste prostitučių darbui merginas atviliojęs lietuvis nuteistas, bet paliktas laisvėje“, 2015, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/birmingemo-mieste-prostituciu-darbui-merginas-atviliojes-lietuvis-nuteistas-bet-paliktas-laisveje-68375930>
106. „Merginą parduoti ketinę vyrai įkliuvo po to, kai taksistui sumokėjo padirbtais pinigais“, 2015, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/mergina-parduoti-ketine-vyrai-ikliuvo-po-to-kai-taksistui-sumokejo-padirbtais-pinigais-66942690>
107. „Teismo salėje – išniekintų merginų ašaros: nesinorėjo toliau gyventi“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/law/teismo-saleje-isniekintu-merginu-asaros-nesinorejo-toliau-gyventi-67522270>

108. „Merginomis masiškai prekiavęs suteneris iš Kauno priejo liepto galą“, 2015, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/merginomis-masiskai-prekiaves-suteneris-is-kauno-priejo-liepto-gala-67420790>
109. „Prostitutėms darbą parūpinusiai M. Bui draugei – neramios dienos“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/prostitutems-darba-parupinusiai-m-bui-draugei-neramos-dienos-67412676>
110. „Išsvajotas darbas Norvegijoje virto pragaru teko tenkinti vyrų seksualines fantazijas“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/issvajotas-darbas-norvegijoje-virto-pragaru-teko-tenkinti-vyru-seksualines-fantazijas-67219242>
111. „Penkiasdešimt politikos atspalvių kodėl Anykščių meras lankėsi pas prostitutę? (mero komentaras“, 2015, šaltinis: Delfi.lt. aut. Šarūnas Černiauskas. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/penkiasdesimt-politikos-at spalviu-kodel-anyksciu-meras-lankesi-pas-prostitute-67216242>
112. „Vilniaus prostitutės: įvedus eurą, dingo klientai“, 2015, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/vilniaus-prostitutes-ivedus-eura-dingo-klientai-67182486>
113. „Prisipažino mylįs, bet iš pradžių atidavė savo draugams, po to pardavė į viešnamį“, 2015, Delfi.lt, šaltinis: Anglija.lt, aut. Aurelija Žutautienė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/prisipazino-mylis-bet-is-pradziu-atidave-savo-draugams-po-to-pardave-i-viesnami-67130860>
114. „Policijos išvaduotos bute kalintos merginos istorija suimti du įtariamieji“, 2015, šaltinis: Delfi.lt, aut. Rita Gečiūnaitė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/policijos-isvaduotos-bute-kalintos-merginos-istorija-suimti-du-itariamieji-67102390>
115. „Žiaurios darbdavių taisyklės iš pirmų lūpų: atleido, kai tik sužinojo praeitį“, 2015, Delfi.lt, šaltinis: „Media4Change“, aut. Justina Mikeliūnaitė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/ziaurios-darbdaviu-taisykles-is-pirmu-lupu-atleido-kai-tik-suzinojo-praeiti-67006636>
116. „Prostitucijai išnaudota jauna mergina policijoje nualpo“, 2015, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/prostitucijai-isnaudota-jauna-mergina-policijoje-nualpo-67081588>
117. „Apgaule užsienyje įdarbino vagile: skųsiesi, degs tavo lūšna“, 2015, Delfi.lt, šaltinis: „Tauragės kurjeris“, aut. Žydrūnė Jankauskienė. Prieiga per internetą:

<https://www.delfi.lt/news/daily/crime/apgaule-uzsienyje-idarbino-vagile-skusiesi-degs-tavo-lusna-66787738>

2019 – 2020 m.:

1. „Audronius Ažubalis. Kodėl Lietuvai reikia brandžios laisvės: apie Laisvės partijos švietimo ir sveikatos apsaugos nuostatas“, 2020, šaltinis: Delfi.lt, aut. Audronius Ažubalis, Seimo TS-LKD frakcijos narys. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/ringas/politics/audronius-azubalis-kodel-lietuvai-reikia-brandzios-laisves-apie-laisves-partijos-svietimo-ir-sveikatos-apsaugos-nuostatas-85527533>
2. „Šių dienų vergovė: vieną pardavė kaip lėlę, o kitą – privertė ištekti“, 2020, Delfi.lt, šaltinis: TEISMAI.lt, aut. Indrė Cvilikaitė, Teisėjų padėjėjų asociacijos pirmininkė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/law/siu-dienu-vergove-viena-pardave-kaip-lele-o-kita-priverte-isteketi-85564727>
3. Profesorius apžvelgė prekybos žmonėmis tendencijas: daugės priverstinių santuokų, 2020, Delfi.lt, šaltinis: „Spectrum“, aut. Profesorius Aurelijus Gutauskas Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios justicijos katedra. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/mokslas/mokslas/profesorius-apzvelge-prekybos-zmonemis-tendencijas-dauges-priverstiniu-santuoku-85555861>
4. „Alytaus policininkas nušalintas nuo pareigų: jis, įtariama, iš prostitucija besivertusių asmenų reikalavo pinigų“, 2020, Delfi.lt, šaltinis: BNS. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/alytaus-policininkas-nusalintas-nuo-pareigu-jis-itariama-is-prostitucija-besivertusiu-asmenu-reikalavo-pinigu-86024107>
5. „Uostamiestyje nubaustos dvi prostitucija besivertusios brazilės“, 2020, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/uostamiestyje-nubaustos-dvi-prostitucija-besivertusios-braziles-85911115>
6. „Klaipėdos kriminalistai sulaukė tris asmenis, įtariama, organizavusius užsienio šalies piliečių vertimąsi prostitucija“, 2020, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/klaipedos-kriminalistai-sulauke-tris-asmenis-itariama-organizavusius-uzsienio-salies-pilieciu-vertimasi-prostitucija-85895757>
7. „Naujos koalicijos darbus dėliojantys liberalai nori keisti vaiko pinigų skyrimą: ne visoms šeimoms jie reikalingi“, 2020, Delfi.lt, aut. Liudmila Timofejeva, šaltinis: Kristina Pocyte, laida „Delfi diena“. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/naujos-koalicijos-darbus-deliojantys-liberalai-nori-keisti-vaiko-pinigu-skyrima-ne-visoms-seimoms-jie-reikalingi-85611293>

8. „Aklo pasimatymo baigtis neprognozuojama – susipažinimas virto apiplėšimu“, 2019, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/aklo-pasimatymo-baigtis-neprognozuojama-susipazinimas-virto-apiplesimu-81374586>
9. „Turingos verslininkės dukra – garsiausia Vilniaus prostitutė: sugundė ir prodiuserį, ir studentus iš užsienio“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/law/turingos-verslininkes-dukra-garsiausia-vilniaus-prostitute-sugunde-ir-prodiuseri-ir-studentus-is-uzsienio-81585107>
10. „Tėvas ir sūnus keliauja į teismą: įtarimai pareikšti dėl pelnymosi iš kito asmens prostitucijos“, 2019, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/tevas-ir-sunus-keliauja-i-teisma-itarimai-pareiksti-del-pelnymosi-is-kito-asmens-prostitucijos-81644037>
11. „Po linksmybių su emigrantais iš egzotiškos šalies – nemalonumai Vilniaus prostitutei“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/law/po-linksmybiu-su-emigrantais-is-egzotiskos-salies-nemalonumai-vilniaus-prostitutei-81711653>
12. „Prostitučių medžioklė: įkliuvo ir klientus konvejeriu priiminėjančios plaštakės, ir moteris tenkinęs vyras“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Erika Venckutė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/prostituciu-medziokle-ikliuvo-ir-klientus-konvejeriu-priiminejancios-plastakes-ir-moteris-tenkines-vyras-81925619>
13. „Striptizo šokėja pasakė, kiek uždirba per naktį lietuviškame klube: kiti tiek negauna ir per mėnesį“, 2019, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/darbas/profesijos/striptizo-sokeja-pasake-kiek-uzdirba-per-nakti-lietuviskame-klube-kiti-tiek-negauna-ir-per-menesi-82118057>
14. „Perskaitęs moterų komentarus paaiškino, kodėl reiktų įteisinti prostituciją“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Delfi skaitytojas. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/kartu/tikros-istorijos/perskaite-moteru-komentarus-paaiskino-kodel-reiktu-iteisinti-prostitucija-82275679>
15. „Vilniuje jaunuoliai pardavinėjo cigaretes, o moterys – save“, 2019, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/vilniuje-jaunuoliai-pardavinejo-cigaretes-o-moterys-save-82311103>
16. „Išpūdinga policijos operacija Lietuvoje ir Ispanijoje: sunaikinta žmonėmis prekiavusi gauja – viešnamiuose dirbo merginos iš Rytų“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Erika Venckutė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/ispudinga-policijos-operacija-lietuvoje-ir-ispaniijoje-sunaikinta-zmonemis-prekiavusi-gauja-82775035>

17. „Prostitucijoje išnaudotų lietuvių istorijos sukrėtė net visko mačiusią pareigūnę iš Švedijos: viena jų tapo filmu“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dalia Plikūnė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/prostitucijoje-isnaudotu-lietuviu-istorijos-sukrete-net-visko-maciusia-pareigune-is-svedijos-viena-ju-tapo-filmu-82374637>
18. „Nuėjo į konferenciją apie prostituciją – padarė išvadą, kad pranešėjos smūgiavo į vienus vartus“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Delfi skaitytojas. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/kartu/tikros-istorijos/nuejo-i-konferencija-apie-prostitucija-padare-issvada-kad-pranesejos-smugiavo-i-vienus-vartus-82398535>
19. „Šiaulių policija išaiškino šešias prostitucija besivertusias moteris“, 2020, Delfi.lt, šaltinis: BNS. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/siauliu-policija-isaiskino-sesias-prostitucija-besivertusias-moteris-83384129>
20. „Vilnietis bendrovės vadovas bus teisiamas už pelnymąsi iš dviejų moterų prostitucijos“, 2019, Delfi.lt, šaltinis: BNS. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/vilnietis-bendroves-vadovas-bus-teisiamas-uz-pelnymasi-is-dvieju-moteru-prostitucijos-83116435>
21. „Metų seklys: šimtai prostitučių gaujai nešė turtus, o vadeivos plėtė savo imperiją ir svajojo apie kolumbietes – su konkurentėmis buvo žiauriai susidorojama“, 2020, šaltinis: Delfi.lt, aut. Ainis Gurevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/metu-seklys-simtai-prostituciu-gaujai-nese-turtus-o-vadeivos-plete-savo-imperija-ir-svajojo-apie-kolumbietes-85524871>
22. „Nepilnametę pavertė sekso žaislu: įbauginta bijojo bėgti, tenkino visus reikalavimus“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Kristina Pocyte-Medutė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/nepilnamete-paverte-sekso-zaislu-ibauginta-bijojo-begti-tenkino-visus-reikalavimus-82983639>
23. „Kambarinės darbas už 300 eurų atrodė išsigelbėjimas: ką turės daryti, sužinojo tik atsidūrusi sutenerių poros bute“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Gintarė Bakūnaitė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/kambarines-darbas-uz-300-euru-atrode-issigelbejimas-ka-tures-daryti-suzinojo-tik-atsidurusi-suteneriu-poros-bute-83066071>
24. „Sostinėje policijai įkliuvo prostitutai: vienas iš Vilniaus rajono, kitas iš Nigerijos – Lietuvoje baigęs mokslus ėmėsi moterų“, 2020, šaltinis: Delfi.lt Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/sostineje-policijai-ikliuvo-prostitutai-vienas-is-vilniaus-rajono-kitas-is-nigerijos-83521239>
25. „Policijos vadovas: reikėtų atsigręžti į pareigūną kaip asmenybę“, 2020, Delfi.lt, šaltinis: ELTA, aut. Dainora Pankūnė. Prieiga per internetą:

- <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/policijos-vadovas-reiketu-atsigrezti-i-pareiguna-kaip-asmenybe-83603207>
26. „Prostitucija uostamiestyje: itariamieji ne tik organizavimo orgijas, bet ir pelnėsi iš nepilnamečių prostitucijos“, 2020, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/prostitucija-uostamiestyje-itariamieji-ne-tik-organizavimo-orgijas-bet-ir-pelnesi-is-nepilnameciu-prostitucijos-83640683>
 27. „Prostitutės įsigudrino naudotis koronavirusu: po iškviatimo pareigūnams teko kviesti medikus“, 2020, šaltinis: Delfi.lt, aut. Ainis Gurevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/prostitutes-isigudrino-naudotis-koronavirusu-po-iskvietimo-pareigunams-teko-kviesti-medikus-83833159>
 28. „Klaipėdoje baigtas tyrimas dėl asmenų gabenimo jų sutikimu verstitis prostitucija“, 2020, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/klaipedoje-baigtas-tyrimas-del-asmenu-gabenimo-ju-sutikimu-verstis-prostitucija-84275525>
 29. „Ar privatus keitimas intymiomis nuotraukomis – pornografijos platinimas?“, 2020, šaltinis: Delfi, aut. Romualdas Drakšas, Mykolo Romerio universiteto profesorius, teisės mokslų daktaras. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/law/ar-privatus-keitimasis-intymiomis-nuotraukomis-pornografijos-platinimas-84898431>
 30. „Iš prostitucijos pelnytis bandęs sąvadautojas stos prieš teisimą“, 2020, šaltinis: Delfi.lt Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/is-prostitucijos-pelnytis-bandes-savadautojas-stos-pries-teisma-85066047>
 31. „Prekyba žmonėmis: keičiasi prekyautojų žmonėmis tikslai ir metodai bylose – šiurpūs aukų pasakojimai“, 2020, Delfi.lt, šaltinis: TEISMAI.lt, aut. Dvilė Murauskienė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/prekyba-zmonemis-keiciasi-prekiautoju-zmonemis-tikslai-ir-metodai-85509639>
 32. „Klaipėdoje sulaikyti trys prostitucijos organizatoriai: teikti paslaugas įdarbino ukrainietės“, 2020, 15min.lt, šaltinis: Klaipėdos VPK. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/klaipedoje-sulaikyti-trys-prostitucijos-organizatoriai-teikti-paslaugas-idarbino-ukrainietes-59-1417990>
 33. „Merginą į prostituciją biržietis įtraukė su ja net nesusitikęs: viskas įvyko nuotoliniu būdu“, 2020, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/mergina-i-prostitucija-birzietis-itrauke-su-ja-net-nesusitikes-viskas-ivyko-nuotoliniu-budu-59-1421408>
 34. „Ukrainietę vedusio klaipėdiečio šeimos „verslas“: žmonos tautietę pardavinėdavo kaip lėlę“, 2020, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą:

- <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/ukrainiete-vedusio-klaipediecio-seimos-verslas-zmonos-tautiete-pardavinedavo-kaip-lele-59-1431730>
35. „Būdamas už grotų kalinys telefonu verbavo naujas prostitutas ir ieškojo joms klientų“, 2019, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/budamas-uz-grotu-kalinys-telefonu-verbavo-naujas-prostitutes-ir-ieskojo-joms-klientu-80247077>
36. „Klaipėdoje plušėjusios prostitutės užsienietės uždarytos į areštinę“, 2019, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/klaipedoje-plusejusios-prostitutes-uzsienietes-uzdarytos-i-arestine-80323353>
37. „Palikę automobilius stovėjimo aikštelėje kėdainiečiai randa meilės už pinigus pasiūlymus: ar tai pokštas?“, 2019, Delfi.lt, šaltinis: www.rinkosaikste.lt, aut. Dimitrijus Kuprijanovas. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/miestai/kaunas/palike-automobilius-stovejimo-aiksteleje-kedainieciai-randa-meiles-uz-pinigus-pasiulymus-ar-tai-pokstas-80607847>
38. „Dugnas: prostitučių „stogas“ – apie kovą dėl vyrų, itin dosnų klientą ir 8 mėn. nėščią „saulutę“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/law/dugnas-prostituciu-stogas-apie-kova-del-vyru-itin-dosnu-klienta-ir-8-men-nescia-saulute-80628347>
39. „Apibrėžkime dar kartą: prostituciją – ar ją tikrai galime laikyti profesija? 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Markas Paura. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/kartu/tikros-istorijos/apibrezkime-dar-karta-prostitucija-ar-ja-tikrai-galime-laikyti-profesija-80861479>
40. „Stoties prostitutei – išskirtinis pasiūlymas: už paslaugą nepagailejo 4 tūkst. eurų“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/stoties-prostitutei-isskirtinis-pasiulymas-uz-paslauga-nepagailejo-4-tukst-euru-80855219>
41. „Po patyčių Stoties prostitutė ryžosi išpažinėti: jei nebūčiau pabėgusi, nežinau kuo tai būtų pasibaigę“, 2019, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/po-patyciu-stoties-prostitute-ryzosi-ispazinciai-jei-nebuciaupabegusi-nezinau-kuo-tai-butu-pasibaige-81269873>
42. „Į sekso vergiją patekusių moterų realybė: svaiginamos tol, kol tampa lengvai valdomomis gyvomis prekėmis“, 2019. Delfi.lt, šaltinis: LNK žinios. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/i-sekso-vergija-patekusi-moteru-realybe-svaiginamos-tol-kol-tampa-lengvai-valdomomis-gyvomis-prekemis-81007173>
43. „Nigeriečio santuoka su prostitute žlugo: vietoj leidimo gyventi Lietuvoje vyras atsidūrė už grotų“, 2019, Delfi.lt, šaltinis: BNS. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/nigeriecio-santuoka-su-prostitute-zlugo-vietoj-leidimo-gyventi-lietuvoje-vyras-atsidure-uz-grotu-80903831>

44. „Vilniaus geležinkelio stoties apylinkėse policija gaudė prostitutas ir jų klientus“, 2019, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/vilniaus-gelezinkelio-stoties-apylinkese-policija-gaude-prostitutes-ir-ju-klientus-81302440>
45. „Pareigūnams įkliuvo seksualinių paslaugų teikėjai – tarp jų ir Nigerijos pilietis“, 2020, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/pareigunams-ikliuvo-seksualiniu-paslaugu-teikejai-tarp-ju-ir-nigerijos-pilietis-59-1275248>
46. „Klaipėdoje buvę sutuoktiniai pelnėsi iš prostitucijos ir klastojo dokumentus“, 2020, šaltinis: 15min. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/klaipedoje-baigtas-tyrimas-del-prostitucijos-organizavimo-ir-kitu-nusikaltimu-59-1282362>
47. „Klaipėdos pareigūnai baigė prostitucijos tyrimą: merginas vežė į Stokholmą“, 2020, 15min.lt, šaltinis: Klaipėdos VPK. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/klaipedos-pareigunai-baige-prostitucijos-tyrima-merginas-veze-i-stokholma-59-1317882>
48. „14-metė ieškojo meilės, o atsidūrė prostitucijos pinklėse“, 2020, šaltinis: 15min.lt, aut. Inga Saukienė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/santykiai/14-mete-ieskojo-meiles-o-atsidure-prostitucijos-pinklese-1024-1316448>
49. „15-metės meilė 47-erių kaimynui virto prostitucijos byla: lauks mylimojo išeinant iš kalėjimo“, 2020, šaltinis: 15min.lt, aut. Inga Saukienė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/seima/15-metes-meile-47-eriu-kaimynui-virto-prostitucijos-by-la-lauks-mylimojo-iseinant-is-kalejimo-1026-1330034>
50. „Prieš teismą stos sąvadavimu kaltinamas vilnietis: aukas baugino ir išnaudojo“, 2020, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/pries-teisma-stos-savadavimu-kaltinamas-vilnietis-aukas-baugino-ir-isnaudojo-59-1365558>
51. „Pareigūnai sudavė smūgį prostitucijos verslo organizatoriams: suimta 15 Lietuvos piliečių, nukentėjo bent 10 merginų – įtrauktos merginos iš trečiųjų šalių, kaltinimai gali plėstis“, 2019, LRT.lt, aut. Šarūnas Nekrošius. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1115509/pareigunai-sudave-smugi-prostitucijos-verslo-organizatoriams-suimta-15-lietuvos-pilieciu-nukentejo-bent-10-merginu>
52. „Vaidas Rusys. Neliečiami ir „netyčia“ suklydę malonumų pirkėjai“, 2020, šaltinis: LRT.lt, aut. Vaidas Rusys, Lietuvos socialdemokratų partijos narys. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/1140516/vaidas-rusys-nelieciami-ir-netycia-suklyde-malonumu-pirkejai>

53. „Prekybos žmonėmis aukų išgyvenimai: neaiškūs skambučiai naktį, smurtas ir grasinimai“, 2020, šaltinis: LRT.lt, aut. Domantė Platūkytė. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1196299/prekybos-zmonemis-auku-isgyvenimai-neaiskus-skambuciai-nakti-smurtas-ir-grasinimai>
54. „Neišspręsta Lietuvos problema: prostitucija mūsų panosėje verda, bet sekso pirkėjas – nepagaunamas“, 2020, šaltinis: LRT.lt, aut. Domantė Platūkytė. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1180702/neisspresta-liuvos-problema-prostitucija-musu-panoseje-verda-bet-sekso-pirkejas-nepagaunamas>
55. „Kalėjimo kamera panevėžiečiui netapo kliūtimi verbuoti nepilnametės prostitucijai“, 2019, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/kalejimo-kamera-panevezieciui-netapo-kliutimi-verbuoti-nepilnametes-prostitucijai-59-1095928>
56. „Skelbimuose – translyčių sekso paslaugos: išitraukę į prostituciją nukenčia bent tris kartus“, 2019, šaltinis: 15min, aut. Kristina Aržuolaitienė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/translyciai-prekiauja-savo-kunais-isitrauke-i-prostitucija-nukencia-bent-tris-kartus-56-1101820>
57. „Prostitučių Klaipėdoje ieškoję pareigūnai rado narkotikų ir dvi ukrainietes“, 2019, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/prostituciu-klaipedoje-ieskoje-pareigunai-rado-dvi-ukrainietes-ir-narkotiku-59-1100182>
58. „Išskirtinė byla Kaune: ne kartą skatintas ugniagesys teisiamas kaip prostitucijos tinklo kūrėjas“, 2019, šaltinis: 15min., aut. Karolina Stažytė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/isskirtine-byla-kaune-ne-karta-skatintas-ugniagesys-teisiamas-kaip-prostitucijos-tinklo-kurejas-59-1104818>
59. „Prostitutės istorija: tvirtina atvykusi iš Sočio į Lietuvą užsidirbti milijoną rublių tėvo operacijai“, 2019, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/zmones/naujiena/lietuva/prostitutes-istorija-tvirtina-atvykusi-is-socio-i-lietuva-uzsidirbti-milijona-rubliu-tevo-operacijai-1050-1114724>
60. „Žinomų naktinių klubų savininkas A.Adomaitis nuteistas dėl prostitucijos organizavimo“, 2019, 15min.lt, šaltinis: BNS. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/zinomu-naktiniu-klubu-savininkas-a-adomaitis-nuteistas-del-prostitucijos-organizavimo-59-1141120>
61. „Vilniaus policija skyrė baudas trims prostitučių klientams“, 2019, 15min.lt, šaltinis: Vilniaus VPK. Prieiga per internetą:

<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/vilniaus-policija-skyre-baudas-trims-prostituciu-klientams-59-1151376>

62. „Viešnamį Vokietijoje įkūręs kėdainietis bus teisiamas Lietuvoje, nes įdarbino 2 tautietes“, 2019, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/viesnami-vokietijoje-ikures-kedainietis-bus-teisiamas-lietuvoje-nes-idarbino-2-tautietes-59-1169968>
63. „K.Mišinienė apie besikeičiantį prostitucijos veidą: viešnamiai siūlo savo „prekes“ be sienų ir apribojimų“, 2019, šaltinis: 15min.lt, aut. Domantė Juknonytė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/pokalbiai/k-misinienne-apie-besikeicianti-prostitucijos-veida-viesnamiai-siulo-savo-prekes-be-sienu-ir-apribojimu-1040-1170262>
64. „Garbingą Vilniaus advokatę privertė pasijusti geidžiamiausia prostitute: telefonas netilo visą parą“, 2019, šaltinis: 15min.lt, aut. Saulius Chadasevičius. <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/garbinga-vilniaus-advokate-priverte-pasijusti-geidziamiausia-prostitute-telefonas-netilo-visa-para-59-1220878>
65. „Prostitucijos tinklą sukūręs vilnietis ukrainietėms mokėjo nuo 25 iki 50 eurų“, 2019, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/prostitucijos-tinkla-sukures-vilnietis-ukrainietems-mokejo-nuo-25-iki-50-euru-59-1251196>
66. „Organizuotos grupės taikinyje – seksualines paslaugas sostinėje teikiančios moterys“, 2020, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/organizuotos-grupes-taikinyje-seksualines-paslaugas-sostineje-teikiancios-moterys-59-1254914>
67. „Šiaulių policininkai atsiliėpė į pašėlti kviečiančius skelbimus ir aplankė prostitutas“, 2020, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/siauliu-policininkai-atsiliepe-i-paselti-kvieciancius-skelbimus-ir-aplanke-prostitutes-59-1267114>
68. „Po Vyriausybės sprendimo dėl sekso pirkėjų – audringa reakcija: jie mirtinai susparde gulintį“, 2020, aut. Gintarė Bakūnaitė, šaltinis: Delfi.lt. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/po-vyriausybes-sprendimo-del-sekso-pirkeju-audringa-reakcija-jie-mirtinai-susparde-gulinti-83469231>

2024 (balandžio 1 d.) – 2026 (balandžio 1 d.) m.:

1. „Tokios paslaugos teikiamos, bet nukentėjus – bijoma prašyti pagalbos: „Situacija yra tragiška““, 2025, šaltinis: tv3.lt, aut. Aušra Maskeliūnaitė. Prieiga per

- interneta: <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/tokios-paslaugos-teikiamos-bet-nukentejus-bijoma-prasyti-pagalbos-situacija-yra-tragiska-n1389173>
2. „Vietoje pagalbos skundai suteneriui – kovojant su prostitucija siūlo bausti ir perkančius“, 2025, šaltinis: LRT.lt, aut. Kristina Karlonė. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2702349/vietoje-pagalbos-skundai-suteneriui-kovojant-su-prostitucija-siulo-bausti-ir-perkancius>
 3. „Kova su prostitucija: baudos besinaudojantiems pirkėjams ir socialinės pagalbos spragos“, 2026, šaltinis: LRT.lt, aut. Goda Malinauskaitė. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2842433/kova-su-prostitucija-baudos-besinaudojantiems-pirkejams-ir-socialines-pagalbos-spragos>
 4. „Chaosas prostitucijos byloje – nuosprendį bandė paskelbti 5 kartus, galiausiai viską pradėjo nuo pradžių“, 2025, šaltinis: 15min.lt, aut. Karolina Stažytė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/chaosas-prostitucijos-byloje-nuosprendi-bande-paskelbti-5-kartus-galiausiai-viska-pradejo-nuo-pradziu-59-2477004>
 5. Specialistai apie ukrainiečių seksualinį išnaudojimą Lietuvoje: „Sutinkame buvusias pareigūnes, mokytojas“, 2025, šaltinis: 15min.lt, aut. Irma Bogdanovičiūtė ir „Veda Vidus“ – VšĮ Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/specialistai-apie-ukrainieciu-seksualini-inaudojima-lietuvoje-sutinkame-buvusias-pareigunes-mokytojas-56-2552728>
 6. „Gyventojas atliko eksperimentą ir nustebo: negi tokie skelbimai toleruojami?“, 2025, šaltinis: Delfi.lt, aut. Lukrecija Giedraitytė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/verslas/naujienos/gyventojas-atliko-eksperimenta-ir-nustebo-negi-tokie-skelbimai-toleruojami-120145062>
 7. „Kaip Vokietijoje bandžiau įsidarbinti prostitute: neužtenka gulėti tik kojas išskėtus, yra ir griežtos taisyklės“, 2025, šaltinis: 15min.lt, aut. Vytautė Merkytė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/kaip-vokietijoje-bandziau-isidarbinti-prostitute-neuztenka-guleti-tik-kojas-issketus-yra-ir-grieztos-taisykles-120125151>
 8. „Verslininkas bandė susirasti jaunų merginų – sekso aukų ieškojo tarp našlaičių“, 2025, Delfi.lt, šaltinis: „Vakarų ekspresas“, aut. Valdas Pryšmantas. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/verslininkas-bande-susirasti-jaunu-merginu-sekso-auku-ieskojo-tarp-naslaiciu-120133731>
 9. „Prostitucija Lietuvoje: bausti nereikia padėti – kur dedame kablelį?“, 2025, šaltinis: Delfi.lt, aut. Kristina Pališkytė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/prostitucija-lietuvoje-bausti-nereikia-padeti-kur-dedame-kableli-120162403>

10. „Mindaugas Vokietijoje buvo patekęs į sekso vergiją: suteneriams reikėjo, kad būtume nesužaloti“, 2025, šaltinis: Delfi.lt, aut. Vytautė Merkytė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/naujienos/lietuvoje/mindaugas-vokietijoje-buvo-patekes-i-sekso-vergija-suteneriams-reikejo-kad-butume-nesuzaloti-120184115>
11. „Dubajuje radus sunkiai sužalotą 20-metę ukrainietę – ekspertė režė: štai kas „vyksta mūsų panosėje““, 2025, šaltinis: tv3.lt, aut. Rūta Vildžiūnaitė. Prieiga per internetą: <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/dubajuje-radus-sunkiai-suzalota-20-mete-ukrainiete-eksperte-reze-stai-kas-vyksta-musu-panoseje-n1407238>
12. „Kristina Mišinienė: prostitucijos mastai Lietuvoje auga dėl ukrainiečių migrantų išnaudojimo“, 2025, 15min.lt, šaltinis: BNS, aut. Ieva Martinkutė. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/kristina-misinene-prostitucijos-mastai-lietuvoje-auga-del-ukrainieciu-migranciu-isnaudojimo-56-2523668>
13. „Prekeiviai žmonėmis vis dažniau aukų tyko internete: „Tai uždaros, net VIP grupės““, 2025, šaltinis: LRT.lt, aut. Urtė Šlevaitė. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2526639/prekeiviai-zmonemis-vis-dazniau-auku-tyko-internete-tai-uzdaros-net-vip-grupes>
14. „Neeilinė byla Šiauliuose – trys jaunuoliai rizikavo gyvybe veždami narkotikus pilve, o jaunos merginos klasiokė tapo sutenere“, 2024, šaltinis: BNS ir tv3.lt, aut. Aleksandras Znamerovskis. Prieiga per internetą: <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/neeiline-byla-siauliuose-trys-jaunuoliai-rizikavo-gyvybe-vezdami-narkotikus-pilve-o-jaunos-merginos-klasioke-tapo-sutenere-n1362394>
15. „Paviešinus skandalingus faktus apie teisingumo ministrą – prezidentūros reakcija: Nausėda apie tai nieko nežinojo“, 2024, šaltinis: tv3.lt, aut. Agota Beresnevičiūtė. Prieiga per internetą: <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/paviesinus-skandalingus-faktus-apie-teisingumo-ministra-prezidenturos-reakcija-nauseda-apie-tai-nieko-nezinojo-n1385475>
16. „Žemaitaitis apie skandalingą Mockaus vakarėlį: „Kas to nedarė““, 2024, šaltinis: tv3.lt. Prieiga per internetą: <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/zemaitaitis-apie-skandalingaji-mockaus-vakareli-kas-to-nedare-n1385506>
17. „Su prostitutėmis dirbanti ekspertė atvėrė šokiruojančių vakarėlių detales: „Kūnas fiziškai nėra tam sutvertas““, 2024, šaltinis: tv3.lt aut. Aistė Zaveckaitė. Prieiga per internetą: <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/su-prostitutemis-dirbanti-eksperte-atvere-sokiruojanciu-vakareliu-detales-kunas-fiziskai-nera-tam-sutvertas-n1385612>
18. „Supratę, ką savo bute veikia kaimynė, daugiabučio gyventojai tylėti nebegali: laiptinėje – laukiančių vyrų eilė“, 2025, tv3.lt, šaltinis: AlytusPlius. Prieiga per internetą:

- <https://www.tv3.lt/naujiena/gyvenimas/suprate-ka-savo-bute-veikia-kaimyne-daugiabucio-gyventojai-tyleti-nebegali-laiptineje-laukianciu-vyru-eile-n1418265>
19. „Ramunė Sotvarė-Šemetienė. Karas įsuka ir sekso paslaugų rinką“, 2024, šaltinis: LRT.lt, aut. Ramunė Sotvarė-Šemetienė, apžvalgininkė, LRT RADIJAS, LRT.lt. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2438231/ramune-sotvare-emetiene-karas-isuka-ir-sekso-paslaugu-rinka>
 20. „Sekso paslaugų teikėjai: mes nesijaučiame saugūs ir nesulaukiame jokios pagalbos“, 2024, šaltinis: LRT.lt, aut. Agnė Šimkūnaitė. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/laisvalaikis/13/2437623/sekso-paslaugu-teikejai-mes-nesijauciame-saugus-ir-nesulaukiame-jokios-pagalbos>
 21. „Lietuvis ir rusė bus teisiami už tai, kad pelnėsi iš kitų asmenų prostitucijos“, 2024, 15min.lt, šaltinis: BNS. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/lietuvis-ir-ruse-bus-teisiami-uz-tai-kad-pelnesi-is-kitu-asmenu-prostitucijos-59-2321286>
 22. „Norint pastovių pajamų, reikia turėti 10 „snukių“ per vakarą“: kas darosi Lietuvoje su prostitucija“, 2025, šaltinis: Delfi.lt, aut. Jogintė Užusienytė-Četkauskienė. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/norint-pastoviu-pajamu-reikia-tureti-10-snukiu-per-vakara-kas-darosi-lietuvoje-su-prostitucija-120097831>
 23. „Klaipėdoje nuteista sąvadautoja: įdarbintas prostitutės pati apmokė kaip dirbti“, 2024, šaltinis: 15min.lt. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/klaipedoje-nuteista-savadautoja-idarbintas-prostitutes-pati-apmoke-kaip-dirbti-59-2327174>
 24. „Neįgalią moterį prostitucijai išnaudoję sutuoktiniai išgirdo teismo nuosprendį“, 2025, 15min.lt, šaltinis: Lietuvos Respublikos prokuratūra. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/neigalia-moteri-prostitucijai-isnaudoje-sutuoktiniai-igirdo-teismo-nuosprendi-59-2513670>
 25. „Seniausia ir bene paslaptlingiausia profesija slepia suluosintus gyvenimus: net sulaužytais kaulais atsisako pagalbos“, 2024, Delfi.lt, šaltinis: „Kas vyksta Kaune“, aut. Aleksandras Znamerovskis. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/crime/seniausia-ir-bene-paslaptlingiausia-profesija-slepia-suluosintus-gyvenimus-net-sulauzytais-kaulais-atsisako-pagalbos-120060206>
 26. „Po „eksperimento“ apie jaunas prostitutės – slaptas policijos tyrimas“, 2025, šaltinis: Delfi.lt, aut. Dainius Sinkevičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/po-eksperimento-apie-jaunas-prostitutes-slaptas-policijos-tyrimas-120095423>